

Utredning

av endringer i reglene om standardisert utmåling av inntektstapserstatning til barn og standardisert erstatning etter yrkesskadeforsikringsloven

Utredet av: Professor dr. juris Bjarte Askeland

1 Innledning

1.1 Mandatet

Ved brev av 29. november 2023 oppnevnte Det kongelige Justisdepartementet et énpersonsutvalg til å utrede hvordan den alminnelig fastsatte kapitaliseringsrenten satt til 2,5 % kunne innarbeides i yrkesskadeforsikringslovens forskrift om utmåling av erstatning (heretter benevnt «yrkesskadeforskriften») og i den standardiserte barneverstatningen, jf. skadeserstatningsloven § 3-2a, jf. tilhørende forskrift (heretter benevnt «barneverstatningsforskriften»)¹. Professor dr. juris Bjarte Askeland ved Handelshøyskolen BI (lagdommer i permisjon) ble oppnevnt som utreder.

Fra *Mandatet* hitsettes:

Utrederen skal utrede og foreslå endringer i skadeserstatningsloven § 3-2 a, forskrift 16. februar 2018 nr. 236 om standardisert inntektstapserstatning til barn og forskrift 21. desember 1990 nr. 1027 om standardisert erstatning etter lov om yrkesskadeforsikring, som følge av endret kapitaliseringsrente i forskrift 26. august 2022 nr. 1482 om kapitaliseringsrente etter skadeserstatningsloven (gitt med hjemmel i skadeserstatningsloven § 3-9 annet ledd). Forslagene til endringer skal baseres på at den gjeldende kapitaliseringsrenten som benyttes ved utmåling av personskade etter de alminnelige reglene i skadeserstatningsloven, også legges til grunn ved utmåling etter de nevnte standardiserte reglene. Utrederen skal vurdere konsekvensene av forslagene til endringer som følge av at det legges til grunn en ny kapitaliseringsrente. Dersom utrederen finner at forslagene får konsekvenser som medfører behov for andre endringer eller tilpasninger i regelverket om standardisert utmåling av inntektstapserstatning til barn og standardisert erstatning etter yrkesskadeforsikringsloven, skal slike endringer eller tilpasninger foreslås. Utrederen skal også vurdere spørsmål om overgangsordninger knyttet til endringer i de nevnte reglene. Økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene til endringer skal vurderes så langt utrederen har forutsetninger for å gjøre det.

Utredet tolker Mandatet slik at det primært skal foreslås endringer i eksisterende regelverk basert på at kapitaliseringsrenten er endret. Den alminnelige kapitaliseringsrenten ble endret

¹ Jf. Lov om yrkesskadeforsikring av 16. juni 1989 nr. 65 § 13 andre ledd jf. Forskrift om standardisert erstatning etter lov om yrkesskadeforsikring av 21. desember 1990 nr. 1027 og Lov om skadeserstatning av 13. mai 1969 nr. 26 § 3-2a tredje ledd siste punktum jf. Forskrift om standardisert inntektstapserstatning til barn av 16. februar 2018 nr. 236.

ved lovendring i skadeserstatningsloven § 3-9 i 2021, hvorpå det ble fastsatt nærmere regler i forskrift i 2022.² Hovedregelen er at kapitaliseringsrenten settes til 2,5 %.³ Lovendringen i skadeserstatningsloven åpner imidlertid også for at renten settes til 1,5 % for skadelidte under vergemål.⁴ I særskilte tilfeller kan det fastsettes en annen rente.⁵ For denne utredningen er det i første rekke 2, 5 % og 1,5 % som er aktuelt.⁶

Den tredje siste setningen i det som er sitert ovenfor inviterer til å undersøke om regelverkene trenger tilpasninger *utover* det som følger av en rent matematisk omregning av tallstørrelser. Utreder har foretatt slike undersøkelser med en målsetting om at standardforskriften og barneerstatningsforskriften i høyest mulig grad skal sikre full erstatning og likebehandling mellom ulike grupper av skadelidte, slik disse forskriftene opprinnelig var tiltenkt.⁷

For de tilfeller hvor utreder har funnet behov for tilpasninger i regelverket, er det på enkelte punkt gitt *alternative forslag* til forskriftsutforming. Dette valget er gjort med tanke på at forslaget til forskriftsendring tentativt skal ut på høring i ubearbeidet form.

1.2 Utredningens arbeidsprosess

Utreder har i henhold til Mandatet benyttet referansepersoner med ekspertkompetanse på fagfeltet. Utreder har engasjert tidligere advokat Knut Riisa, (advokatfirmaet Riisa) og advokat Carl Aasland Jerstad (advokatfirmaet Haver). Disse to representerte henholdsvis ansvarssiden og skadelidtes side i arbeidet med NOU 2011: 16 *Standardisert personskadeerstatning* i årene 2008-2011. Utreder fungerte som leder for det nevnte utvalget. Videre har aktuar Walther Neuhaus utført beregningsoppgaver, slik han også gjorde for utvalget som stod bak NOU 2011: 16. Utreder har hatt møter med Riisa (10. januar 2024) og videokonferanse med Jerstad (30. januar 2024). Disse to har senere lest og kommentert nytt utkast av utredningen av medio februar 2024. Utreder har videre hatt to møter (16. januar og 12. februar 2024) og utstrakt e-post og telefonkontakt med Neuhaus.

Under arbeidet har utreder i tillegg fått verdifull bistand fra advokat i LO, Knut Olav Skårberg (møte primo desember 2023). Som følge av at utreder hadde hatt møte med representant fra LO, tok utreder initiativ til og gjennomførte et møte med representant for Finans Norge, aktuar Kari Mørk (møte 30. januar 2024).⁸

² Se Lov av 30. april 2021 nr. 27 med tilhørende forskrift om kapitaliseringsrente etter skadeserstatningsloven av 26. august 2022 nr. 1482.

³ Jf. skl. § 3-9 andre ledd første punktum jf. kapitaliseringsrenteforskriften § 2 første ledd.

⁴ Jf. skl. § 3-9 tredje andre ledd tredje punktum jf. kapitaliseringsrenteforskriften § 2 andre ledd.

⁵ Jf. skl. § 3-9 andre ledd andre punktum.

⁶ For yrkesskadevorskriften vil utreder implementere 2.5 % kapitaliseringsrentefot. I punkt 3.5 nedenfor nevnes likevel den mulighet at en yrkesskadelidte settes under vergemål, og derfor prinsipielt bør få en erstatning basert på 1,5 % kapitaliseringsrentefot. For barneerstatningen implementeres både 2,5 % og 1,5 % kapitaliseringsrentefot.

⁷ Jf. NOU 1994: 20 Vedlegg 1 s. 161-162. Selv om utvalget påpekte at «full erstatning» er et juridisk begrep, kan ikke utredningen lese slik at målsettingen om full erstatning var forlatt. Det vises for så vidt til NOU 1994: 20 Vedlegg 1 s. 165 med henvisning til Innst. O. nr. 73 (1988-1989) s. 8.

⁸ Finans Norge er arbeidsgiver- og næringsorganisasjonen for finansnæringen i Norge.

Utredning har i tillegg hatt møter med Steven Portch og Tom Grinaker fra Jussystemer AS (møte 13. februar 2024).

Videre er det gjennomført møte med advokatene Tom Sørum og Trond Walmsnæss Wehn, advokatfirmaet NessLundin DA (27. februar 2024) og telefonkonferanse med advokatene Christian Thrane Asserson og Bjørn Frafjord i advokatfirmaet Bull Årstad DA (23. februar 2024). De nevnte advokatene har alle på forhånd fått seg forelagt de sentrale delene av utredningen slik den fremstod medio februar.

Viktige punkter i utredningen er også forelagt representanter for Tryg forsikring, advokat Monica de Jonge og aktuar (Chef Reservering NO) Frederik Brink, og hatt videomøte med disse (27. februar 2024). Utredning har videre forelagt delene om skatteulempe, om barneerstatning og overgangsordning for representanter for Helseklage, advokatene Maria Kirkeide Ravnå og Snorre Sæveraas, og har hatt møte med disse (23. februar 2024). Delen om overgangsregler og er forelagt advokat Erlend Kjevik i If skadeforsikring, som skriftlig har kommentert løsningene og som i tillegg har kommentert problemet som er nevnt under punkt 4.7.

Fremstillingen vil i det følgende referere til tre tidligere utvalg som har arbeidet med den samme eller en beslektet problematikk. Det er «Lødrup I-utvalget», som utformet yrkesskadeforskriften i tiden 1988-1990, «Lødrup-2 utvalget», som stod bak NOU 1994: 20 Personskadeerstatning, hvor i rapporten fra Lødrup I-utvalget er inntatt som Vedlegg 1. Videre refereres det til «Standardiseringsutvalget», som i tiden 2008-2011 utarbeidet NOU 2011: 16 *Standardisert personskadeerstatning*.

Utredning har i lys av mandatet og den relativt korte tidsrammen, og øvrige rammevilkår, i første rekke prioritert å presentere reviderte forskrifter med oppjusterte tall. Utredning har likevel valgt å peke på enkelte problemstillinger som kan tale for en ytterligere revisjon av yrkesskadeforskriften, se særlig punkt 3.8 og enkelte tilsvarende punkter hva gjelder barneerstatningen, se punkt 4.7.

1.3 Kort sammendrag av utredningens innhold

Utredningen inneholder beregninger av nye tallverdier for ulike kategorier av skadelidte som har krav på erstatning etter yrkesskadeforskriften og etter reglene om barneerstatning. Utredning har i samråd med aktuar gjort beregninger av konsekvenser av ny kapitaliseringsrentefot for samtlige erstatningsposter. Lavere kapitaliseringsrentefot leder matematisk til at erstatningsbeløpene skal oppjusteres. Dette er et stykke på vei gjort på rent matematisk grunnlag, men det er for en stor del av erstatningspostene gjort justeringer ut fra ulike rettslige betraktninger som har grunnlag i praksis på området.

For mange av postene har det vært nødvendig å fastsette et prosentuell tillegg til erstatningen som representerer kompensasjon for skatteulempe forbundet med å få erstattet fremtidstap i et engangsbeløp. For poster under barneerstatningsreglene som gjelder lange tidsrom har utredning satt skatteulempetillegget til 20 %. Ut fra en avveining av ulike hensyn er det satt samme skatteulempetillegg for skadelidte barn under vergemål som for andre skadelidte barn.

På yrkesskadeerstatningens område har det vært nødvendig å justere erstatningsnivåene som følge av at skatteulempen antas å være noe lavere enn det som ble lagt til grunn ved yrkesskedeforskriftens vedtakelse i 1990.

Utredningen inneholder i tillegg til nye tallverdier på de ulike postene i punkt 3.8 en gjennomgang av ulike forutsetninger som har endret seg siden yrkesskedeforskriften trådte i kraft i 1990, og hvilke konsekvenser de endrede forutsetninger bør få. Utredningen inneholder videre i samme punkt en gjennomgang av domstolsavgjørelser som viser problematiske punkter i dagens regelverk.

Utredningen konkluderer i punkt 3.8 med at det viktigste nå er at en forskrift med nye standardiserte erstatningsbeløp basert på 2,5 % og 1,5 % kapitaliseringsrentefot trer i kraft. Det antydes likevel at en del argumenter taler for at yrkesskedeforskriften og hele systemet bar yrkesskedeforskriften med fordel kunne ha vært gjenstand for en mer omfattende utredning med mulig revisjon til følge.

2 Særlig om kapitaliseringsrentefot og skatteulempetillegg

Utredningen tar utgangspunkt i at det er sammenheng mellom kapitaliseringsrentefot og skatteulempe. Grovt forenklet har beregnet skatteulempetillegg historisk vært proporsjonalt synkende med kapitaliseringsrentefoten. Denne tendensen er gjenspeilet i utviklingen i rettspraksis, se særlig forholdet mellom Rt-1993-1524 (på s. 1534-1535, hvor det med 5 % kapitaliseringsrentefot ble det lagt til grunn 23 % skatteulempe for ung skadelidt) og Rt-2014-1203 (avsnitt 124-138, hvor det med 4 % kapitaliseringsrentefot ble det lagt til grunn 20 % skatteulempetillegg for ung skadelidt, dog med visse forutsetninger vedrørende satser for formuesbeskatning (avsnitt 135-136).)

Effekten av at kapitaliseringsrentefoten settes ned fra henholdsvis 6 % (yrkesskadeforsikring) og 4 % (barneerstatning) til 2,5 %, er dermed i utgangspunktet at også skatteulempen blir lavere. Dette skyldes at en mindre del av den summen skadelidte årlig skal ha til rådighet for suksessivt å dekke sine årstap, genereres gjennom renteinntekter som det skal betales inntektsskatt av.

Samtidig vil den summen som betales som éngangserstatning forholdsmessig være høyere desto lavere kapitaliseringsrentefoten er, jf. Rt-2014-1203 avsnitt 126 siste setning. Med høy utbetaling blir det en tilsvarende forhøyet formuesskatt som skal betales. Det er derfor ikke en lineær sammenheng mellom nedsettelse av kapitaliseringsrentefot og skatteulempe, nærmere om dette i punkt 4.2 nedenfor. Effekten av formuesskatten har likevel i alminnelighet blitt ansett oppveiet av renteeffekten nevnt ovenfor.

Det prosentuelle skatteulempetillegget varierer naturlig nok med lengden av tidsrommet kapitaliseringen gjelder. Utreder og engasjert aktuar har utført regneeksempler til støtte for beregning av det skatteulempetillegg som anvendes i revidert forskrift.

Det følger av mandatet at kapitaliseringsrentefot 2,5 % skal legges til grunn for begge ordninger. Utreder har søkt å bake inn en korresponderende korrekt justering av skatteulempetillegg for de ulike erstatningspostene under yrkesskedeforskriften. Dette er gjort under hensyn til hvilket skatteulempetillegg som har vært lagt til grunn for den opprinnelige

forskriften. Når det gjelder spørsmålet om korrekt skatteulempetillegg for barneerstatning etter endret kapitaliseringsrente, er spørsmålet særskilt drøftet i punkt 4.2 nedenfor.

Av forarbeidene til yrkesskadeforskriften fremgår det at Lødrup I-utvalget fastsatte de ulike standardiseringene under hensyn til en beregnet skatteulempe, jf. NOU 1994: 20 Vedlegg 1 s. 162:

«For det fjerde: Grunnlaget for den kapitalisering som skal finne sted, er at skadelidte skal leve av rentene og en «oppspising» av kapitalbeløpet. Men avkastningen beskattes som inntekt, og kapitalen blir beskattet som formue. Skal derfor skadelidte få «full erstatning», må det skje et tillegg for å kompensere denne skatten – det tales gjerne om et påslag for skatteulempen. Dette «påslaget» skjer på bakgrunn av gjeldende skattetabeller og skattenivå – allerede dette innebærer at man ikke får noe korrekt uttrykk for den fremtidige, reelle skattebelastning. I rettspraksis har dette påslaget vært skjønnsmessig, og sannsynligvis noe for høyt når det gjelder midlere og mindre erstatninger, og noe for lavt når det gjelder høyere beløp, dog avhengig av erstatningsperiodens lengde. I den senere tid har man ved edb-baserte regneprogrammer forsøkt å komme frem til «korrekte» tall. Hvorvidt disse nivåene harmonerer med gjeldende rett er tvilsomt. Hertil kommer at disse programmene hviler på rettslige premisser som ikke er avklart. At regneprogrammene kan ha verdi når premissene er lagt, er derimot på det rene.»

Lødrup I-utvalget var altså bevisst på at skatteulempe måtte hensyntas, og ulike forsøk på å rekonstruere tallene støtter denne antakelsen. Ut fra den rettsstilstand som rådet under Lødrup I-utvalgets arbeid (årene 1988-1990) var det foranledning til å operere med et skatteulempetillegg opp mot 40 % for lange tidsrom. At Lødrup I-utvalget opererte med en slik forutsetning, er bekreftet av utvalgsmedlem Knut Riisa i møte med utreder 10. januar 2024. Uttalelser fra flertallet i Lødrup II-utvalget tyder på den annen side på at man opererte med et skatteulempetillegg i intervallet mellom 25 % og 10 % under arbeidet med standardforskriften, jf. særlig NOU 1994: 20 punkt 6.4.2. Her bør bemerkes at det mellom arbeidet i Lødrup I og Lødrup II falt tre viktige dommer om kapitaliseringsrente og skatteulempetillegg.⁹

Med disse utgangspunktet er det nærliggende å tilpasse skatteulempetillegget i de to forskriftene i lys av følgende utvikling:

- Etter 1993-dommene ble det vanlig å bruke et skatteulempetillegg på 25 %.
- Skatteulempen ble satt til 20 % i avgjørelsen i Rt. 2014 s. 1203 under forutsetning av 4 % kapitaliseringsrente.
- Denne forutsetning ble fulgt opp av lovgiver ved fastsettelsen av 4 % rente for barneerstatningen i 2018, dog slik at man la til grunn 24 % skatteulempetillegg for barneerstatning, som med nødvendighet gjelder et langt tidsrom.¹⁰

Den omstendighet at kapitaliseringsrentefoten nå ytterligere er satt ned, skulle alt annet likt tilsi en ytterligere reduksjon av skatteulempetillegget ut fra resonnetet nevnt ovenfor. Utreder har fra engasjert aktuar innhentet ulike regnestykker til støtte for en justering av

⁹ Rt-1993-1524, Rt-1993-1538 og Rt-1993-1547.

¹⁰ Se Prop. 110 L (2014-2015) s. 26: «Departementet mener på bakgrunn av dette at neddiskonteringen av standarderstatningen bør ta utgangspunkt i en kapitaliseringsrentefot på fire prosent samtidig som det særlige skatteulempepåslaget for unge skadelidte reduseres forholdsmessig i tråd med reduksjonen i det alminnelige skatteulempepåslaget, dvs. fra 30 til 24 prosent.»

forskriftens tallverdier som følge av endret skatteulempe. Utreder har samtidig under standardiseringen tatt hensyn til følgende forutsetninger:

I Rt-2014-1203 avsnitt 136 ble det med henvisning til uttalelse i Rt-1993-1524 på s. 1534 uttalt at man burde bygge på domstidspunktets skattesatser hva gjelder formuesskatt og inntektsskatt. Med de rammer som gjelder for nærværende utredning, finner utreder grunn til på tilsvarende måte å bygge på dagens satser. Formuesskatten er for 2024 er 1 % og inntektsskatt på kapitalinntekt er 22 %. Disse satsene er lagt til grunn for beregninger foretatt av aktuar.

Bunnfradraget for formuesskatt økte fra 235 000 kroner i 1993 til 1,2 millioner kroner i 2015. Grunnbeløpet i 1993 var 37 300 kroner, og bunnfradraget utgjorde dermed 6,3 G. Grunnbeløpet i 2015 var 90 060 kroner, noe som innebærer at bunnfradraget for formuesskatten i 2015 var 13,3 G. Dette innebærer at skatteulempen hva gjaldt formuesskatt ble redusert i perioden. I 2023 var bunnfradraget for formuesskatt 1,7 millioner kroner. Med et grunnbeløp fastsatt til 118 620, innebærer dette at bunnfradraget nå er øket til 14,3 G.

I Rt-2014-1203 avsnitt 135 (og tidligere dommer) ble det vektlagt at ménerstatning i mange tilfeller fyller opp bunnfradraget for formuesbeskatning. Hvis bunnfradraget er fylt opp, vil skatteulempe for formuesskatt måtte beregnes fra første krone under inntektstapserstatning og utgiftstapserstatning.

Ved en tilpasning av skatteulempetillegget må det på tilsvarende måte tas hensyn til at ménerstatningen, som etter sikker praksis ikke utløser skatteulempetillegg (jf. Rt-2014-1203 avsnitt 125), tidvis fyller opp store deler av bunnfradraget. I slike tilfeller vil skatteulempe utløst av formuesskatten slå inn for storparten av erstatningsbeløpet for inntektstap og utgiftserstatning. Denne omstendighet gjør at effekten av det økede bunnfradraget får noe mindre betydning. Ménerstatning ved yrkesskadeerstatning vil imidlertid oftest på langt nær nå opp i så store summer som 14,3 G. Det vises til at de fleste som mottar yrkesskadeerstatning vil plasseres i gruppe 2 eller 3 i invaliditetsskalaen som gir henholdsvis 12 % og 18 % av G i årlig erstatningsbeløp.¹¹ For barneerstatnings stiller saken seg noe annerledes. Barneerstatning vil ikke sjelden gjelde skader som kvalifiserer for gruppe 4 og 5 eller høyere. Disse gruppene kvalifiserer for en årlig erstatning tilsvarende henholdsvis 35 og 33 % av G. Ved erstatning etter gruppe 5 vil ménerstatningen overstige bunnfradraget på 14,3 G. For øvrig kan Rt-2014-1203 avsnitt 137 i relasjon til standardisering under alle omstendigheter forstås slik at skadelidte forutsettes å benytte bunnfradraget, jf. også Rt-1993-1524 på s. 1535. I en slik tilnærming ligger det i seg selv et standardiserende element. Utreder vil med bakgrunn i disse betraktningene i det følgende se bort fra bunnfradraget ved de nærmere beregningene, med mindre annet er nevnt.

Under innhenting av opplysninger fra referansepersoner har utreder blitt oppmerksom på et element i den tradisjonelle beregningen av skatteulempetillegg som bør nevnes. Elementet har sammenheng med at Høyesterett i Rt-2014-1203 opererte med en «realrente». Realrenten er enkelt formulert den nominelle renten man kan forventes å få i det tidsrommet kapitaliseringen gjelder for minus inflasjon, jf. Rt-2014-1203 avsnitt 84. Bruken av en realrente fremstod som en korrekt fremgangsmåte i lys av den kritikken Høyesterett hadde fått etter de tidligere dommer i 1993, hvor det ikke helt klart gikk frem hvilke forutsetninger som gjaldt for fastsettelsen av renten.¹² Innføringen av en realrente har vært bestemmende for

¹¹ Jf. folketrygdloven § 13-17 andre ledd jf. forskrift av 21. april 1997 nr. 373 § 3.

¹² Jf. bl. a. Erling Eide, «Kapitaliseringsrenten og Høyesteretts misforståelse», *Tidsskrift for Erstatningsrett, forsikringsrett og velferdsrett* 2011 s. 125-162, blant annet på s. 147-149 og s. 159-162.

senere resonnementer omkring forholdet mellom kapitaliseringsrentefot og skatteulempetillegg.

Utreder vil henlede oppmerksomheten på det faktum at enkelte hevder at realrentebegrepet ikke nødvendigvis leder til en korrekt beregning når det gjelder skatteulempetillegget. Dette skyldes at skadelidtes reelle skattebelastning (for de aktuelle årene det beregnes inntektsskatt på kapitalinntekt), vil ta utgangspunkt i den nominelle renten skadelidte oppnår (uten inflasjonsfradrag). Det kunne derfor hevdes at skatteulempetillegget ikke burde beregnes ut fra en kapitaliseringsrentefot på 2,5 %, men ut fra en noe høyere rentesats.

Rentesatsen som forutsettes beskattet, burde i henhold til det nevnte synet være den nominelle renten som skadelidte må tjene for å ha den realavkastningen på 2,5% som kapitaliseringen forutsetter. Hvis forventet inflasjon eksempelvis er 2,5%, må skadelidte ha renteinntekt på 5% for at en realrente-forutsetning om 2,5% er realistisk.

Utreder har merket seg synspunktet, men finner det vanskelig å trekke konsekvenser av det med det Mandatet som er gitt. Påstanden om at nominell rente skal legges til grunn, må under alle omstendigheter sammenholdes med Høyesteretts omtale av den såkalte «overrenten» i Rt-2014-1203 avsnitt 132 med henvisning til Rt-1993-1538, særlig uttalelser på s. 1545. Høyesterett tok i 2014 det standpunkt at det ikke skulle gis noe påslag for «overrenten», jf. avsnitt 132-133:

(132) Ved beregningen av skatteulempen bør det videre tas hensyn til at inntektsskatt på avkastningen betales av nominell avkastning, ikke realavkastningen. Om dette heter det på side 1545 i Horseng-dommen:

«Slik jeg ser det står man her overfor en problemstilling som ivaretas gjennom de vurderinger av skjønnsmessig karakter som knytter seg til fastsettingen av kapitaliseringsrente og skattepåslag, og som er kommet til uttrykk i Ølbergsaken. Noe særskilt skattepåslag på 'overrenten' finner jeg ikke grunnlag for.»

(133) Jeg forstår dette slik at det ved fastsettelsen av skatteulempen skal tas hensyn til at inntektsskatten betales av en høyere avkastning enn den avkastningen kapitaliseringsrenten skulle tilsi, men at kompensasjon for denne «overrenten» inngår i det skjønn som fastsettelsen av skatteulempen bygger på. Jeg ser ikke grunn til å fravike dette.»

Det kan spørres om synspunktet fra Horseng-dommen nødvendigvis stod like sterkt når Høyesterett i 2014-dommen klarere enn før tok utgangspunkt i en realrente. Det var etter alt å dømme ikke helt det samme realrentebegrepet som var premisset for utsagnet om «overrente» i Horsengdommen.

Utreder anser seg likevel i relasjon til utredningsarbeidet bundet av Høyesteretts standpunkt i Rt-2014-1203. Den prinsipielle vurderingen Høyesterett her har gjort kommer ikke i noen annen stilling som følge av at antatt realrente er satt lavere i 2024 enn i 2014, 2,5 % mot 4,0 %. Når dette er nevnt, bør det etter utreders oppfatning utøves et «skjønn» som tar hensyn til at realrenten er satt 1,5 % lavere enn den som ble lagt til grunn i 2014.

Med utgangspunkt i disse forutsetningene har utreder innhentet beregninger av skatteulempetillegget og foretatt en normativ tilpasning for de ulike tapspostene i de ulike ordningene. Det er hensyntatt at den tidligere standardisering har innbakt skatteulempetillegg. Den skjønnsmessige fastsettelsen av tallverdier i forskriftens regler om inntektstapserstatning og utgiftstapserstatning har dermed vært rettet mot å *justere* for redusert skatteulampe. Ved

beregningen av skatteulempe har utreder sett hen til at mange skadelidte bruker en del av kapitalen i innledende fase, typisk ved å investere i bolig og slik at kapital plasseres i ulike fond. Uten at det er nødvendig å gå i detalj, nevnes at skatteloven § 4-10 - § 4-19 gir skatterabatt på formueskatten for ulike typer investeringer, herunder bolig og aksjer.¹³ At skatteplanlegging er relevant ved fastsettelse av skatteulempetillegget, må legges til grunn, siden dette var en forutsetning i Rt- 2014-1203 avsnitt 128-142 og tidligere praksis. Utredningen går nærmere inn på disse spørsmål under punkt 4.2, som gjelder fastsettelse av skatteulempetillegg for barneerstatningen.

3 Yrkesskadeforsikring

3.1 Innledning

Mandatet er å foreslå endringer i Yrkesskadeforsikringslovens forskrift om utmåling av erstatning, FOR-1990-12-21-27, den såkalte «standardforskriften».

Utredningen tar sitt utgangspunkt i at standardforskriften har fungert tilfredsstillende i mange år og at denne var et resultat av et utvalgsarbeid innrettet mot å treffe et nivå tilsvarende full erstatning.¹⁴ I henhold til mandatet skal standardforskriften videreføres med den forskjell at den nye kapitaliseringsrenten legges til grunn. Alt annet likt, vil en rent matematisk endring av tallgrunnlaget i forskriften kunne lede til at det i dag ytes full erstatning med utgangspunkt i en kapitaliseringsrente på 2,5 %.

Utredner finner det under disse omstendigheter mest lojalt mot mandatet å ta utgangspunkt i de tallverdier som er lagt til grunn i gjeldende forskrift, for så å oppjustere disse i lys av ny kapitaliseringsrentefot med tilhørende justert skatteulempetillegg. Utredner peker på at tallverdiene i nåværende forskrift må oppfattes som en *posisjonering* partene har inntatt etter et utvalgsarbeid tilpasset realitetene for 30 år siden, men som har fungert rimelig tilfredsstillende i den etterfølgende perioden. Etter utreders oppfatning kan man bare med en særdeles god grunngivning fravike det erstatningsnivået som ble lagt til grunn ved vedtakelsen av forskriften i 1990.

Standardforskriften inneholder i alt fem ulike poster som aktualiserer kapitaliseringsrenten; tap i fremtidig inntekt, jf. § 3-2 og § 3-3, fremtidige utgifter, jf. § 2-2, ménerstatning jf. § 4-1, erstatning til ektefelle eller samboer ved dødsfall, jf. § 6-1 og erstatning til barn ved tap av forsørger, jf. § 6-2.

Utredner har foretatt beregninger av effekten av at kapitaliseringsrenten endres for de ulike tapsposter, se punkt 3.2 – 3.6 nedenfor.

3.2 Tap i framtidig erverv

3.2.1 Forslag til endring av forskrift. Premisser

Yrkesskadeforskriften § 3-2 fastsetter grunnerstatning basert på kapitaliseringsrente 6 %. Utredner har tatt utgangspunkt i disse tallverdiene og foretatt de justeringer som er nødvendige for å gjenspeile at kapitaliseringsrenten er endret til 2,5 %. Justeringer bygger på en utregning

¹³ Lov om skatt av formue og inntekt av 26. mars 1999 nr. 14.

¹⁴ Jf. NOU 1994: 20 (Vedlegg) s. 165.

av det matematiske forholdet mellom de aktuelle summene beregnet med henholdsvis 6 % og 2,5 % kapitaliseringsrentefot.

§ 3-2.Grunnerstatning

Grunnerstatningen fastsettes slik:

Inntektsgrunnlaget for beregningen:	Grunnerstatning:
Til og med 7 G	22 G
Over 7 G til og med 8 G	24 G
Over 8 G til og med 9 G	26 G
Over 9 G til og med 10 G	28 G
Over 10 G	30 G

Fastsettelsen av inntektsgrunnlaget for beregningen skjer i forhold til G den 1. januar i det inntektsåret inntekten er opptjent

Alle skadelidte sikrede som har bruttoinntekt inntil 7 G, skal etter dette ha 22 G i erstatning for inntektstap. Regnestykket for utmåling erstatning for denne gruppen blir som følger:

Grunnerstatning

Grunnbeløp	118 620
Antall G	22,0
Grunnerstatning	2 609 640

Basert på 6 % rente og kapitalisering fra 45/46 år, vil 22 grunnbeløp tilsvare et årlig tap på 212 823 kroner.

Kapitalisering med 6 % rente

Rente	6,00 %
Terminer	21,5
Beløp	kr 212 823
Kapitaliseringsfaktor	12,261996
Kapitalisert beløp	kr 2 609 640

Dersom det samme årstapet på kr 212 823 i samme periode kapitaliseres med 2,5 % rente, vil effekten av endret kapitaliseringsrente bli som følger:

Kapitalisering med 2,5 % renter

Rente	2,50 %
Terminer	21,5
Beløp	kr 212 823
Kapitaliseringsfaktor	16,682733
Kapitalisert beløp	kr 3 550 477

Ved å beregne forholdet mellom produktene av de to regnestykkene (som er markert med fete typer), kan man finne en faktor for oppjustering av yrkesskadeerstatningen basert på den rent matematiske virkningen av endringen i kapitaliseringsrente.

Faktor for omregning av grunnerstatning hva gjelder inntektsgruppen < 7 G blir da $3\,550\,477 / 2\,609\,640 = \mathbf{1,360524}$. Dette innebærer at grunnerstatningen skal økes med 36 %.

For regnestykket her og de som er omtalt nedenfor er det benyttet gjennomsnittrente idet dette fremstår som mest korrekt i relasjon til at skadelidte løpende tar ut et gitt beløp for å dekke sine årstap.

Et nærliggende alternativ er å foreta samme økning for alle inntektsgruppene. Regneeksempler viser at forholdstallet mellom de to variablene hva gjelder kapitaliseringsrentefot er konstant uavhengig av hvilket basisårstap (inntektsnivå) som legges til grunn. Forholdstallet er ved 30 G utregnet med samme metode er således også **1,360524**

Utredet har med dette utgangspunktet utarbeidet en tabell med 36 % høyere verdier, avrundet til hele G:

Inntektsgrunnlaget for beregningen:	Grunnerstatning:	
Til og med 7 G	30	G
Over 7 G til og med 8 G	33	G
Over 8 G til og med 9 G	35	G
Over 9 G til og med 10 G	38	G
Over 10 G	41	G

3.2.2 Alderstilpasning jf. standardforskriften § 3-3

Utredning og aktuar har gjort regneeksempler med tanke på å kvalitetssikre at alderstilpasningen i § 3-5 er korrekt også under forutsetning av ny kapitaliseringsrente. Som følge av at kapitaliseringsrentefoten er lavere (2,5 % vs. 6 %), er det forutsatt at en forholdsmessig mindre del av de fremtidige uttak til dekning av årstap skal finansieres med renteinntekter. Effekten av denne endringen viser seg å være at alderstilpasningen med lavere kapitaliseringsrentefot faktisk stemmer bedre enn før med det som ville ha vært resultatet av utregning av erstatning etter alminnelige erstatningsrettslige regler. Dette gjelder skadelidte som både er yngre og eldre enn 45-46 år. På denne bakgrunn vil utredning foreslå at reglene om alderstilpasning i § 3-3 beholdes slik de er.

3.2.3 Særlig om skatteulempe

Når det gjelder skatteulempe, er utgangspunktet at skatteulempetillegget i 1990 var «innbakt» i de standardiserte summene. Når da nye summer skal beregnes med ny kapitaliseringsrente, skal skatteulempetillegg bare hensyntas så langt det er grunn til å tro at skatteulempen er endret sammenlignet med det som ble lagt til grunn i 1990. Gjennomgangen ovenfor i punkt 2 peker mot at skatteulempen er lavere enn i 1990, og det blir spørsmål om hvorvidt dette bør få konsekvenser for tallverdiene i revidert forskrift.

Beregningene ovenfor er gjort uten at det er tatt hensyn til en endret skatteulempe. Det fremgår av NOU 1994: 20 Vedlegg 1 at man under utarbeidelsen av forskriften var klar over og tok hensyn til effekten av skatteulempe.¹⁵ At skatteulempe ble hensyntatt bekreftes videre av regneeksempler og av utsagn fra daværende utvalgsmedlem Knut Riisa.¹⁶ Samtidig er det ikke på fullt ut transparent måte lagt inn en justering for dette elementet. Videre er det indikasjoner på at man i høy grad bygget på tallverdier hentet fra eksisterende trygghetsforsikringer.¹⁷

Utredning finner det i lys av mandatet forsvarlig å bygge på den matematiske endringen av summene som er gjort ovenfor, men slik at det gjøres en mindre justering for redusert skatteulempe som følge av endringen i kapitaliseringsrente. Det legges med andre ord til grunn at det for beløpene i den någjeldende forskriften er beløp som inkluderer et skatteulempetillegg. Når det nå utarbeides nye og høyere beløp basert på endret kapitaliseringsrente, må en justering av beløpene bygge på at skatteulempen er noe mindre.

Regneeksempler viser at effekten av inntektsskatt 22 % og 1 % formuesskatt for en 45 åring resulterer i at kapitaliseringsfaktoren øker med 2,9, fra 17 til 19,9. Økningen på 2,9 utgjør 17 prosent av den rent matematiske kapitaliseringsfaktoren når skatteulempe ikke er hensyntatt. Etter dette kan man slutte at det reelle skatteulempetillegget skal være 17 prosent for en 45-åring i inntektsgruppe 7 G. Testing med ulike regneeksempler viser at utslaget av skattetillegg med de ovenfor nevnte faktorene er konstant, uavhengig av inntektsgruppe.¹⁸

Resonnementene ovenfor i punkt 2 tyder som nevnt på at den innbakte skatteulempen var noe høyere enn 17 %. Dersom den opprinnelige posisjonering fra standardforskriften skal

¹⁵ Se NOU 1994: 20 s. 162, jf. de uttrykkelige uttalelsene i forbindelse med skatteulempe ved utgiftstap på s. 174.

¹⁶ Jf. møte med Knut Riisa 10. januar 2024.

¹⁷ Jf. NOU 1994: 20 (Vedlegg 1) s. 168 og s. 175. Dette er også av utvalgsmedlem Riisa i møte med utredning 10. januar 2024.

¹⁸ Det vises på dette punktet til en tabell over matematisk skatteulempe for de ulike aldersgrupper, som er inntatt som Vedlegg 1 til utredning, «Tabell for teoretisk skatteulempe».

beholdes, bør det etter utreders skjønn gjøres et mindre fradrag i de summene som har fremkommet via forholdstall. Reduksjonen skal motsvare en tenkt reduksjon av skatteulempetillegget fra det nivået som ble lagt til grunn i 1990 til 17 %. Utreder legger for dette resonnetet til grunn at det for en 45-46-åring kan variere i hvilken grad vedkommende benytter en stor del av erstatningen til å investere i bolig. I denne aldersgruppen vil det presumtvt være noe færre enn hva gjelder barneverstatning og erstatning til skadelidte i tyveårene.

Det finnes holdepunkter for å anta at man under arbeidet med standardforskriften la til grunn et skatteulempetillegg på om lag 30 %. For det første ble det uttalt i Rt-1993-1524 på s. 1535 at praksis i den aktuelle tidsperioden var å operere med et skatteulempetillegg på 30 %. For det annet var påslagene på utgiftserstatningen i samme forskrift av denne størrelsesorden, se om dette punkt 3.4 nedenfor. Hvis man legger til grunn at den opprinnelige forskriftens innbakte skatteulempe tillegg var 30 %, vil det være grunnlag for å redusere tallverdien for en 45-åring matematisk med 13 %.

Idet vi ikke har sikre holdepunkter for hvilken skatteulempe som reelt ble lagt til grunn, vil utreder foreslå å kun foreta en moderat justering på bakgrunn av resonnetet om lavere skatteulempe. På dette punktet vektlegges det at vi ikke kan vite om Lødrup I -utvalget justerte for at en 45-åring skal ha erstatning for et relativt langt, men ikke veldig langt tidsrom (22 år). Utreder foreslår å redusere tallverdiene med noe mindre enn 13 %. En rimelig sikkerhetsmargin kan ligge i å redusere tallverdiene ovenfor med 6,5 %. For tallverdien 30 G utgjør reduksjonen ($30 \times 6,5\%$) = 1,95 G. På dette grunnlaget kan erstatningen for skadelidte med inntektsnivå inntil 7 G tilstås $30 \text{ G} - 1,95 \text{ G} = 28,05 \text{ G}$, avrundet til 28 G.

Tilsvarende regneoperasjoner for de øvrige inntektsklassene blir som følger:

$33 \text{ G} \times 6,5\% = 2,15 \text{ G}$	Tallverdien reduseres fra 33 G til; 31 G
$35 \text{ G} \times 6,5\% = 2,27 \text{ G}$	Tallverdien reduseres fra 35 G til: 33 G
$38 \text{ G} \times 6,5\% = 2,47 \text{ G}$	Tallverdien reduseres fra 38 G til: 35,5 G
$41 \text{ G} \times 6,5\% = 2,67 \text{ G}$	Tallverdien reduseres fra 41 G til: 38,5 G

Utrederes forslag er etter dette å legge til grunn tallverdier som er matematisk justert for endret kapitaliseringsrentefot og for en lavere skatteulempe. Tallverdiene ytterst til høyre er innarbeidet i utrederes forslag til revidert forskrift.

3.2.4 Alternativ beregningsmåte for skatteulempen

Utreder har for spørsmålet om skatteulempetillegg vurdert en alternativ tilnærming. Det kunne nemlig hevdes at sammenligningsgrunnlaget for skatteulempetillegg bør være den skattebelastningen dagens skadelidte får; altså dagens skattebelastning beregnet på 22 G ut fra forutsetningen om 6 % kapitaliseringsrente. Regneeksempler hentet fra de tabeller som er benyttet viser at resultatet av en slik operasjon blir tilnærmet likt det som er lagt til grunn ovenfor. Nøkkeltall er at skatteulempen for en 45-åring med de nevnte forutsetningene (altså 6 % kapitaliseringsrente, 22 % inntektskatt på renter og 1 % formuesskatt) blir 23 %.

Hvis man beregner et tilsvarende skatteulempetillegg basert på at kapitaliseringsrenten er 2,5 %, blir resultatene marginalt høyere enn tallrekken ovenfor:

Til og med 7 G	28,7 G
Over 7 G og til og med 8 G	31,3 G
Over 8 G og til og med 9 G	33,9 G
Over 9 G og til og med 10 G	36,5 G
10 G og høyere	39,1 G.

Utredning må ta et valg mellom de to alternativene bestemt av hva som anses mest lojalt med Mandatet. Etter utredningens syn er det mest lojale alternativ å bygge på det første alternativet ovenfor, idet oppbygningen av det står best i samsvar med de posisjonene ansvarsside og skadelidtside hadde i 1990.

Utrekningene i alternativ 2 er for øvrig egnet til å støtte resonnetet bak utregningen i alternativ 1. Skattebelastningen per 2024 må antas å være historisk lav idet inntektsskatt på kapital i årene 2013 til 2020 falt fra 28 % til 22 %. Sett i et slikt perspektiv er det dagens skadelidte som mottar mest disponible midler innenfor 22 G av de generasjonene av skadelidte som har mottatt 22 G siden 1990. Resonnementet må leses med forbehold for at utredning ikke har kunnet prioritere å undersøke utviklingen av formueskatt-belastningen i perioden. Hvis resonnetet om at skattebelastningen er lav i et historisk perspektiv, vil det være korrekt å legge erstatningen i alle fall marginalt høyere enn en utregning basert på dagens skatteregler.

Dersom noen vil hevde at prinsippet om å legge dagens skatteregime til grunn får konsekvenser for hvilke utgangspunkter man skal ta også hva gjelder eksisterende yrkesskadeforskrift, vil utregningene under alternativ 2 kunne legges til grunn for en standardisering.¹⁹ Utredning finner som nevnt for sin del at alternativ 1 er det mest korrekte forslaget i henhold til Mandatets forutsetninger.

3.3 Ménerstatning

3.3.1 Innledning

For ménerstatning skal det ikke gjøres tillegg for skatteulempe. Det følger av sikker praksis, jf. blant annet Rt-2014-1203 avsnitt 125.

Det er naturlig å foreta en oppjustering av ménerstatningen tilsvarende den matematiske forskjellen som følger av at man bruker 2,5 % kapitaliseringsrente i stedet for 6 % rente. En slik justering er gjort nedenfor idet mandatet etterspør en slik justering.

Beregningen vil likevel ha en svakhet som revisjon av yrkesskadeforsikringen. Grunnen til dette er at antall G i ménerstatningstabellen i forskriften av 1990 forutsatte at skadelidte fikk

¹⁹ Om prinsippet se Rt-2014-1203 avsnitt 136 jf. Rt-1993-1524 på s. 1534, jf punkt 2 ovenfor, hvor prinsippet legges til grunn for beregning av skatteulempe.

menerstatning fra folketrygden/NAV i tillegg. Dette er positivt uttalt i NOU 1994: 20 (Vedlegg 1) s. 181:

Erstatningssatsene bygger på det utgangspunkt at skadelidte i tillegg til erstatningen også mottar yrkesskadeerstatning fra folketrygden. Denne ville kommet til fradrag ved en ordinær utmåling av ménerstatning etter skadeserstatningsloven

Ménerstatningen fra folketrygden/NAV la i 1990 til grunn 6 % kapitaliseringsrente. Dette legges fremdeles (i 2024) til grunn for nivået på ménerstatning.

Med dette utgangspunktet ligger det en form for asymmetri i forslaget til ny forskrift, fordi den komponenten som justeres (menerstatningen i yrkesskedeforskriften) forutsetter et tillegg i erstatningen som ikke er justert på tilsvarende måte (folketrygdens menerstatning). Det ligger imidlertid ikke innenfor utreders mandat å forutsette endringer i folketrygdlovens regler. Det er ikke gitt signaler om at NAV vil endre sin beregning av menerstatning til å bygge på 2,5 % kapitaliseringsrente, og en slik endring vil ha konsekvenser for NAVs samlede utbetalinger.

Under disse omstendigheter finner utreder det mest i tråd med mandatet å presentere et forslag til forskrift som justerer ut fra 2,5 % kapitaliseringsrente, uavhengig av at NAVs yrkesskadeerstatning fremdeles er basert på 6 % kapitaliseringsrentefot. Ved en eventuell endring av NAV sin ménerstatningsutbetaling kan det være aktuelt å justere tallverdiene i nærværende forslag.

Hvis man bruker levealdersstatistikk fra RTV-tabeller, er det naturlig å ta utgangspunkt i alder på 45 eller 46 år, der det ikke er gitt tillegg eller gjort fradrag for alder. Tall i beregningene her er hentet fra Jussystemers regneprogram «Compensatio».

RTV-tabellen er basert på levealdersstatistikker fra langt tilbake. Statistikken tilsvarende ikke dagens prognoser for levealder. I alminnelig erstatningsrett er det nå praksis for å legge til grunn for ménerstatning en høyere levealder.²⁰ Det kan av denne grunn hevdes at det å bruke RTV-tabellen i dag ikke er i samsvar med skadelidtes krav på «full erstatning».

Utreder mener at den endrede levealdersprognosen er en så viktig endret forutsetning at den representerer et «behov for ... tilpasninger i regelverket», jf. Mandatet.

Utreder har under disse omstendigheter valgt å presentere en *alternativ beregning* basert på levealdersstatistikk hentet fra Statistisk sentralbyrå (SSB). Disse tallene gjenspeiler dagens levealdersprognoser og er i samsvar praksis for øvrig i alminnelig erstatningsrett utenfor yrkesskadeområdet.

En endring av ménerstatning i tråd med mandatets initiale forutsetninger er presentert i punkt 3.3.2. Deretter presenteres i punkt 3.3.3 endring av ménerstatningssatsene basert på SSBs levealderstabeller.

²⁰ Denne praksisen har utviklet seg de siste 9 år. En tingrettsdom som har banet vei for en slik rettstilstand er TOSLO-2015-12190.

3.3.2 Ny beregning basert på RTVs levealderstabeller

Ved beregning av menerstatning med eksisterende tabeller benyttes følgende kapitaliseringsfaktorer:

Livsvarig	Menn	Kvinner	Snitt
6 % - RTV, alder 46	13,24	14,04	13,64
2,5 % RTV, alder 46	16,53	17,75	17,14

Siden standardforskriften ikke skiller mellom menn og kvinner, er det naturlig å benytte et snitt mellom kapitaliseringsfaktorene for de to kjønnene, se kolonne ytterst til høyre.

For å få frem korrekt ny beregning av menerstatning benyttes et forholdstall mellom de to kapitaliseringsfaktorene basert på RTVs levealderstabeller. Det matematiske forholdet mellom de to kapitaliseringsrenteføttene tilsvarer 17,14/13,64, noe som utgjør 1,26.

Etter dette skal de standardiserte satsene for menerstatning økes med 26 %.

Etter dette blir omregningene som følger:

grunnerstatning:		
1. 15 – 24 %	$0,75 G \times 1,26$	0,95
2. 25 – 34 %	$1 G \times 1,26$	1,3
3. 35 – 44 %	$1,5 G \times 1,26$	1,9
4. 45 – 54 %	$2 G \times 1,26$	2,5
5. 55 – 64 %	$2,5 G \times 1,26$	3,2
6. 65 – 74 %	$3 G \times 1,26$	3,8
7. 75 – 84 %	$3,75 G \times 1,26$	4,7
8. 85 – 100 %		5,7
9. Skade som er betydelig større enn skade som gir grunnlag for invaliditetsgrad på 100 %	$5,5 X 1,26$	6,9

Også for menerstatningen er det viktig å sikre at regelen om alderstilpasning, jf. forskriften § 4-2 er mest mulig korrekt i lys av prinsippet om full erstatning. Både økningen for yngre skadelidte enn 45 år og reduksjonen for skadelidte eldre enn 46 år har en slakere

utjevningsskurve enn den som gjelder for inntektstap, jf. forskriftens § 3-3. Dette har sammenheng med at det ikke beregnes skatteulempetillegg og den omstendighet at erstatningsbeløpene for ménerstatning er lavere enn erstatningsbeløpene for inntektserstatning. I lys av ulike regneeksempler har utreder blitt stående ved at det er fornuftig å beholde alderstilpasningen i sin opprinnelige form.

3.3.3 Alternativ beregning basert på SSBs levealderstabeller

Med bruk av SSBs levealderstabeller blir kapitaliseringsfaktorene som følger:

6 % - SSB, alder 46	15,05	15,38	15,22
2,5 % SSB, alder 46	23,85	25,04	24,45

Siden standardforskriften ikke skiller mellom menn og kvinner, er det naturlig også her å bruke gjennomsnittet av forventet levealder fra statistikken. Etter gjeldende statistikk er gjennomsnittlig levealder for 46-åring 84 år for kvinner og 82 for menn. Det legges dermed til grunn et gjennomsnitt på 83 år, jf. kapitaliseringsfaktoren inntatt i kolonne lengst til høyre ovenfor.

Med samme regnemetode som ovenfor i punkt 3.2.2, blir forholdet mellom kapitaliseringsfaktorene $24,45/13,64 = 1,79$. Altså blir økningen ved endring av både rentefot og levealder på 79 %. Dersom det finnes tilstrekkelig grunnlag for å legge til grunn SSB-levealdersstatistikk, i tråd med alminnelig erstatningsrett, må man legge 79 % på dagens erstatning. Nye erstatningsbeløp under disse forutsetningen presenteres i tabellen nedenfor:

grunnerstatning:			
1. 15 – 24 %	$0,75 G \times 1,79$	1,3	G
2. 25 – 34 %	$1,0 G \times 1,79$	1,8	G
3. 35 – 44 %	$1,5 G \times 1,79$	2,7	G
4. 45 – 54 %	$2,0 G \times 1,79$	3,6	G
5. 55 – 64 %	$2,5 G \times 1,79$	4,5	G
6. 65 – 74 %	$3,0 G \times 1,79$	5,4	G
7. 75 – 84 %	$3,75 G \times 1,79$	6,7	G
8. 85 – 100 %	$4,5 G \times 1,79$	8,0	G
9. Skade som er betydelig større enn skade som gir grunnlag for			
invaliditetsgrad på 100 %	$5,5 G \times 1,79$	9,8	G

Ut fra et skjønn over hva som fremtrer som mest fornuftig gitt den klare praksis i alminnelig erstatningsrett, har utreder innarbeidet SSB-alternativet i sitt forslag til ny forskrift.

3.4 Framtidige utgifter, jf. standardforskriften § 2-2

3.4.1 Beregning i henhold til Mandatet

Utmålingen av utgifter er bygget opp forskjellig fra de andre framtidige erstatningspostene, ved at årstapet – beløpet som skal kapitaliseres – ikke er standardisert. Forskriften innebærer likevel en standardisering av kapitaliseringsprosessen. Regelverket har ulike aldersintervaller for kapitaliseringen.

For denne posten lar det seg ikke gjøre helt nøyaktig å rekonstruere hvordan Lødrup I-utvalget kom fram til faktoren som årlig tap skal multipliseres med. Noen holdepunktet kan likevel utledes av omtalen av erstatningsposten i NOU 1994: 20 (vedlegg 1) s. 174:

«Første ledd i utkastet gjelder fremtidige årlige utgifter. Alle forsikringsselskapene har standardiserte vilkår for kapitaliseringen av disse. På dette punktet er vilkårene identiske. Etter vilkårene skjer kapitaliseringen slik:

Skadelidtes alder:	Multiplikator:
Inntil 50 år	15
50-59 år	12
60-69 år	10
70 og over	8

Utvalget har vurdert nivået her ved noen regneeksempler. Det virker som om vilkårene gir omtrent hva som ellers ville fulgt av alminnelig erstatningsrett, med det unntak at det i disse satsene ikke synes å være medregnet tillegg for skatteulempe. Spørsmålet om det skal medregnes et slikt tillegg ved erstatning for fremtidige utgifter har tidligere vært noe omtvistet, men det må etter utvalgets oppfatning gis et slikt tillegg, jf. også RG 1989 s. 815. Utvalget har derfor forhøyet nivået i forhold til forsikringsvilkårenes satser på dette punktet.

For skadelidte under ca. 30 år, viser de regneeksempler utvalget har gjennomført at forsikringsselskapenes vilkår innebærer risiko for en viss underkompensasjon. Utvalget har derfor for personer under 35 år foreslått et trinn i tillegg til selskapenes tabeller. På bakgrunn av regneeksempler og erfaring fra praksis settes multiplikatoren for kapitalisering til 21.»

Utvalget sørget med dette for en egen alderskategori som ikke fantes i forsikringsselskapenes standardiserte «trygghetsforsikringer», kategorien for personer under 35 år.

I den endelige forskriften ble beløpene videre gjennomgående satt noe høyere enn trygghetsforsikringenes multiplikatorer, se standardforskriften § 2-2:

§ 2-2. Framtidige utgifter

Skadelidtes alder:	
under 35 år	– 21 ganger årlige utgifter
mellom 35 og 49 år	– 19 ganger årlige utgifter
mellom 50 og 59 år	– 16 ganger årlige utgifter
mellom 60 og 69 år	– 14 ganger årlige utgifter
over 70 år	– 8 ganger årlige utgifter

Det ble altså for alle aldersgrupper utenom den eldste gruppen gitt et betydelig påslag for skatteulempe. Påslaget var 4 G eller mer for alle de laveste fire gruppene. Påslaget representerer for aldersgruppen 60-69 år hele 40 prosent. Dette må anses å være uforholdsmessig høyt, selv etter datidens rettstilstand.

Når skatteulempen som følge av lavere kapitaliseringsrente blir lavere, bør dette etter utreders syn hensyntas i fastsettelsen av tallverdiene. Nedenfor er gitt et forslag til justerte beløp hvor et noe mindre skatteulempetillegg er integrert.

Kapitaliseringen er etter alt å dømme bygget på en forutsetning om at den skal sikre årstap i forventet levealder, selv om ikke all utgiftserstatning utmåles livsvarig.

De opprinnelige multiplikatorene danner utgangspunkt for nye multiplikatorer basert på endret kapitaliseringsrente og noe lavere skatteulempetillegg. Samtidig er den statistiske levalderen i dag høyere, jf. tall som ble presentert i punkt 3.3.3 ovenfor. Den forhøyede levalderen motvirker i noen grad effekten av at skatteulempetillegget ble satt relativt høyt, jf. ovenfor.

Utredning har i samarbeid med aktuar gjennomført regneeksempler som viser hvordan yrkesskadeforskriftens standardisering vil endres som følge av endringen av kapitaliseringsrente.

Etter den rent matematiske omregningen har så utredning i samråd med aktuar gjort noen justeringer med tanke på at skatteulempetillegget skal være lavere ved bruk av 2,5 % kapitaliseringsrentefot enn ved bruk av den någjeldende kapitaliseringsrentefoten, 6 %.

For å revidere standarderstatningen for utgiftserstatningen har utredning lagt til grunn at kapitaliseringen av utgiftstap frem til 80 år. Reduksjonen fra gjennomsnittlig levealder 83 for ménerstatning er gjort for å reflektere at utgifter som følge av skadeforvoldelsen gjennomsnittlig vil gå noe ned når en person når pensjonsalder og senere. Skadelidte vil ha utgifter som følge av høy alderdom, men disse er ikke forårsaket av skaden. Justeringen er derfor en form for tidsbegrensning av årsakssammenhengen mellom skadeforvoldelsen og utgiftserstatningen.

I og med at forhistorien til standardforskriftens multiplikatorer viser at det ble gjort relativt høye oppjusteringer for skatteulempe, har utredning valgt å operere med en standardmultiplikatorer som reflekterer 2,5 prosent rente og dagens skattenivå. Det er gjort et noe lavere påslag for skatteulempe enn det som ble lagt til grunn av Lødrup I-utvalget.

Multiplikatorene blir likevel på grunn av endringen av kapitaliseringsrentefot langt høyere enn etter någjeldende standardforskrift.

Tabellen nedenfor er basert på gjennomsnittsfaktorer for de ulike aldersintervall. Eksempelvis vil en 21-åring rent matematisk kunne tilstås en multiplikator på 46,0 G mens en 34-åring tilsvarende kvalifiserer for 27,4. Et orienterings- og referansepunkt for vurderingen av forslaget er at skatteulempen rent matematisk for de to valgte eksemplene vil utgjøre henholdsvis 47,0 % og 36,0%. Det matematiske grunnlaget fremgår av Vedlegg 2 til utredningen.

3.4.2 Alternativ beregningsmåte

Et synspunkt kunne være at skatteulempetillegg for utgifter må stå i forhold til de justeringer som er gjort for øvrig på normativt grunnlag, jf. rettspraksis, eksempelvis Rt-2014-1203 avsnitt 128-142. Man kunne dermed hevde at det også for utgiftserstatning bør gjøres et fradrag fra den rent matematiske skatteulempen, fordi skadelidte i noen grad vil investere i formuesgoder som gir en skatterabatt på formuesskatten, jf. avslutningen av punkt 2 ovenfor.

Utredning har etter dette, som illustrasjon, foretatt beregninger som legger til grunn et skatteulempetillegg på 20 % for aldersgruppen 20-35 år. Denne regneoperasjonen leder til at kapitaliseringsfaktoren for 20-åringen blir 37,6. Tilsvarende regneoperasjon for 34 år gammel skadelidt gir kapitaliseringsfaktor 33,0. Etter dette anser utredning det ut fra et helhetlig skjønn, under forutsetning av den skisserte beregningsmåten, korrekt å sette den standardiserte multiplikatoren til 35. Ut fra tilsvarende beregninger vil utgiftserstatningen med en slik beregningsmåte også for de øvrige grupper bli noe lavere enn den rent matematiske beregningen.

Den nevnte fremgangsmåten står best i samsvar med de øvrige revisjonene som nå blir gjort i yrkesskadeforsikringen og i barneverstatningsreguleringen. På den annen side vil en slik beregningsmåte forrykke de posisjonene partene ble tildelt gjennom vedtakelsen av yrkesskadeforskriften i 1990. Utredning oppfatter yrkesskadeforskriften av 1990 som et helhetlig kompromiss mellom ansvarssiden og skadelidtes side, som ikke uten tvingende grunner bør forlates. Dermed må deler av kompromisset som isolert sett kan fremstå som ubalansert, respekteres av hensyn til helheten. I tillegg kommer den betraktning at det er noe problematisk å forutsette at utgiftserstatningen skal investeres i formuesgoder som gir skatterabatt så lenge utgiftene er utmålt for å dekke løpende utgifter. Resonnementer om redusert skatteulempen som følge av skattegunstige investeringer bør i første rekke knyttes til inntektstapserstatningen, jf. tilsvarende synspunkt i punkt 4.2 nedenfor.

Med det Mandatet som er gitt, finner ikke utredning tilstrekkelig holdepunkter for å endre posisjoneringen som ble skapt gjennom de høye påslagene for skatteulempen. Etter dette foreslår utredning å bygge på de rent matematiske tallverdiene uten et normativt fradrag basert på tilpasset skatteulempetillegg.

Den alternative beregningsmåten er likevel tatt med tanke på transparens og muligheter for en god prosess under høringsrunden.

3.4.3 Utrederes forslag

Med matematiske utgangspunkter justert i tråd med premisene ovenfor som nevnt i punkt 3.4.1, blir beregningen av kapitalisering av utgifter med 2,5 % rente og tillegg for skatteulempe etter dagens regler som følger:

Skadelidtes alder:	
under 35 år	– 41 ganger årlige utgifter
mellom 35 og 49 år	– 32 ganger årlige utgifter
mellom 50 og 59 år	– 23 ganger årlige utgifter
mellom 60 og 69 år	– 18 ganger årlige utgifter
over 70 år	– 9 ganger årlige utgifter

For utgiftserstatningens kapitalisering har utreder vurdert å foreslå å justere skatteulempetillegget noe for å fange inn at formuesskatt slår inn først ved et erstatningsbeløp som tilsvarer 1,7 millioner kroner. Dette innebærer at eksempelvis utgifter som utgjør $\frac{1}{4}$ G per år ikke alene vil være i nærheten av å nå opp til grensen for formuesskatt. En rent matematisk beregning av en kapitalisering av denne summen, 29 655 kroner uten skatteulempetillegg vil eksempelvis for en 30-åring utgjøre $(29\,655 \times 35,4) = 1\,049\,787$. Et synspunkt kunne være at det under en standardisering som skal gi enkle multiplikatorer for utgiftserstatninger som kan være av forskjellig størrelse, ikke kan gis fullt skatteulempetillegg for formuesskatt. På den annen side vil de fleste utgiftserstatninger være en del av et samlet oppgjør der det også betales erstatning for inntektstap og ménerstatning. Det er derfor grunn til å anta at bunnfradraget i de fleste tilfeller er fylt opp av andre poster, altså inntektstapserstatning pluss ménerstatning. Det vises for øvrig også til den mulige tolkningen av Rt-2014-1203 avsnitt 137 jf. Rt-1993-1524 på s. 1535 som en form for standardisering, jf. omtalen av dette under punkt 2. Utreder er etter dette blitt stående ved å beregne fullt skatteulempetillegg inn i de aktuelle multiplikatorene.

Tallverdiene er innarbeidet i forslaget til revidert forskrift. De nærmere faktorene som er lagt til grunn for beregningen fremgår av Vedlegg 2 til utredningen, Tabell for kapitalisert utgiftserstatning.

3.5 Yrkesskadelidte under vergemål

Forutsetningen ved beregningen av standardisert erstatning har for alle postene ovenfor i punkt 3 vært at kapitaliseringsrentefoten er satt til 2,5 % for skadelidte som ikke er under vergemål. Når lovendringen i § 3-9 andre ledd andre punktum med tilhørende forskrift ses i sammenheng med Mandatet, ligger det innenfor utreders oppgaver å tilpasse yrkesskadeerstatningen til yrkesskadelidte som settes under vergemål med den konsekvens at en kapitaliseringsrentefot på 1,5 % bør legges til grunn. Dette antas å være en sjelden forekommende situasjon, men det er langt fra utenkelig at en yrkesskade, typisk en arbeidsulykke, etterlater skadelidte i en situasjon hvor vedkommende må settes under vergemål.

Som en konsekvens av den korte tidsrammen for utredningen har utreder ikke kunne prioritere å utarbeide et forslag til regulering av den nevnte situasjonen. Utreder nøyer seg med å nevne problemstillingen og å antyde at det ideelt sett bør utarbeides et eget regelverk eller i det minste en egen unntakshjemmel for den nevnte situasjonen.

3.6 Erstatning til ektefelle eller samboer ved dødsfall.

3.6.1 Innledning

Det følger av standardforskriften § 6 første ledd at dersom yrkesskaden forårsaker sikredes død, skal vedkommendes ektefelle eller samboer motta 15 G.

Utgangspunktet er dermed at det ble gitt 15 G under forutsetning av 6 % kapitaliseringsrente. Beløpet skal justeres korresponderende med at kapitaliseringsrenten er satt til 2,5 %.

Det er relevant for justeringen at erstatning til gjenlevende ektefelle eller samboer er en *omstillingserstatning* som etter sitt formål skal tas ut i løpet av noen få år. Det fremgår ikke av Lødrup I-utvalgets utredning (NOU 1994 : 20 Vedlegg 1) hvor mange år man la til grunn. Også på dette punktet tok man utgangspunkt i de tallverdiene som ble lagt til grunn i trygghetsforsikringene. Ut fra diskusjonen i utvalget kan det virke som mindretallet vant frem på dette punktet, slik at man endte opp med en høyere erstatning enn den selskapene gjennomgående la til grunn i trygghetsforsikringene. Utreder finner det under alle omstendigheter korrekt å ta utgangspunkt i 15 G, for så å justere for endret kapitaliseringsrentefot.

Senere holdepunkter, blant annet prinsippavgjørelsen i Rt-1998-639 og drøftelser i NOU 2011: 16 *Standardisert personskadeerstatning*, gir grunnlag for ved omstillingserstatning å sondre mellom gjenlevende ektefeller og samboere *med* og *uten* barn. For gruppen med barn kan man operere med en omstillingsperiode på 10 år, for gruppen uten barn kan det legges til grunn 5 års omstilling. En slik sonndring vil samsvare med holdepunkter i rettspraksis, særlig Rt-1998-639.

En strikt oppfølging av mandatet tilsier at erstatning til ektefelle justeres for ny kapitaliseringsrente og skatteulempetillegg, men slik at samme erstatning gis enten ektefelle har barn eller ikke. Idet yrkesskadeforskriften av 1990 hadde en slik grov standardisering, er det mest naturlig å opprettholde en slik under den ordning som når foreslås. I det følgende presenteres en slik justering, se punkt 3.5.2 nedenfor.

Samtidig mener utreder at det kan være naturlig å gi et alternativt forslag til en *differensiert erstatning* på dette punktet, særlig som følge av de diskusjoner som ble ført i utvalget bak NOU 2011: 16. Et forslag til differensiert erstatning er gitt i punkt 3.4.3 nedenfor.

3.6.2 Ny standardisert erstatning til ektefelle og samboer ved dødsfall

Det er naturlig å ta utgangspunkt i at 15 G er å anse som en standardisert omstillingserstatning for gjenlevende ektefelle eller samboer enten vedkommende har barn eller ikke. Dette innebærer at samme sum settes for to grupper som i NOU 2011: 16 *Standardisert*

personskadeerstatning fikk beregnet erstatning ut fra en tenkt omstillingsperiode på henholdsvis 10 og 5 år, i høy grad basert på Høyesteretts føringer i Rt-1998-639 og senere bekreftende praksis.

Når det skal fastsettes et erstatningsbeløp justert for kapitaliseringsrente, er det nødvendig å bestemme hvilket antall år kapitaliseringen av årstap skal gjelde. Det bør etter utreders oppfatning da opereres med en gjennomsnittsbetraktning. Et gjennomsnitt for de to omstillingsperiodene nevnt ovenfor er 7,5 år. Samfunnsutviklingen i tiden etter så vel prinsippavgjørelsen i 1998 som diskusjonen som ble ført i NOU 2011: 16, går i retning av en kortere omstillingstid enn før. Tendensen i dagens samfunn er mer enn før at individet forventes å klare seg selv, uten en livspartner ved sin side. Den generelle samfunnsutviklingen går i retning av at flere enn før lever alene, og at forholdsvis færre ektefeller eller samboere lever i et parforhold hvor den ene er økonomisk avhengig av den andre. I lys av disse tendensene finner utreder det forsvarlig å sette standarderstatningen til et beløp beregnet ut fra at årstapene under omstilling inntreer over 7 år.

Nedenfor har utreder tatt utgangspunkt i at dagens erstatning til gjenlevende ektefelle eller samboer er 15 G, et beløp som dag utgjør (118 620 kroner X 15 =) 1 779 300 kroner.

Med disse utgangspunktene blir beregningen av en ny standarderstatning til ektefelle eller samboer ved dødsfall som følger nedenfor.

KAPITALISERING (Nåverdien av fremtidige terminbeløp)

Rente	6,00 %
Terminer	7
Beløp	kr 309 451
Kapitaliseringsfaktor	5,749853
Kapitalisert beløp	kr 1 779 298

Det er i denne beregningen et avvik på 2 kroner som er så uvesentlig at det finnes forsvarlig å se bort fra det.

Det konstruerte årstapet kapitalisert over 7 år utgjør etter dette 309 451 kroner.

Dersom samme årstap kapitaliseres over tilsvarende periode med 2,5 % kapitaliseringsrentefot, blir resultatet som følger:

KAPITALISERING (Nåverdien av fremtidige terminbeløp)

Rente	2,50 %
Terminer	7
Beløp	kr 309 451
Kapitaliseringsfaktor	6,428758
Kapitalisert beløp	kr 1 989 386

Årstapet kapitalisert over 7 år vil med 6 % og 2,5 % kapitaliseringsrentefot utgjøre henholdsvis 1 779 298 kroner og 1 989 386 kroner.

Forholdet mellom beløpene $1\,989\,286/1\,779\,298 = 1,118$.

Dersom yrkesskadeerstatningen skal økes i samme forholdstall blir resultatet $15\text{ G} \times 1,118 = 16,77$. Tallet kan naturlig rundes av oppover til 17 G.

Et nærliggende alternativ er etter dette å øke yrkesskadedekningen for forsørgertap til livsledsager til **17 G**.

3.6.3 Differensiert erstatning til gjenlevende med og uten barn.

I lys av utviklingen på området vil utreder på dette punktet foreslå en endring av forskriften. Det kan være grunn til å skille mellom gjenlevende samlivspartnere med og uten barn.

Selv om yrkesskedeforskriften skal standardisere erstatning, finnes det argumenter for å skille mellom gjenlevende ektefelle med og uten barn. En alminnelig erfaring er at en samlivspartner vil trenge noe lenger tid for å omstille seg til å klare seg selv når vedkommende har barn. Et slikt skille ble lagt til grunn av standardiseringsutvalget i NOU 2011: 16.²¹ Utreder viser til drøftelsene i den nevnte utredningen, og finner det ikke nødvendig å sitere dem i denne utredningen.

Utreder foreslår etter dette å operere med to ulike beløp, et for gjenlevende samlivspartner uten barn, og et annet, noe høyere beløp for ektefelle med barn.

Beløpet for samlivspartner *uten barn* bør ta utgangspunkt i at beløpet på 15 G kapitaliseres over fem år. En beregning av årstapet forutsatt 6 % rente blir ca. 422 000, se regnestykket nedenfor.

Når dette årstapet kapitaliseres over fem år med 2,5 % rente, blir resultatet 1 960 540

5 terminer med årstap tilsvarende at 15 G er et engangsbetrag som skal dekke fem årstap.

Som nevnt er summen av 15 G ($118\,622 \times 15 =$) 1 779 330 kroner.

Et regneeksempel viser at dette tilsvarer et kapitalisert årstap på om lag 410 110 kroner, dersom beregningen forutsetter 6 % kapitaliseringsrente.

²¹ Se NOU 2011: 16 s. 375-377.

KAPITALISERING (Nåverdien av fremtidige terminbeløp)

Rente	6,00 %
Terminer	5
Beløp	kr 410 110
Kapitaliseringsfaktor	4,338735
Kapitalisert beløp	kr 1 779 358

Regneeksempelet gir et avvik på 28 kroner. Summen 1 779 358 kroner er 28 kroner mer enn summen av 15 G, som er dagens nivå for denne posten under yrkesskadeerstatning. Dette avviket er så lite at det finnes forsvarlig å se bort fra det.

Dersom man kapitaliserer samme årstap med 2,5 % kapitaliseringsrente blir beløpet som følger:

KAPITALISERING (Nåverdien av fremtidige terminbeløp)

Rente	2,50 %
Terminer	5
Beløp	kr 410 110
Kapitaliseringsfaktor	4,703901
Kapitalisert beløp	kr 1 929 117

Hvis man så målingsdividerer 1 929 117 kroner med grunnbeløpet (118 622 kroner) blir resultatet 16, 263 G.

Det er naturlig å runde av erstatningsbeløpet til 16,5 G.

Regnestykkene viser at et årstap beregnet i fem år som tilsvare en engangserstatning på 15 G med kapitaliseringsrente 6 %, vil tilsvare **16,5 G** med 2,5 % rente.

Erstatning til gjenlevende ektefelle uten barn bør etter dette oppjusteres til **16,5 G**.

3.6.4 Gjenlevende ektefelle eller samlivspartner med barn:

Når det gjelder gjenlevende samlivspartner med barn, er det nærliggende å ta utgangspunkt i de føringer som ble lagt i Rt-1998-639, som har hatt stor innvirkning på rettspraksis i tiden etter dommen falt. Dommen la til grunn et årlig tap for gjenlevende ektefelle som varte til barnet fylte 19 år. Et slikt intervall korresponderer godt med tidsrammen for någjeldende barneverstatning, jf. skl. § 3-2 a. Et alternativ er å foreta en standardisering i basert på 10 års

omstillingstid for gjenlevende ektefelle eller samlivspartner med barn. Det var dette tidsintervallet som ble lagt til grunn under arbeidet med NOU 2011: 16.²²

Dersom man igjen tar utgangspunkt i at 15 G er någjeldende erstatning for denne gruppen kan man regne ut det kapitaliserte årstapet som tilsvarer den summen når årstapene spenner over ti år. Beregningen nedenfor viser at årstapet kan settes til 241 800 kroner.

KAPITALISERING (Nåverdien av fremtidige terminbeløp)

Rente	6,00 %
Terminer	10
Beløp	kr 241 800
Kapitaliseringsfaktor	7,360087
Kapitalisert beløp	kr 1 779 669

Dersom man kapitaliserer dette årstapet med en kapitaliseringsrentefot på 2,5 %, blir summen 2 116 249.

KAPITALISERING (Nåverdien av fremtidige terminbeløp)

Rente	2,50 %
Terminer	10
Beløp	kr 241 800
Kapitaliseringsfaktor	8,752064
Kapitalisert beløp	kr 2 116 249

En målingsdividering med grunnbeløpet gir som resultat ($2\,116\,249/118\,622 =$) 17,84.

Etter dette alternativet kan det være grunnlag for å sette erstatningen for gjenlevende ektefelle eller samboer med barn til **18 G**.

Denne beregningen har den svakhet at ektefelle med barn får et lavere årstap enn ektefelle med barn. En slik løsning fremtrer ikke som rettferdig eller i tråd med formålet bak å differensiere mellom de to gruppene. Et bedre alternativ kan være å legge til grunn det årstapet som ovenfor fremkom ved å neddiskontere dagens forsørgertapserstatning over 7 år med 6 % kapitaliseringsrentefot, for deretter å kapitalisere det samme årstapet over 10 år med 2,5 % rente.

²² Se NOU 2011: 16 s. 377 første spalte.

Resultatet av et slikt regnestykke blir som følger:

KAPITALISERING (Nåverdien av fremtidige terminbeløp)

Rente	2,50 %
Terminer	10
Beløp	kr 309 451
Kapitaliseringsfaktor	8,861465
Kapitalisert beløp	kr 2 742 189

Når summen 2 742 189 kroner målingsdivideres med grunnbeløpet 118 620 kroner, blir resultatet 23,117 G. Erstatningen kan naturlig rundes av nedover til **23 G**.

Det bør bemerkes at det etter praksis ved forsørgertapserstatning opereres med ulik erstatning for periodene før og etter barnet fyller 10 år (Rt-1998-639), alternativt 12 år (Rt-2002-673). Forsørgertapserstatningen for tiden etter barnet fyller ti år ble av standardiseringsutvalget satt 0,25 G lavere årstap enn erstatningen i tidsperioden før fylte ti år, nærmere om dette nedenfor under punkt 3.7.2.

Selv om resonnementene knyttet til lavere erstatning for årstap etter at barnet er fylt ti år i første rekke gjelder barnets erstatning, er samme effekt relevant for gjenlevende forelders erstatning. En slik tankegang ligger bak differensieringen mellom tidsrom i prinsippavgjørelsen i Rt-1998-639, som gjaldt erstatning til både gjenlevende forelder og barn. Utreder mener at tenkemåten har et slikt grunnlag i praksis at den bør sette spor etter seg i standardiseringen, i alle fall i en avdempet form. Utreder anser det som naturlig å operere med et 0,25 % lavere årstap for de siste fem av de ti årstapene som er lagt til grunn ovenfor. Utrederes regneeksempler viser at en slik beregningsmåte vil lede til en noe lavere forsørgertapserstatning enn antydnet ovenfor, 21,475 G, som kan rundes av til **21,5 G**.

I valget mellom de ulike alternativ presentert ovenfor, finner utreder at det siste alternativet er best i tråd med gjeldende rettspraksis.

Utreder vil foreslå henholdsvis **16,5 G** og **21,5 G** for de to mulige erstatningspostene under erstatning til gjenlevende ektefelle eller samlivspartner.

3.7 Forsørgertapserstatning til barn

3.7.1 Forslag til nye tallverdier

Forsørgertapserstatning til barn ble i standardforskriften utviklet på bakgrunn av innhentede tallverdier brukt av forsikringsselskapene i deres trygghetsforsikringer.²³ Det ble etter alt å

²³ Se NOU 1994: 20 Vedlegg 1 s. 184 185. Dette bekreftes videre av tidligere utvalgsmember, Knut Riisa.

dømme foretatt en viss oppjustering av tallverdiene sammenlignet med forsikringsselskapenes produkter.

Det er naturlig å foreta en justering av tallverdiene i lys av endringen fra 6 % kapitaliseringsrente til 2,5 % kapitaliseringsrente.

For forsørgertapserstatningen benyttes altså samme matematiske operasjon som ovenfor. Først rekonstrueres et årstap basert på en tenkt kapitaliseringen av engangsbeløpet ut fra en kapitaliseringsrente på 6 %. Deretter brukes årstapet som basis for en oppjustering etter å ha regnet ut hva et engangsbeløp blir når årstapet kapitaliseres over et gitt antall år basert på barnets alder på dødsfallstidspunktet. Slik legges grunnlaget for en oppjustering av de ulike engangsbeløpene.

Endringer i skatteulempen hensyntas ikke. Det påløper ikke formuesskatt på disse erstatningsbeløpene som følge av den særskilt unntakshjemmelen i skatteloven § 4-14. Videre skal beløpene kun dekke få årstap, noe som i seg selv utløser en mer beskjeden skatteulmppe enn for lengre tidsrom. Endringene i skatteulmppe gir nokså marginale utslag på erstatningen. Regneeksempler viser at endring av inntektsskattesatsen fra 28 % til 22 % kun vil lede til en reduksjon av standarderstatningen i størrelsesorden 0,2-0,3 G avhengig av hvilken alder barnet har. I standardiseringsssammenheng vil det være i tråd med tradisjonen på området å se bort fra så marginale beløp. Dette må i alle fall gjelde så lenge den antatt marginale endringen er bygget på et regnestykke med en ukjent faktor; nemlig hvordan skatteulempen var bygget inn i den opprinnelige erstatningen.²⁴

Etter dette er utreders forslag å konvertere dagens erstatningsbeløp til det tilsvarende beløp basert på kapitalisering av et tenkt årstap i det antall år som tilsvarer barnets tapsperiode frem til fylte 19 år.

Eksempelvis må 6,5 G nedenfor anses som et produkt av kapitalisering av et årstap over 18 år med 6 % kapitaliseringsrente. Det årstapet man kommer frem til skal så kapitaliseres med 2,5 % rente. Effekten vil variere med antall stipulerte årstall. Man kan derfor ikke bruke en forholdstalltilnærming, slik det er gjort ovenfor.

Utreders har med disse utgangspunktene, og hjelp av aktuar, foretatt regneoperasjoner som oppjusterer erstatningsbeløpene tilsvarende den matematiske forskjellen som følger av at det brukes kapitaliseringsrente 2,5 % i stedet for 6 %.

Utreders bemerker at det i tiden etter at forsørgertapserstatningen ble fastsatt i standardforskriften har skjedd én betydelig endring i rettspraksis. Det siktes til innføringen av et eget tillegg i forsørgertapserstatningen som skal tilsvare en ikke-økonomisk omsorgskomponent, jf. Rt-1998-639. I lojalitet til Mandatet har utreders ikke uten videre innarbeidet et slik tillegg i erstatningen. Det vises samtidig til punkt 3.6.3 nedenfor, hvor utreders drøfter særskilt dette spørsmålet.

²⁴ Her bør også nevnes effekten av personfradraget i skatteloven § 15-4 første ledd, nærmere om dette i punkt 4.2 nedenfor.

Utreders forslag til nye erstatningsbeløp blir etter dette som følger:

Erstatning til barn ved tap av forsørger

Erstatningen fastsettes slik:

Barnets alder	Erstatning:	
da forsørgeren døde:		
under 1 år	8,2	G
1 år	7,5	G
2 år	7,5	G
3 år	6,7	G
4 år	6,1	G
5 år	6,1	G
6 år	5,3	G
7 år	4,7	G
8 år	4,7	G
9 år	4,0	G
10 år	4,0	G
11 år	3,4	G
12 år	2,8	G
13 år	2,8	G
14 år	2,2	G
15 år	2,2	G
16 år	1,5	G
17 år	1,5	G
18 år	1	G
19 år	1	G

3.7.2 Betydningen av endringer i rettspraksis og tillegget i Rt-1998-639

Avgjørelsen i Rt-1998-639 gjaldt utmåling av forsørgertap til et barn som var 9 år gammelt på utmålingstidspunktet. Det ble i denne saken utmålt et særskilt tillegg for barnets tap av morens hjemmearbeid og omsorg. Høyesteretts premisser i denne saken har dannet grunnlag for en fast praksis om å gi et slikt tillegg i forsørgertapssaker. For å få en presis innfallsvinkel til drøftelsen av konsekvensene av avgjørelsen, gjengis de relevante premissene fra Rt-1998-639 (s. 647-648):

Avdødes arbeid i hjemmet

Det er enighet om at erstatningen også skal omfatte verdien for de etterlatte av avdødes arbeid i hjemmet, herunder hennes omsorg. Det er også enighet om at omfanget av denne forsørgelsen vil minke etter hvert som B blir eldre. De ankende parter har anført at det foreligger et erstatningsmessig tap for A for resten av hans levetid. Det er fremlagt beregninger for å søke å kvantifisere verdien av dette arbeid.

Det som skal erstattes i vår sak, er ikke verdien av D s arbeid i hjemmet, men den delen av hennes arbeid i hjemmet som er å anse som en forsørgelse av familiemedlemmene. Jeg finner det vanskelig å beregne dette tapet etter noen matematisk modell. Ved fastsettelsen av tapet må hensyntas de etterlattes mulighet til omstilling og til selv å sørge for et passende underhold, jf § 3-4 annet ledd 1. punktum. Det er enighet mellom partene om at forsørgelsen av B opphører i 2008 når han er 19 år. Det legger jeg til grunn. For ektefellen står kravet til omstilling og evnen til selvforsørgelse sentralt. I Rt-1976-1302 la Høyesterett vekt på at gjenlevende ektefelle etter hvert måtte basere seg på i det alt vesentlige å klare seg selv. A ble alene med et barn på ett og ett halvt år. Det er ikke tvilsomt at Ds død har ført til forsørgertap også for A. Hans evne til selvforsørgelse må anses redusert frem til gutten er 19 år i 2008.

A har tatt et totalansvar for gutten. Dette førte til at han arbeidet deltid i årene 1992-96. Dette er hensyntatt i inntektstapsberegningene. De ankende parter har anført at det erstatningsmessige tap bør fastsettes med forskjellige beløp alt etter Bs alder. Dette syn bygger på en fortolkning av innrettelsesplikten i § 3-4 annet ledd 1. punktum. Jeg er enig i at bestemmelsen fører til at det bør settes et lavere beløp fra det tidspunkt det er grunn til å forvente at B selv kan bidra. Det dreier seg her imidlertid om utpreget skjønnsmessige vurderinger. Jeg har funnet at mye taler for at det fastsettes ett tapsbeløp for årene frem til 1999, når B fyller 10 år, og et lavere for årene deretter. Når forsørgelsen av B opphører i 2008, må A kunne sørge for seg selv.

Ved fastsettelsen av det årlige erstatningsbeløp mener jeg det er naturlig å vektlegge behovene i vår sak for å kunne betale for bistand til tilsyn med B, for å kunne kjøpe nødvendig arbeid i hjemmet, og for å kompensere at husholdningen ofte blir dyrere for de etterlatte enn hva den ellers ville ha vært. Jeg setter på dette grunnlag det årlige erstatningsbeløp til 50 000 kroner pr år frem til 1999, og til 25 000 kroner for årene deretter frem til 2008.

Som det fremgår, ble det i dommen lagt til grunn en egen årlig beregnet erstatningspost for barnets tap av forelders hjemmearbeid, herunder vedkommendes omsorg for barnet. Posten ble beregnet for forelderens tap og barnets tap sammen. I en senere som ble imidlertid samme erstatningsnivå lagt til grunn for barnets erstatning alene, jf. Rt-2002-673, på s. 679. En slik tilnærming har vært fulgt i senere praksis fra de lavere domstolene.²⁵ Det må tas høyde for at inflasjonen tilsier at de to nominelt like beløpene i 1998 og 2002 ikke er helt like, og at erstatningsbeløpet dermed reelt var lavere i 2002. Beløpet 50 000 kroner utgjorde sammenholdt med datidens G-regulering i 2002 (54 170 kroner) 92,3 % av G.

Under arbeidet med NOU 2011: 16 *Standardisert personskadeerstatning* drøftet utvalget utførlig hvilke konsekvenser dommen i Rt-1998-639 og senere rettspraksis burde få for en standardisering av forsørgertapserstatning.²⁶ Utvalget konkluderte med at hjemmearbeids- og omsorgskomponenten burde gi en samlet årlig erstatning tilsvarende 1 G for årstapene i tiden barnet var 0 – 10 år, mens årlig erstatning for eldre barn (fra 11-18 år) skulle være 0,75 G.²⁷

²⁵ Jf. NOU 2011: 16 s. 361-362.

²⁶ Se NOU 2011: 16 s. 359-366.

²⁷ Se NOU 2011: 16 s. 365.

Utredning har ikke funnet grunnlag for å fravike Standardiseringsutvalgets arbeid som et egnet premiss for en eventuell oppjustert forsørgertapserstatning i den reviderte standardforskriften.

Utredning vil likevel bemerke at det kan diskuteres om alle premisser for standardiseringsutvalgets nivå bør legges til grunn når spørsmålet gjelder en mulig oppgradering av yrkesskadeerstatningens forsørgertapsdekning. Det vises til at det nå eventuelt er tale om å justere en komponent innenfor en allerede eksisterende og vel etablert helhet av ytelser med et motsvarende premienivå. Standardiseringsutvalgets påslag for hjemmearbeidstap under forsørgertapserstatning fremtrer som i et slikt perspektiv som noe høyt.

Det er usikkert om man under utarbeidelsen av yrkesskedeforskriften i 1988-1990 særskilt tok hensyn til en omsorgskomponent ved fastsettelsen av standardsatser for forsørgertap. Det finnes ikke spor av en slik tanke i forarbeidene. Samtidig kan det hevdes at Høyesterett har tatt stilling til spørsmålet om hvorvidt yrkesskedeforsikringen innbefatter hjemmearbeid gjennom dommen i Rt-1998-1916. Høyesteretts dom synes nokså avklarende hva gjelder tradisjonelt hjemmearbeid som inkludert post ved erstatning for tap av inntektsevne. På s. 1923 i dommen vises det til at forsikringsordningen, og følgelig yrkesskedeforsikringsdekning må anses omfatte postene i § 3-1 første ledd, altså inkludert «arbeid i heimen». Når det prinsipielt er tatt det standpunkt at hjemmearbeidet anses omfattet av standarderstatningen, kan dette synspunktet hevdes å slå til også overfor forsørgertapserstatningen.

På den annen side er det ikke åpenbart at dommen i Rt-1998-1916 har slagvidde som omfatter forsørgertapserstatning. Her er det tale om en annen skadelidt (barn som tredjepart), og det spiller inn hensyn som ikke var aktuelle i dommen, særlig hensynet til «barnets beste», som er grunnlovsforankret, jf. Grunnloven § 104, og som også har hjemmel i barnekonvensjonens artikkel 3, som Norge er bundet av jf. også menneskerettighetsloven av 1999.²⁸ Disse forhold taler for særskilt å vurdere om forsørgertapserstatningen bør justeres.

Det har i denne forbindelse interesse at yrkesskedeforsikringens standardforskrift etter sine forarbeider, herunder det mandat Lørdag I -utvalget ble gitt, la til grunn at ledetråden for utvalgets arbeid var å tilstrebe «full erstatning».²⁹ En forfølging av samme målsetting vil naturlig lede til at tillegget basert på rettspraksis blir innarbeidet ved en revidering av yrkesskedeforskriften. Hensynet til likebehandling av barn som får erstatning etter yrkesskedeforsikringen og barn som får forsørgertapserstatning med grunnlag i alminnelige erstatningsrettslige ansvarsregler trekker i retning av at justering bør foretas. Det er vanskelig å forsvare at den første gruppen ikke får erstatning for en post som for de andre gruppene tilsvarer en post i størrelsesorden 0,75 – 1,0 G per år.³⁰

Vurderingen av om standarderstatningen skal gis et eget påslag på dette grunnlaget kan med fordel være gjenstand for høringsuttalelser. Utredning har ikke prioritert å presentere en fullstendig tabell der hjemmearbeid og omsorgselementet er reflektert. Utredning nøyer seg med å bemerke at en innarbeiding av hjemmearbeids- og omsorgskomponenten med

²⁸ Se Lov om menneskerettigheter av 21. mai 1999 nr. 30 § 2 nr. 4 jf. FNs konvensjon om barnets rettigheter av 20. november 1989 artikkel 3.

²⁹ Jf. NOU 1994 : 20 (Vedlegg 1) s. 165 med henvisning til Innst. O. nr. 73 (1988-1989) s. 8.

³⁰ Jf. beregningen i NOU 2011: 16 s. 365.

utgangspunkt i tallstørrelsene fra NOU 2011: 16, vil innebære en vesentlig økning av forsørgertapserstatningen, jf. et veiledende regneeksempel nedenfor.

Metoden for utregningen av en ny tabell vil være å foreta en særskilt beregning av erstatning for tap av avdødes hjemmearbeid og omsorg basert på det enkelte barns alder. Eksempelvis må et barn som er 10 år på dødsfallstidspunktet tilstå erstatning for hjemmearbeids- og omsorgserstatning i 9 år. En kapitalisering av 0,75 G ($118\,620 \times 75\% = 88\,965$) i 9 år gir et erstatningsbeløp på 717 992 kroner, noe som avrundet utgjør 6,1 G, se nedenfor:

KAPITALISERING (Nåverdien av fremtidige terminbeløp)

Rente	2,50 %
Terminer	9
Beløp	kr 88 965
Kapitaliseringsfaktor	8,070501
Kapitalisert beløp	kr 717 992

Tankegangen og prinsippet bak Rt-1998-639 skulle lede til at beløpet 6,1 G legges til den oppjusterte erstatningen for økonomisk forsørgertap. Utreder vil som nevnt bemerke at innarbeiding av et slikt tillegg for hjemmearbeid og omsorg etter dette medfører en radikal økning av forsørgertapserstatningen. Det minnes samtidig om at det er tenkelig med en oppgradering av forsørgertapserstatningen med et lavere nivå enn regnestykket leder til, jf. resonnementet om at det er tale om å justere en komponent innenfor en etablert helhet.

3.8 Endrede forutsetninger i tiden etter innføringen av standardforskriften

3.8.1 Innledning

Gjennomgangen ovenfor fyller Mandatets hovedoppgave. I Mandatet er det i tillegg åpnet for at utreder kan foreslå andre endringer eller tilpasninger, jf. følgende ordlyd:

Dersom utrederen finner at forslagene får konsekvenser som medfører behov for andre endringer eller tilpasninger i regelverket om standardisert utmåling av inntektstapserstatning til barn og standardisert erstatning etter yrkesskedeforsikringsloven, skal slike endringer eller tilpasninger foreslås.

Utreder har for å følge opp denne delen av Mandatet undersøkt særskilt om endringer i øvrig regelverk og endringer i ulike samfunnsforhold kan tale for at yrkesskedeforskriftens regelverk bør justeres. Utreder ser på kort sikt ikke et behov for dette. Det som i øyeblikket er mest maktpåliggende, er å få på plass en ikrafttredelse av et regelverk basert på 2.5 % kapitaliseringsrentefot.

Utreder vil likevel, som følge av Mandatets instruksjon, rette oppmerksomheten mot en del forhold som på lengre sikt kan tale for en mer omfattende revisjon av yrkesskedeforsikringsordningen, se punkt 3.8.2 – 3.8.6 nedenfor. Under denne gjennomgangen pekes også på enkelte svakheter ved yrkesskedeforskriften som har kommet til syne ved ulike saker reist for domstolene.

3.8.2 Tidsbegrenset årsakssammenheng

En svakhet ved regelverket som kan utbedres ved enkle midler, er behandlingen av yrkesskader med tidsbegrenset årsakssammenheng. Problemstillingen kom særlig til syne i saken Rt-2004-8, hvor en fotballspiller krevde yrkesskadeerstatning basert på hans høye inntekt som fotballspiller, men bare delvis fikk medhold. Det prinsipielle problemet er at forskriften ikke har en tilpasset regel for personer som kunne påregne høye inntekter i et begrenset antall år, for så å ha prognose for lavere inntekter resten av yrkeskarrieren. I NOU 2011: 16 ble det referert til «ungdomsykker» i denne sammenhengen.³¹ Det vil i tråd med forslaget i NOU 2011: 16 være relativt enkelt å innføre en regel som opererer med to beregninger av erstatning, én for hver av de aktuelle periodene, typisk 10 år med høy inntekt, og deretter kanskje 27 år med mer moderat inntekt, om lag slik situasjonen var for den skadde fotballspilleren i Rt-2004-8. Grunnprinsippene for slik beregning er beskrevet i NOU 2011: 16 s. 181-182.

3.8.3 Beregning ved nedsatt ervervsmessig uførhet

Forutsetningene for beregning av uføregrad i ftrl. 12-7 ble endret på et tidspunkt, slik at man ikke beregnet økonomisk nedgang i samme stilling, men bygget på hvilken arbeidsevne man hadde i ethvert yrke. I avgjørelse referert som LB-2016-39383 var problemstillingen at en person som arbeidet i to stillinger måtte oppgi den ene stillingen på grunn av allergiproblemer. Da hun krevde og fikk yrkesskadeerstatning, ble utmålingsspørsmålet løst ved å ikke anvende standardforskriften, men anvende alminnelig erstatningsrett. En mer omfattende gjennomgang av forskriften vil kunne finne retts teknisk gode løsninger på dette punktet.

3.8.4 Pensjonstap for tidlig uføre personer:

På tidspunktet for innføring av standardforskriften var det ikke vanlig å kreve erstatning for såkalt «pensjonstap»; altså den omstendighet at man får lavere alderspensjon som følge av at man er blitt skadet tidlig, og dermed ikke har samme mulighet til å opparbeide inntekt som i sin tur gir grunnlag for alderspensjon. Det kan spørres om dette er en endret faktor som bør få betydning for en justering av standardforskriften.

Utredning viser til at tilsvarende problemstilling ble drøftet under arbeidet med NOU 2011: 16, se særlig s. 186-187. Utvalget la den gang særskilt vekt på at uføretrygd etter nye regler skulle beregnes med utgangspunkt i inntektstapet på skadetidspunktet, og at de skadelidte dermed ville være sikret «et godt nivå på sin alderspensjon» se om dette NOU 2011: 16 med henvisning til Prop. 130 L (2010-2011) s. 152. Det kan for øvrig vises til samme proposisjon punkt 10.2.3. Den omstendighet at folketrygdloven ivaretar uføre skadelidte gjennom tilpasning av alderspensjonen, gjorde at standardiseringsutvalget bak NOU 2011: 16 ikke fant grunn til å innføre standardisert pensjonstap. Det er nærliggende å legge til grunn samme vurdering i relasjon til den justeringen av yrkesskedeforskriften som nå er aktuell. Utredning vil

³¹ Se NOU 2011: 16 s. 179 flg.

likevel løfte frem problemstillingen med tanke på spørsmålet om yrkesskadeforsikringsordningen trenger en mer omfattende revisjon.

3.8.5 Strid om oppgjørstidspunkt

Erfaring viser at skadelidte vil ha interesse av å skyve noe på oppgjørstidspunktet for erstatningsbetalingen, mens forsikringsgiver vil ønske å gjøre opp erstatningen raskest mulig i henhold til grunnerstatningsberegning. Under gitte omstendigheter vil skadelidte kunne tjene på at det avventes hvilken ervervsuførhet vedkommende har en tid etter skaden. Dersom det skjer oppgjør, blir partene låst til situasjonen på oppgjørstidspunktet. Interessemotstriden har tidvis ledet til at ansvarssiden har erlagt sitt oppgjør for grunnerstatningen, selv om skadelidte ikke har akseptert forutsetningene for oppgjøret. En god illustrasjon av problemstillingen gir Borgarting lagmannsretts avgjørelse av 18. desember 2023.³² Avgjørelsen er anket til Høyesterett. Selv om problemstillingen skulle finne sin avgjørelse i Høyesterett, kan det være behov for å se nærmere på de prinsipielle spørsmålene knyttet til så vel den pengekravsrettslige, som den erstatningsrettslige siden av problemet. Det nevnes at man for barneverstatningen i skl § 3-2a 10. ledd har innført en regel om at erleggelse av det vesentlige av erstatningsbeløpet utløser de virkninger som ellers følger av et oppgjørstidspunkt. En mer omfattende gjennomgang av yrkesskadeforskriften vil kunne avklare om en tilsvarende løsning er tjenlig for yrkesskadeforsikringsaker.

3.8.6 Trekk ved samfunnsutviklingen

Under arbeidet med utredningen har utreder mottatt ulike synspunkt og selv gjort observasjoner som er relevante med tanke på hvorvidt en revidert forskrift vil fungere godt nå og for fremtiden.

Det nevnes først at det gjennom de om lag 33 år som har gått siden standardforskriften trådte i kraft, har skjedd en rekke endringer i offentlige ytelser. Av store endringer skal nevnes innføring av pensjonsreform, innføring av obligatorisk tjenstepensjon³³ og innføring av avtalefestet pensjon (opprinnelig i 1988, men med vesentlige utvidelser i 2010).³⁴

Pensjonsreformen vil medføre at arbeidstakere forventes å stå lenger i arbeid enn per 1990, en effekt som ikke er reflektert i den reviderte versjonen av yrkesskadeforskriften ovenfor. Dette er en svakhet så lenge standardiseringen så langt mulig bør gi full erstatning også hva gjelder tapsperiode. Dersom de fremtidige skadelidte (i en kontrafaktisk situasjon) uten skaden ville ha vært forutsatt å arbeide frem til fylte 70 år, bør dette reflekteres også i standardiseringen.

En balansering av dette synspunktet ligger i at mange av dagens skadelidte som tilstås erstatning basert på 7 G, ut fra alminnelig statistikk og sannsynlighetsberegninger, ikke ville

³² Sakens referanse er 23-026689ASD-BORG/03.

³³ Jf. Lov om obligatorisk tjenstepensjon (OTP-loven) av 21. desember 2005 nr. 124.

³⁴ Jf. Lov om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor av 19.februar 2010 nr. 5 jf. Ot.prp.nr.111 (2008–2009) Om lov om statstilskott til arbeidstakere som tar ut avtalefestet pensjon i privat sektor (AFP-tilskottsloven)

ha stått i arbeid til fylte 67 år. Ser man på de store tall, vil derfor effekten av at erstatningen ikke korresponderer med forventet tid som yrkesaktiv avdempes noe.

Det er likevel en kjensgjerning at de yrkesskadelidtes tapsperiode er i endring, og vil bli lenger enn det som var forutsatt ved tilblivelsen av yrkesskedeforskriften. For mange yrkesskade innebærer dette forholdet reelt en underkompensasjon. Dette momentet kan bidra til å begrunne en mer helhetlig gjennomgang av yrkesskadeordningen enn nærværende utredning representerer.

Uten at utreder har hatt anledning til å innhente belegg for det, kan det antas at det i dag, sammenlignet med 1990, er forholdsmessig flere yrkesskadede som har høyere inntekter enn 10 G. Videre har forholdsmessig flere arbeidstakere enn før arbeidsoppgaver som er lite risikofylte, noe som gir seg utslag på skadestatistikken. Et samsvarende trekk er at yrkesskadene erfaringsmessig oftest rammer arbeidstakere i de lavere innteksgruppene. En del av yrkesgruppene som har lavest inntekt driver hardt fysisk arbeid, som medfører både risiko for rene ulykker og som belastninger som sliter på arbeidstakeren over tid, og gjør vedkommende disponert for sykdom eller skade. Det kunne på dette grunnlaget hevdes at det, basert på aktuarisk risiko, var grunnlag for å gi en høyere erstatning til høyinnteksgruppene enn før når skade engang skjer. I denne sammenheng spiller det inn også at yrkesskadedekningen i sin nåværende form antakelig ikke reelt gir full erstatning for yrkesgrupper med inntekt opp mot 7 G og høyere.³⁵

Synspunktet ovenfor må balanseres mot det faktum at mange skadelidte som mottar erstatning basert på 7 G i inntekt ikke har så mye som 7 G i inntekt, men tvert imot ofte betydelig lavere inntekt. Yrkesskedeforskriftens nåværende profil kan ut fra dette hevdes å ha et sosialt og utjevne preg som samsvarer godt med norske velferdsstatlige ambisjoner. Denne omstendighet taler isolert sett for å holde fast ved systemet slik det er. Et synspunkt kan likevel være at utjevningen i for høy grad går på bekostning av grupper med inntekt opp mot 7 G og høyere. Utjevningen er en forklaring på at yrkesskedeforsikringen i liten grad har vært gjenstand for debatt, til tross for at den i mange år har bygget på foreldet kapitaliseringsrentefot og inadekvate levealderstabeller. Disse skjevhetene rettes nå opp gjennom nærværende arbeid og oppfølgingen av det gjennom vedtakelse av ny forskrift. Det kan likevel fra en rent erstatningsrettslig synsvinkel spørres om den posisjoneringen skadelidtsiden oppnådde gjennom en god erstatningsdekning for lavinnteksgruppene i 1990 har samme legitimitet i dag og om den profilen erstatningsordningen har er den rette i årene fremover.

Pensjonsytelser til gjenlevende ektefelle og samboere har generelt gått nedover. En del trekk ved samfunnsutviklingen peker mot at ytelsesnivået fra det offentlige på sikt også generelt vil gå nedover, eller at en slik utvikling i alle fall må anses som en mulighet. Utmåling etter alminnelig erstatningsrett (jf. skadeserstatningsloven kapittel 3) vil kunne tilpasse seg nedgang i offentlige ytelser gjennom en differansebetraktning som justerer hvilket fradrag som skal gjøres for trygd.³⁶ I en standardisert ordning finnes derimot ikke en slik fleksibilitet, noe som medfører fare for at skadelidte ikke får full erstatning, fordi det offentlige ikke yter

³⁵ Dette følger av regneeksempler hvor det forutsettes at skadelidte mottar 212 823, men slik at en skatteulempe på 17 % må hensyntas.

³⁶ Jf. skl. § 3-1 tredje ledd første punktum, og forøvrig det generelle supplementsprinsippet, jf. bl.a. Rt-2002-1436 og HR-2023-1132.

så mye som den standardiserte ordning forutsetter. Mot bakgrunnen tegnet ovenfor vil en standardisert ytelse derfor være sårbar dersom offentlige ytelser settes ned. Gapet knyttet til NAVs ménerstatning basert på kapitaliseringsrentefot 6 % nevnt ovenfor i punkt 3.3 er illustrerende for problemstillingen.

I sammenheng med det ovennevnte er det grunn til å peke på at dagens refusjonsordning mellom forsikringselskapene og NAV, jf. folketrygdloven § 23-7 og § 23-8, ikke er justert i henhold til den økning i utbetalinger som følger av en endring i kapitaliseringsrentefot. Det kan hevdes at det er en uheldig asymmetri i at ansvarssiden ved renteendringen får øket sin betalingsplikt som følge av 120 %-ordningen, samtidig som NAV holder sin ytelse konstant. Dette innebærer med nødvendighet at ansvarssiden betaler forholdsmessig mer enn før av det endelige tapet. Den tilsktede økning i erstatningen for å utligne forskjellen til alminnelig erstatningsrett vil bare delvis fungere, som følge av at NAV for sine ytelser opererer med en kapitaliseringsrente på 6 %. En slik situasjon er uheldig idet resultatet blir at staten får et tilskudd til sin finansiering som ikke korresponderer med en tilsvarende utgift. Skadelidte står på sin side i fare for å få mindre enn full erstatning.

Et synspunkt formulert fra ansvarssiden er at en endring av kapitaliseringsrenten er en nødvendig reform, men at det ideelt sett burde ha vært foretatt en større gjennomgang av hele systemet. Dagens ordning med et tosporet system, der forsikringsytelsene kommer som et tillegg til ytelser fra NAV, har kompliserende sider for både skadelidte og ansvarssiden. Det vises til praktiske og retts tekniske utfordringer i så måte.

En mer omfattende gjennomgang av yrkesskadeordningen vil kunne ta konsekvenser av endringene som har funnet sted de siste 33 år og sikre at forskriften også for fremtiden så langt mulig gir full erstatning for de skadelidte.

4 Barneerstatning

4.1 Innledning

Barneerstatning, jf. skl. § 3-2 a, ble i sin nåværende form innført ved lov av 18. desember 2015 nr. 124 og trådte i kraft 1. mars 2018.³⁷ Ved lovendringen ble det fastsatt en forskrift som regulerer erstatningsnivåene ved barneerstatning.³⁸ Grunnlaget for den nye erstatningsregelen, som innebar utbetaling av erstatning i to omganger, ble lagt under arbeidet med NOU 2011: 16 *Standardisert personskadeerstatning*.³⁹

I dette arbeidet ble det tatt høyde for at kapitaliseringsrentefoten i ettertid kunne bli endret. I utgangspunktet var standardiseringsutvalgets tanke å konstruere standardiseringen slik at kapitaliseringsrentefoten skulle kunne endres nærmest helt friksjonsfritt, jf. NOU 2011: 16 s. 61 andre spalte:

«Samtidig har Utvalget søkt å konstruere den nye erstatningsordningen slik at den er utviklingsdyktig, og slik at man kan legge inn endringer i kapitaliseringsrentens størrelse hvor dette finnes formålstjenlig fra politisk hold.»

³⁷ Jf. Kgl. Res. 16. februar 2018 nr. 235.

³⁸ Forskrift om standardisert inntektstapserstatning til barn av 16. februar 2018 nr. 236.

³⁹ Se NOU 2011: 16 kapittel 3, s. 196 – 237.

Dette skulle peke mot at det ikke ligger store problemer i å tilpasse barneerstatningen til en ny kapitaliseringsrente. En slik tilpasning ble gjort under innføringen av den nye tofase-regelen ved lovendringen av 2015, som trådte i kraft 1. mars 2018. Man implementerte den gang langt på vei Standardiseringsutvalgets forslag, men slik at man la til grunn 4 % kapitaliseringsrentefot, fordi dommen i Rt-2012-1403-S hadde falt i tiden etter utvalgets beregninger i NOU 2011: 16. Standardiseringsutvalgets beregninger var basert på 5 %, mens den nye lovregelen med forskrift la til grunn 4 %. Mens Standardiseringsutvalget hadde lagt til grunn 30 % skatteulempetillegg for barneerstatning, la Justisdepartementet ved fastsettelsen av forskriften til grunn 24 %.⁴⁰

Endring fra 4 % rente til 2,5 % rente skulle i prinsippet ikke være mer komplisert enn endring fra 5 % til 4 %. I punkt 4.3 nedenfor presenteres i tråd med dette forskrifter med justerte tall basert på ny kapitaliseringsrentefot. Tallene er i høy grad basert på samtaler med og utregninger foretatt av aktuar Neuhaus. De spørsmål som har foranlediget nærmere ettertanke og innhenting av informasjon fra referansepersoner og andre, er i første rekke fastsettelse av nytt standardisert skatteulempetillegg (se punkt 4.2) og spørsmålet om håndtering av 1,5 % kapitaliseringsrente for barn under vergemål (se punkt 4.4 nedenfor).

Utredning har blitt oppmerksom på enkelte problemstillinger som bør nevnes i forbindelse med denne revisjonen, jf. Mandatets åpning for eventuelle tilpasninger. Selv om Mandatet i første rekke sikter til revisjonen av yrkesskadeforskriften, anses det naturlig å nevne enkelte problemstillinger også hva gjelder barneerstatning. Det vises til punkt 4.7 nedenfor.

4.2 Skatteulempetillegg ved barneerstatning

Skatteulempetillegget for barneerstatning kommer i en særstilling, fordi erstatning til barn, personer som er «21 år eller mindre i inntektsåret», er unntatt fra formuesbeskatning, jf. skatteloven § 4-22 første ledd. Selv om ordlyden i bestemmelsen er «engangsersatning», legger utredning til grunn at regelen gjelder for både fase 1- og fase 2-erstatning.

Etter dette er det for «oppsparingsperioden» frem til barnet fyller 21 år kun tale om å legge til et skatteulempetillegg for skatt på kapitalinntekter i form av renteinntekter fra erstatningsbeløpet, for tiden 22 %. Formuesskatt beregnes ikke for denne perioden. Etter fylte 21 år må skadelidte betale formuesskatt av hovedstol tillagt renter, slik alle andre skadelidte må.

En kompliserende faktor er at barn liknes sammen med sine foreldre frem til barnet er 13 år. Fra barnet er 13 år skattlegges barnet særskilt for sin arbeidsinntekt og surrogat for slik inntekt, jf skatteloven § 2-14 fjerde ledd jf. NOU 2011: 16 *Standardisert personskadeerstatning* s. 234 andre spalte jf. også Prop. 110 L (2014-2015) s. 43-46.

Fase 1-erstatning gjelder relativt beskjedne beløp og relativt korte tidsrom. For fase 2-erstatning er det gjennomgående tale om kapitaliseringer over lange tidsrom. Ved kapitalisering av årstap over lange tidsrom er skatteulempen, naturlig nok, høyere enn over korte tidsrom. Dette følger av matematiske lover, men effekten har ikke alltid blitt viet den

⁴⁰ Jf. Prop. 110 L (2014-2015) Endringer i skadeserstatningsloven mv (standardisert inntektstapserstatning til barn) s. 26.

oppmerksomheten den fortjener fra et beregningsteknisk synspunkt. Skatteulempen vil også påvirkes av hvilken kapitaliseringsrentefot som legges til grunn. Dette følger av matematiske lover, og har vært lagt til grunn i rettspraksis.

Utredning har særskilt undersøkt om tidligere resonneringer om forholdet mellom kapitaliseringsrente og skatteulempen forrykkes noe når kapitaliseringsrentefoten settes ned fra 4 % til 2,5 %.

Ved tidligere anledninger har henholdsvis Høyesterett og Justisdepartementets lovavdeling operert med en form for forholdsmessig degressiv justering av skatteulempetillegget. Ved avgjørelsen i Rt-2014-1203 endret Høyesterett kapitaliseringsrentefoten fra 5 % til 4 % og satte ned det langt på vei standardiserte skatteulempetillegget korresponderende fra 25 % til 20 %. På lignende måte valgte justisdepartementet ved forskrift til den nye barneverstatningsregelen vedtatt i 2015 med ikrafttredelse 1. mars 2018, å endre kapitaliseringsrenten fra 30 %, som var lagt til grunn i NOU 2011: 16, til 24 %.

Når nå kapitaliseringsrentefoten er satt ytterligere ned, må det fastsettes et nytt standardisert skatteulempetillegg. Det må ved beregningen av nytt skatteulempetillegg tas hensyn til den særskilte effekten av at barn som velger engangsutbetaling kan få fremtidige årstap utbetalt hele 20 år før årstapet inntreffer, jf. påpekninger i NOU 2011: 16 s. 231 første spalte. Dette forholdet foranlediget at det ble foretatt en moderat inflasjonsjustering av erstatningsbeløpene beregnet i 2011 under arbeidet med NOU 2011: 16 *Standardisert personskadeerstatning*) og i departementets omarbeidelse i forbindelse med lovendringen i 2015, som trådte i kraft 15. oktober 2018.⁴¹

Det bemerkes særskilt at den samme effekten også påvirker skatteulempen. Det vises til at de yngste skadelidte barn som får erstatning via «opsjonsadgangen», vil ha et engangsbeløp på konto i inntil 20 år som genererer skatt på renter og rentesrenter. Beløpet vil ikke som for erstatning for voksne årlig reduseres i tråd med uttaket av erstatning til dekning av årstap.

Det finnes riktignok en regel om personfradrag for barns skatteinntekter med hjemmel i skatteloven § 15-4 første ledd, noe som også ble påpekt av Standardiseringsutvalget.⁴² Personfradraget er i dag 79 600. At personfradraget blir benyttet avhenger av at skattekontoret foretar en riktig beregning og i noen grad at foreldrene til barnet krever slikt fradrag.⁴³ Hverken ved fastsettelsen av standardisert erstatning for barn ved lovendringen i 2018 eller under forarbeidene i NOU 2011: 16 ble det trukket konsekvenser av personfradraget i relasjon til beregning av skatteulempen. Utredning finner det under disse omstendigheter, og i lys av det klare mandatet mest lojalt å se bort fra personfradraget ved utarbeidelsen av nye standardiseringssetninger. Det finnes likevel korrekt å opplyse om denne mulige relevante faktoren.

Når skadelidte når 21 år, vil det, som nevnt, beregnes formuesskatt på erstatningsbeløpet, med øket skatteulempen til følge. Som berørt i punkt 2, må et standardisert skatteulempetillegg ta hensyn til at et skadelidte barn med sannsynlighet vil bruke en del av kapitalen fra inntektstapserstatning, hjemmearbeidstapserstatning og merutgiftserstatning til å skaffe seg

⁴¹ Se Prop 110 L (2014-2015) s. 26 med henvisning til proposisjonens punkt 3.2.3, som gjengir en del punkter i NOU 2011: 16 Standardisert personskadeerstatning.

⁴² Jf. NOU 2011: 16 s. 234 annen spalte.

⁴³ Nærmere om det på skatteetatens nettsider, jf. [Barn og ungdom med egen inntekt eller formue - Skatteetaten](#).

bolig. Erstatningsrettens system tilsier at det i første rekke er inntektstapserstatningen som kan brukes slik. De utmålte erstatningsbeløpene for utgiftstap og ménerstatning skal dekke sine respektive poster, og dersom en del av disse erstatningsbeløpene brukes til bolig, vil det rent prinsipielt bli en form for underdekning på de nevnte postene.

Formue i bolig gir skatterabatt for formueskatt idet det skattes for kun 25 % av boligens verdi. Det vil også være aktuelt å plassere en del av kapitalen, fortrinnsvis fra inntektstapserstatningen, i aksjer, som også gir skatterabatt; bare 80 % av aksjenes verdi gir grunnlag for formueskatt, nærmere om dette nedenfor. Man kan av disse grunner ikke operere med en matematisk skatteulempe, og det har heller ikke vært tradisjon for det.⁴⁴

På den annen side må det tas høyde for at skadelidtes skatteforpliktelser påløper med sikkerhet. Skadelidte må settes i stand til å betale skatteforpliktelsene uten å måtte «spise av» erstatningen som skal forsyne vedkommende med løpende summer til dekning av årstapene som oppstår fordi skadelidte ikke er i inntektsbringende arbeid eller har redusert ervervsevne. Det er av disse grunner viktig at skatteulempetillegget ikke settes for lavt. Regneeksempler viser at en ny forholdsmessig degressiv endring av skatteulempetillegget ikke nødvendigvis blir korrekt. Regneeksemplene viser at effekten av formuesskatten på erstatningsbeløpet innebærer at skatteulempen ikke blir forholdsmessig lavere når kapitaliseringsrentefoten settes ned med 1,5 % (fra 4 % til 2,5 %). Formuesskatten vil, enkelt sagt, foranledige at skatteulempen reduseres i en buformet linje, ikke i en rett linje (lineært).⁴⁵ For tanken er det et holdepunkt i at det vil påløpe formuesskatt også om kapitaliseringsrentefoten (realrenten) settes til null. Det kan av denne grunn være noe usikkert om valget av 24 % ved forrige korsvei var tilstrekkelig begrunnet. Valget synes å være motivert av en tanke om forholdsmessighet mellom reduksjon av kapitaliseringsrente (fra 5 % til 4 %, noe som utgjør 20 %) og reduksjon av skatteulempetillegg for barneerstatning (fra 30 % til 24 %, noe som også innebærer 20 %). Tankegangen bak fastsettelsen av 24 % «kopierte» slik Høyesteretts resonnement bak endringen av skatteulempetillegg i Rt-2014-1203. Det matematiske grunnlaget for resonnementet er diskutabelt. Det kan i alle fall spørres om resonnementet vil være gyldig ved enhver endring av kapitaliseringsrentefoten.

Ved fastsettelse av skatteulempetillegg har det som nevnt vært tradisjon for å legge inn vesentlige normative tilpasninger basert på prognoser om skadelidtes skattegunstige investeringsvalg. Utrekninger av det rent matematiske skatteulempetillegget ligger for dagens barneerstatning (beregnet med 2,5 % kapitaliseringsrente og dagens skattenivå for renteinntekter og formuesskatt) i størrelsesorden 36 % til 52 %, avhengig av barnets alder på skadetidspunktet. Ved fastsettelsen av skatteulempetillegget til 24 % i 2018 var det matematiske gjennomsnittet for skatteulempen 44 %.

Med bakgrunn i disse premissene finner utreder det svakt begrunnet å endre skatteulempetillegget forholdsmessig. En slik endring, som altså ville ha hatt støtte i rettspraksis og forvaltningspraksis, ville ha ledet til at skatteulempetillegget skulle settes ned tilsvarende forskjellen mellom 4 % og 2,5 %, altså forholdet mellom 1,5 % og 4 %. Reduksjonen utgjorde $(1,5 / 4,0) = 30 \%$.

⁴⁴ Jf. betraktningene i Rt-2014-1203 avsnitt 125-138 med henvisninger til tidligere rettspraksis.

⁴⁵ Formulert annerledes: Reduserte renteinntekter og forholdsmessig øket hovedstol som følge av endret kapitaliseringsrente vil ikke resultere i en proporsjonal reduksjon av skatteulempen. Kurven for reduksjon av skatteulempen vil flate ut etter hvert som kapitaliseringsrenten settes lavere.

Reduksjonen av skatteulempetillegget skulle etter dette bli 30 % av et skatteulempetillegg fastsatt til 24 %, noe som utgjør 7,2 %. Det korresponderende skatteulempetillegget ville da blitt 16,8 %. Ut fra de regneeksempler som er forelagt utreder fra aktuar og ut fra de resonnementer som har blitt ført av Portch og Grinaker (begge fra Jussystemer, som har spesialkompetanse på utregning av erstatningsbeløp ut fra ulike variabler), ville et slikt valg ikke så lett kunne forsvares.

Det må foretas et skjønn, som bygger på at effekten av gunstig plassering av kapital bare kan hjelpe skadelidte et stykke på vei i å sikre seg mot tap som følge av skattebelastning. På dette punktet er det relevant at den *økningen* i erstatningsbeløp som følger av endret kapitaliseringsrentefot bringer en korresponderende øket skattebelastning som ikke vil kunne desimeres gjennom kjøp av bolig. Kjøp av bolig ligger i bunnen og er hensyntatt ved at skatteulempetillegget er satt betydelig ned fra den rent matematiske skatteulempen ved dommen i Rt-2014 s. 1203 og Justisdepartementets fastsettelse av 24 % jf. ovenfor. Også andre instrumenter for redusert skattebelastning må, abstrakt formulert, antas å være «brukt» og bakt inn i den nedsettelsen som allerede er gjort, jf. departementets valg av 24 % ved forrige korsvei.

Det er selvsagt ikke slik at de samme skadelidte faktisk får et påslag i sin formue på grunn av endret kapitaliseringsrentefot, men formuleringene ovenfor er valgt for å fange inn den effekt at skatteulempetillegget allerede ved kapitaliseringsrentefot 4 % ble kraftig redusert på normativt grunnlag. Potensialet for skattereduserende tiltak er ikke proporsjonalt med den økningen i erstatningsnivå som følger av at kapitaliseringsrentefoten endres fra 4 % til 2,5 %.

Rabatt på formuesbeskatning på boligformue inntil 10 millioner er for 2023 satt til 75 %. Rabatt på aksjer, aksjeandel i verdipapirfond og enkelte andre investeringsalternativ gir 20 % verdsettelsesrabatt. På bakgrunn av dette har utreder foretatt beregninger av hvilken reduksjon i skatteulempe som faktisk finner sted dersom skadelidte investerer 5 millioner kroner i bolig.

Regneeksempel:

En matematisk utregning av skatteulempen for et barn som får erstatning som 20-åring tilsvarende 36,8 %. ($70,9 - 51,8 \text{ G} = 19,1 \text{ G}$. Summen $19,1 \text{ G}$ er 36,8 % av 51,8 G).

Det forutsettes at det er tale om en storskade, slik at menerstatning fyller opp bunnfradraget for formuesskatt. Det forutsettes videre at inntektsskatt og utgiftstapserstatning til sammen utgjør 10 millioner kroner.

Dersom man forutsetter at den samme skadelidte investerer 5 millioner kroner i bolig, vil den løpende formuesskatten for denne delen av erstatningen i de aktuelle antall år reduseres med 75 %. Videre vil skadelidte ikke få renteinntekter på denne delen av kapitalen. Fordelen ved bruk av egen bolig er skattefri jf. skatteloven § 7-1.

For denne delen av erstatningen vil skadelidte dermed oppleve å få en helt marginal skatteulempe, som utgjør kun 4,8 %.

De resterende 5 millioner kronene vil, som nevnt, generere en skatteulempe på 36,8 % av beløpet.

Dersom man ut fra dette søker å beregne en form for gjennomsnittlig skatteulempe, blir resultatet at 50 % av beløpet gir 36,8 % skatteulempe, mens de resterende 50 % gir 4,8 %.

Summen av det første regnestykket blir 5 millioner + (5 millioner X 36,8 % =) 1 840 000 kroner = 6 840 000 kroner.

Summen av det andre regnestykket blir 5 millioner kroner + (5 millioner X 4,8 % =) 240 000 kroner = 5 240 000 kroner.

De 10 millionene har altså samlet sett fått et skattepåslag på til sammen (1 840 000 + 240 000 =) 2 080 000 kroner. Dette utgjør en gjennomsnittlig skatteulempe som kan beregnes til 20,8 %.

Det bør imidlertid tas høyde for at skadelidte kan posisjonere seg ved å oppnå 20 % rabatt på formuesskatten ved å investere deler av erstatningssummen i verdipapir og fond. Her vil ikke utslaget bli like sterkt som for boliginvestering. Slike investeringer har likevel effekt på beskatningen. Som illustrasjon kan vi tenke oss at vår skadelidte i eksempelet ovenfor investerer 2 millioner i aksjer og aksjedel av fond og dermed oppnår 20 % rabatt på formuesskatten for denne delen av erstatningen. Når det gjelder inntektsbeskatning, vil skadelidte få 22 % skatt på utbytte. For eksempelets skyld legger vi til grunn at utbyttet tilsvarer renteinntekter. Denne faktoren holdes altså konstant.

Utrekninger viser at skatteulempen på de to millionene isolert sett på grunn av rabatten på formuesskatten vil reduseres fra 36,8 % til 31,5 %.

Etter dette blir den gjennomsnittlige skatteprosenten produktet av følgende tre komponenter:

5 000 000 X 4,8 %	240 000
2 000 000 X 31,5 %	630 000
3 000 000 X 36,8 %	1 104 000
Til sammen:	1 974 000

Den gjennomsnittlige skatteulempen blir etter dette produktet av 19,74 %.

Regneeksempelet er en illustrasjon som gir visse holdepunkter for det skjønnet som skal gjøres. Skjønnets bør ta hensyn til noen andre faktorer:

Ved fastsettelsen av 4 % kapitaliseringsrente i Rt-2014-1203 hadde Høyesterett en del betraktninger om hvilken investeringsprofil man kunne forvente at skadelidte valgte, som en del av vedkommendes tapsbegrensingsplikt, se dommens avsnitt 86-98. Høyesterett la i avsnitt 98 til grunn at skadelidte måtte ta noe høyere risiko for gjenværende kapital etter boliginvestering enn det som følger av å investere 80 % i statsobligasjoner, 10 % i norske aksjer og 10 % i utenlandske aksjer (avsnitt 98 sammenholdt med avsnitt 87). Ved fastsettelse av en generell kapitaliseringsrentefot i 2021 synes departementet på sin side å ha lagt til grunn et noe mildere krav til skadelidtes investeringsrisiko.

Det vises særlig til følgende avsnitt i Prop. L 73 L (2020-2021)s. 15:

«I tråd med gjeldende rett legger departementet til grunn at man her må basere seg på en objektiv gjennomsnittsvurdering, altså på hva som er fornuftig og forsvarlig for en person i skadelidtes stilling. Dagens kapitaliseringsrente bygger på en forutsetning om at den utbetalte erstatningen investeres med noe risiko slik at man oppnår en viss avkastning, jf. Rt-2014-1203 avsnitt 90 følgende. Departementet er enig i at kapitaliseringsrenten bør fastsettes ut fra en forventning om investeringer med en noe høyere risiko enn plassering av beløpet på

sparekonto i bank. *Det risikonivået som det legges til grunn at må kunne forventes etter dommen i Rt-2014-1203, kan imidlertid synes noe høyt.* Som påpekt av Norsk Sykepleierforbund i høringen vil den skadelidte ofte være i en vanskelig livssituasjon på grunn av skaden og de livsendringene den medfører. Det kan ikke forventes at den skadelidte har kunnskap eller overskudd til å drive aktiv forvaltning av erstatningen. Kapitaliseringsrenten skal videre være generell, og skal dermed benyttes i tilfeller der neddiskontering (og dermed også investeringer) skal skje for lengre, men også for noe kortere tidsperioder. I vurderingen mener departementet dessuten at det må tas høyde for at en skadelidte kan være avhengig av å realisere for eksempel aksjer når likviditetsbehovet melder seg, ikke kun når aksjene har høy markedsverdi» (utreders uthevning).

Utredningens Mandat må tolkes slik at forarbeidene til den nevnte lovendringen legger føringer for implementeringen av kapitaliseringsrentefoten. Det siterte er forarbeidsuttalelser til lovendringen i skl. § 3-9, hvor lovgiver etter lang tids overveielse overførte kompetanse til å fastsette en alminnelig fra domstolene til lovgiver og lovgiverapparat.⁴⁶ Uttalelsen bør derfor tillegges vekt, og prejudikatsverdien av Rt-2014-1203 må anses tilsvarende svekket på dette punktet. Dette er et rent juridisk moment som kan tale for å sette skatteulempetillegget noe høyere enn det nivået regneeksempelet ovenfor tilsier. I tillegg kommer noen momenter av faktisk karakter, som også er relevante i skjønnet:

Det nevnes for det første at spørsmålet om boliginvestering slår forskjellig ut alt etter om skadelidte bor i pressområder, typisk landets største byer, eller i griseendte strøk. Utreder vil være varsom med å legge til grunn at skadelidte nødvendigvis vil bruke store deler av erstatningen på skattegunstig boliginvestering. På dette punkt kommer inn det alminnelige prinsipp om at skadelidte innenfor visse rammer har frihet til å bruke erstatningsbeløpet slik vedkommende ønsker.⁴⁷

I tillegg kommer at en stor, men varierende del av landets kommuner opererer med eiendomsskatt på bolig. Kommuner har hjemmel for å ilegge boligeiere eiendomsskatt på inntil 0,04 % av inntil 70 % av boligens verdi per år.⁴⁸ Denne omstendighet reduserer skattefordelen ved å investere i bolig.

Etter en samlet vurdering av de ulike momenter og kryssende hensyn har utreder kommet til at det mest forsvarlige er å legge skatteulempetillegget for grunnerstatningen på samme nivå som det etter hvert innarbeidede nivået i øvrig erstatningsrett, som er 20 %.

Grunnerstatningen er den erstatningen en 22-åring skal ha for å kunne dekke fremtidige årstap. Grunnerstatningen fastsettes i lovhjemmelen i skl. § 3-2a nr. 3 annet punktum. Med disse utgangspunktene skal grunnerstatningen settes til **64 G**.

Øvrige tallverdier for barns ulike skadetidspunkt fastsettes matematisk med dette utgangspunktet på samme måte som ved oppbygningen av den opprinnelig og nå gjeldende tabell.

⁴⁶ Allerede i Rt-1993-1524 ble det på s. 1534 tatt til orde for at kapitaliseringsrentefoten burde fastsettes ved lov eller forskrift.

⁴⁷ Se om dette prinsippet Nils Nygaard, *Skade og ansvar* 6. utg. Bergen 2007 s. 424 jf. s. 83.

⁴⁸ Jf. Lov om eiendomsskatt til kommunane (eiendomsskattelova) av 6. juni 1975 nr. 29 § 2 jf. § 3 jf. regelen om øvre begrensning av skattesats i § 11 andre ledd sammenholdt med samme lovs § 8 C-1 annet ledd første punktum.

4.3 Tallverdier for overgangserstatningen, jf. forskriften § 1

Utredet har i samråd med aktuar endret tallverdiene i overgangserstatningen til produktet av at kapitaliseringsrentefoten endres fra 4 % til 2,5 %.

Det påløper ikke formuesskatt på overgangserstatning, jf. skatteloven § 4-24.

Utslaget av endrede renteinntekter blir nokså marginal, særlig fordi rentebeskatningen på kapital er endret i perioden, slik at den nå er 22 % mot 27 % i tiden da forskriftens tall verdier ble utregnet; i 2015. I samråd med aktuar har utredet besluttet å se bort fra den marginale endringen i skatteulempe. Det vises til tilsvarende betraktninger i forbindelse med forsørgertapserstatning ovenfor under punkt 3.7.1.

4.4 Tallverdier i forskriften for valgfrihetsmodellen jf. forskrift § 4.

Det var ved arbeidet med NOU 2011: 16 en diskusjon om det skulle gis et «opsjonspåslag» for skadelidte barn med 100 % skade. Opsjonspåslaget ble gjort ut fra en «rettfferdsbetraktning», men også fordi et ungt barn som får erstatning mange år før tapet inntrer vil risikere at inflasjonen «spiser av» erstatningen. Av disse grunner gjorde Standardiseringsutvalget samlet sett et påslag på 40 prosent sammenlignet med hva en rent matematisk modell ville lede til, jf. Prop. 110 L (2014-2015) punkt 3.2.3 med sitater fra NOU 2011: 16 s. 218-221.

Det er for denne problematikken opplysende å lese punkt NOU 2011: 16 6.6.2 «Inflasjonsjustering» på s. 231. Standardiseringsutvalget opererte med en forutsetning om 1 % inflasjon, som kom «i tillegg til» den inflasjonskomponenten som var innbakt i forbindelse med kapitaliseringsrentefoten.

Ved innføring av barneerstatning i 2018 la departementet til grunn at skadelidte som får erstatning etter valgfrihetsmodellen ikke vil fylle vilkår for uføretrygd. Det ble positivt uttalt at denne endringen sammenlignet med standardiseringsutvalgets forslag «forykket premissene for det såkalte opsjonspåslaget», jf. Prop. 110 L (2016-2017) s. 28. Man innarbeidet så en moderat inflasjonsjustering og fant slik frem til den tabell som nå er å finne i forskriften § 4.

I lys av denne utviklingen mener utredet at det korrekte nå vil være å justere tabellen på bakgrunn av den matematiske forskjellen som følger av at det brukes kapitaliseringsrentefot 2,5 % i stedet for 4 %. Kun slik blir det konsistens i systemene før og etter endringen av kapitaliseringsrentefot.

Det må videre gjøres en endring i det beregnede skatteulempetillegget basert på den skjønnsmessige fastsettelsen ovenfor. Endringen fra 24 % til 20 % er beregnet inn i forslaget til ny § 4 i forskriften.

4.5 Særlig om hjemmearbeidstap:

Ved innføring av nye regler om standardisert barneerstatning, som trådte i kraft i 2018, ble en regel om erstatning for hjemmearbeidstap innført i § 3-2a, syvende ledd. Det ble gjort en grov standardisering med 4 G for tap av evne til tyngre hjemmearbeid (bokstav a)), og 8 G for tap av også evne til lettere hjemmearbeid (bokstav b).

I og med at det her er tale om neddiskontering av fremtidige årstap over lang tid, bør det etter utreders oppfatning gjøres en justering i de standardiserte engangsbeløpene.

Noen regneeksempler viser at det er grunnlag for en viss oppjustering av de standardiserte beløpene som utbetale under barneerstatning til kompensasjon for tap av evne til hjemmearbeid:

Med årstap 20 834 kroner, kapitaliseringsrentefot 4 % og beregnet 57 årstap fra fylte 19 år til fylte 76 år blir engangserstatning 4 G; 474 459 kroner, som med 4 kroner overstiger 4 G (474 455 kroner). Dette tilsvarer dagens erstatning, jf. skl. § 3-2a, syvende ledd.

Med samme årstap og øvrige forutsetninger, men endret kapitaliseringsrentefot til 2,5 %, blir engangsbeløpet 637 255 kroner.

Forholdstallet mellom de to resultatene er $637\,255/474\,459 = 1,34$

Dette innebærer at standardiseringen i utgangspunktet bør økes med 34 %, noe som innebærer **erstatningssummer på 4 G x 1,34 = 5,36**.

Erstatningen for tap av evne også til lettere hjemmearbeid er standardisert til 8 G. Dersom man anvender samme forholdstall for oppjustering av erstatningen, blir resultatet **8 G x 1,32 = 10,72 G**.

Et premiss for justering av hjemmearbeidserstatningen er at skatteulempetillegget var innbakt i de opprinnelige tallstørrelsene som ble anvendt, se om dette NOU 2011: 16 s. 60 andre spalte. Utgangspunktet antas videreført av departementet under forberedelsen av innføringen av barneerstatningsreglene i 2018, se til dette Prop 110 L. (2014-2015) s. 34-36, som bygger videre på standardiseringsutvalgets arbeid, riktignok uten spesifikt å nevne spørsmålet om skatteulempetillegg. Ut fra konteksten er det all grunn til å anta at departementet forutsatte at skatteulempetillegget var innbakt i standardbeløpene.

Dette taler for kun å justere ut fra de tall som er anvendt i nåværende barneerstatning (4 G og 8 G) for eventuelt å foreta en mindre nedjustering fordi skatteulempetillegget bør være lavere som følge av at kapitaliseringsrentefoten er satt ned, jf. punkt 4.2 ovenfor.

Den omstendighet at skatteulempen må antas å bli noe lavere, jf. ovenfor, leder til at en standardisering med ny kapitaliseringsrente bør rundes av nedover fra de matematiske utregningene ovenfor. Skatteulempetillegget reduseres fra 24 % til 20 %. Endringen innebærer $4/124$ av henholdsvis summene 10,72 G og 5,36 G. Brøken $4/124$ utgjør 3,2 %. De justerte tallene blir da som følger: 10,72 G minus $(10,72 \times 3,2 \% =) 0,34$ G = 10,38 G. Videre 5,36 G minus $(5,36 \times 3,2 \% =) 0,17$ G = 5,19 G. Begge tall rundes av til nærmeste G. Avrunding nedover lar seg forsvare også fordi det kan påregnes ytterligere skattegunstige grep enn de som er skissert i regneeksempelet i punkt 4,2. Etter dette settes ny hjemmearbeidserstatning til henholdsvis **5 G** og **10 G**.

Under arbeidet med hjemmearbeidserstatningsposten i NOU 2011: 16 *Standardisert personskadeerstatning* la standardiseringsutvalget, som det har fremgått, til grunn en tapsperiode frem til fylte 76 år.⁴⁹ Det var, som nevnt, dette arbeidet Justisdepartementet tok utgangspunkt i da hjemmearbeidserstatningen ble en egen post under innføringen av den nye bestemmelsen om barneerstatning. Utreder er kjent med at man i pasientskadesaker nå som praksis legger til grunn at hjemmearbeidserstatning beregnes til fylte 80 år. Utreder har i lojalitet til mandatet ikke funnet at denne praksisen utgjør tilstrekkelig grunn til å innarbeide økt aldersspenn for hjemmearbeid.

4.6 Særlig om barneerstatning til barn under vergemål

Ved endringen i skadeserstatningsloven § 3-9 av 2021 i med tilhørende ny forskrift om kapitaliseringsrentefot ble det innført 1,5 kapitaliseringsrente for personer under vergemål.⁵⁰ Dette valget var inspirert av problemstillinger drøftet i Rt-2014-1203.⁵¹

Da det ble innført ny barneerstatning med ikrafttredelse i 2018, ble det ikke fastsatt særskilte regler for barn som er under vergemål. På det tidspunktet forelå det kun en dom hvor flertallet hadde gått inn for at det skulle være samme kapitaliseringsrentefot for personer under vergemål som for andre.⁵² Det var derfor på det aktuelle tidspunktet ikke noen foranledning til å drøfte spørsmålet.

Når det nå foretas en revisjon av barneerstatningen som følge av ny kapitaliseringsrente, er det naturlig og nødvendig å utrede hvordan partene i et skadeoppgjør skal forholde seg til den to rentesatsene. Problemstillingen gjør seg gjeldende i to hovedvarianter:

For det første vil en del erstatningsoppgjør allerede i det skaden gjøres opp, lenge før barnet fyller 18 år, kunne legges til grunn at barnet vil være under vergemål hele livet. Et praktisk eksempel er fødselsskader som leder til store kognitive svikt hos barnet. I disse tilfellene er beregningen enkel i den forstand at det må legges til grunn en kapitaliseringsrente med 1,5 %.

En annen variant er at et barn har mistet sine foreldre og er under vergemål frem til fylte 18 år. Når barnet fyller 18 år, blir det myndig, med full rettslig handleevne. Det må da legges til grunn at vedkommende har rett til selv å disponere over sin kapital, herunder å plassere et erstatningsbeløp på en måte som sikrer uttak av fremtidige årstap. I denne situasjonen må de kapitaliserte årstapene som i fremtiden vil påløpe fra fylte 21 år, etter utreders oppfatning beregnes med 2,5 % kapitaliseringsrentefot. En slik løsning har en viss støtte i forarbeidene til den nye regelen i § 3-9.

⁴⁹ Se NOU 2011: 16 s. 310 første spalte.

⁵⁰ Lov om endringer i skadeserstatningsloven (kapitaliseringsrente ved utmåling av personskadeerstatning) av 30 april 2021 nr. 27 jf. Forskrift om kapitaliseringsrente etter skadeserstatningsloven av 26. august 2022 nr. 1482.

⁵¹ Det var i saken anført at kapitaliseringsrentefoten skulle settes særlig lavt fordi skadelidte var under vergemål, noe som la føringer på hvilken rente man kunne oppnå ved investering av kapitalen. Flertallet sa seg uenig i dette (avsnitt 102-123), mens mindretallet ville innføre et eget rentenivå for skadelidte under vergemål (avsnitt 156-175). Dissensen var 8 dommere mot 4 på dette punktet. Lovgiver fulgte ved lovendringen i 2021 og forskriftsfastsettelsen i 2022 opp mindretallets syn.

⁵² Rt-2014-1203, se om denne i forrige fotnote.

Man holdt der åpent for at ulike deler av erstatningen kan beregnes med ulik rente, se Prop 73 L (2020-2021) s. 20.

Departementets forslag går dessuten ut på at dette ikke skal være et enten-eller-valg. En standardrente er kun et hjelpemiddel til å fastsette full erstatning. Om rettsanvenderen kommer til at full erstatning best vil sikres gjennom at en andel av beløpet kapitaliseres etter den generelle renten, og en annen andel etter den særskilte renten for vergemålstilfeller, vil det være mulig.

Det er riktignok ikke klart adressert en tidsmessig deling, og departementet forutsetter at den forskriftsfastsatte kapitaliseringsrenten «ikke» er «direkte relevant» for fastsettelse av inntektstapserstatningen. Etter utreders syn gir likevel forarbeidene støtte for deling som skissert ovenfor, fordi ledetråden for valget av rente skal være å oppnå «full erstatning», jf. henvisningene til at ledetråden er «full erstatning» både i avsnitter som omhandler deling av erstatningsløpet i to deler med ulik renteberegning, og i avsnittet ovenfor.⁵³

Dersom det kan bevises med overveiende sannsynlighet at skadelidte vil være under vergemål hele livet, må 1,5 % legges til grunn for hele perioden. Ved bevistvil kan det bli et spørsmål om hvem som har tvilsrisikoen. Dette er et intrikat spørsmål for seg, som utreder ikke tar stilling til i lys av mandatets rammer. Det er sikker rett at skadevolder har tvilsrisiko for at skadelidte ville ha vært ufør uten skaden, jf. bl.a Rt-1997-883. Det er usikkert hvor vidt denne tvilsrisikovurderingen kan overføres til spørsmålet om skadelidte vil forbli under vergemål. Hvis ikke synspunktet kan overføres, må man falle tilbake på hovedregelen om at skadelidte har tvilsrisiko for de rettsfakta som begrunner at rettsvilkårene for erstatning er oppfylt, herunder den gunstige utmålingsmåten som følger av 1,5 % rente.

Forarbeidene gir etter utreders syn tilstrekkelige holdepunkter for å operere med et knekkpunkt på 18 år, selv om dette ikke er direkte uttalt. Rente frem til fylte 18 år beregnes med 1,5 % rente, mens rente frem til det året skadelidte fyller 21 år og de etterfølgende årstap beregnes ut fra 2,5 % rente. Det byr ikke på praktiske problemer å beregne dette nøyaktig. Steven Portch og Tom Grinaker opplyste i møte av 13. februar 2024 at Jussystemer allerede hadde beregningssystemer for de nevnte variantene.

Problematikken beskrevet ovenfor omfatter som nevnt et bevisspørsmål: Partene kan ha ulik oppfatning om hvorvidt barnet vil være under vergemål hele livet. Skadelidte har i utgangspunktet bevisbyrden for at rentefoten 1,5 % skal benyttes. Det kan være vanskelig å bevise hvordan fremtidig utvikling vil bli. En sak som gjelder denne problemstillingen er avgjort i Vestre Innlandet i 2023, er anket og har vært berammet for Eidsivating Lagmannsrett i slutten av februar 2024.⁵⁴ Utreder bemerker at temaet for slike rettstvister, og rettstvister om dette temaet, er uheldig, ikke minst for barnet.

Utreder vil foreslå at man unngår denne problematikken ved å innarbeide rentespørsmålet i det tofasesystemet som allerede er virksomt for barneerstatning. Tofasesystemet er motivert nettopp av den omstendighet at det er vanskelig å lage prognoser for barnets utvikling og fremtidige funksjonsevne. Temaet knyttet til kognitive evner som grunnlag for spørsmålet om vergemål er beslektet med vurderingen av ervervsuførhet. En god løsning for alle parter kan være at spørsmålet om kapitaliseringsrentefot avgjøres det året barnet fyller 21 år, slik

⁵³ Jf. Prop 73 L (2020-2021) s. 20.

⁵⁴ Dom av 20. mars 2023 i Vestre Innlandet tingrett, sak 21-177103TVI-TVIN/TLM

opplegget er ellers i § 3-2a. Utreder har som følge av den korte tidsrammen for utredningen ikke kunnet prioritere å utarbeide en regel som ivaretar dette. En slik endring vil imidlertid under noe romsligere tidsrammer kunne innarbeides relativt enkelt.

Det må fastsettes et skatteulempetillegg for barn under vergemål som vil fortsette hele livet under vergemål. Dersom man følger logikken knyttet til sammenhengen mellom realrente og nominell rente nevnt ovenfor i punkt 2, skulle det antas at den lavere nominelle rente disse skadelidte vil oppnå, er «bakt inn» i forutsetningen om 1,5 % realrente. Barn i denne kategorien vil få høyere erstatning enn barn som ikke er under vergemål.

Det kan derfor antas at en forholdsmessig noe lavere del av erstatningen vil bli benyttet til boligformål. Samtidig vil den høyere erstatningen kunne åpne for at denne gruppen velger å investere i nominelt dyrere bolig enn andre barn. Det er eksempelvis tenkelig at den forhøyede erstatningen åpner for kjøp av bolig til 5,5 millioner kroner mot 5 millioner kroner i regneeksempelet ovenfor i punkt 4.2.

Det må videre hensyntas at skadelidtes kapital i vergemålssituasjonen vil bli underlagt investeringer med lavere risiko enn andre skadelidte også ved beregning av forventet skatteulempe fra inntektsskatt. Her møter vi igjen diskusjonen om forholdet mellom realrente, nominell rente og beregning av skatteulempe, jf. punkt 2 ovenfor. Men uavhengig av den diskusjonen står følgende fast: Det vil for skadelidte under vergemål genereres lavere gjennomsnittlig inntektsbeskatning per krone i form av kapitalinntekter som går til beskatning med 22 % enn for gruppen skadelidte barn som ikke er under vergemål. Denne omstendighet taler isolert sett for at skatteulempetillegget settes lavere enn for øvrige skadelidte.

Utreder ser samtidig en del usikkerhetsmomenter som taler mot å sette skatteulempetillegget lavere enn for barn som får erstatning beregnet med 2.5 % rente.

For det første er det for nettopp den gruppen av skadelidte det her er tale om, høyst usikkert om investering i bolig er et hensiktsmessig, realistisk og praktisk alternativ. En viss andel av de aktuelle barna vil av praktiske og velferdsmessige grunner bli plassert i ulike former for kommunalt botilbud. I denne situasjonen vil skadelidte i praksis være henvist til å leie en bolig uten mulighet for å fylle en form for tapsbegrensningsplikt ved å investere i bolig.

Videre vil denne gruppen skadelidte som følge av de rammer som følger av vergemålet ikke kunne utnytte skatterabatt knytte til aksjeinvesteringer på samme måte som andre skadelidte, jf. tilsvarende betraktninger i mindretallsutvalget i Rt-2014-1203 avsnitt 165 jf. avsnitt 164 jf. flertallets redegjørelse for rammene for investering av kapital etter vergemålslovens regler, se om dette dommens avsnitt 104-105. Flertallets oppfatning om at en skadelidte under vergemål skal investere i en bolig uten å bo der selv (avsnitt 122) kan neppe være førende etter at departementet ved innføringen av ny kapitaliseringsrente dempet kravet til skadelidtes tapsbegrensningsplikt.⁵⁵

Disse forhold taler isolert sett for at skatteulempen ikke settes lavere enn for andre skadelidte, noe som for øvrig samsvarer med mindretallets konklusjon i Rt-2014-1203 avsnitt 175, hvor det ble operert med 20 % skatteulempe også hvor kapitaliseringsrentefoten ble satt lavere enn den alminnelige.

⁵⁵ Prop. L 73 (2020-2021) s. 15, jf. punkt 4.2 om den rettskildemessige vekten av forarbeidsutsagnet.

Etter et samlet skjønn over relevante momenter og kryssende hensyn finner utreder at skatteulempen for skadelidte under vergemål bør settes på samme nivå som for øvrige barn. Etter dette settes skatteulempen for denne gruppen til 20 %.

Når skatteulempen er satt til 20 % for barn som mottar erstatning basert på så vel 2,5 % som 1,5 % kapitaliseringsrentefot, bør også skadelidte som får en delt beregning med knekkpunkt ved fylte 18 år få samme skatteulempetillegg.

Utreder har ved hjelp av beregninger fra aktuar innarbeidet egne tabeller for erstatning til skadelidte under vergemål hele livet i nye bestemmelser i barneerstatningsforskriften §§ 5-7, se bakerst i utredningen. I §§ 8-10 er det videre gitt tabeller for den situasjon at barnet er under vergemål til fylte 18 år, men fra dette tidspunktet har full rettslig handleevne. Det kan antas at noen av disse tabellene sjelden vil komme i bruk. Eksempelvis vil det ikke så ofte forekomme at et skadet barn er under vergemål hele livet og samtidig har 50 % restervervsevne, slik at vedkommende får erstatning beregnet uten trygd i bunnen jf. forslaget § 6. Utreder finner det likevel mest lojalt mot mandatet å ta med ferdiglagede tabeller for alle de tre ulike gruppene av skadelidte barn.

4.7 Valg mellom tabeller i forskriftens § 2 og § 3

Under arbeidet har referansepersoner gjort utreder oppmerksom på følgende effekt av de någjeldende reglene: Et skadelidt barn vil oppnå langt høyere erstatning dersom vedkommende har 26 % uføregrad, sammenlignet med en situasjon med 50 % uføregrad. I sistnevnte tilfelle vil skadelidte måtte vurderes etter tabellen i forskriften § 2, som forutsetter uføredekning. Med 26 % uføregrad kan skadelidte nyte godt av å komme innunder tabellen i § 3, som altså er beregnet uten fradrag for trygdeutbetalinger.

Enkelt sagt får skadelidte høyere erstatning dersom han eller hun har en lav uføregrad enn hvor vedkommende har en høy uføregrad, som overstiger 50 %. Isolert sett strider dette mot det logiske og intuitive. Forklaringen på denne anomalien er at terskelen for uføretrygd normalt er 50 % (etter omstendighetene 40 % på visse vilkår). Når skadelidte forventes ikke å få trygd, må erstatningen økes, jf. supplementsprinsippet.

Effekten kan anskueliggjøres ved regneksempler hentet fra en reell, men anonymisert sak utreder har fått kjennskap til:

I den aktuelle saken er skadelidtes ervervsuførhet av sakkyndige fastsatt til 29 %. For eksempelet skyld kan uførheten settes til 25 %

Skadelidte vil dermed kvalifisere for tabellen uten trygd i forskriften § 3, noe som gir et utgangspunkt på 109,3 G, noe som utgjør 12 965 166 kroner.

25 % av 12 965 166 utgjør: 3 241 291,5 – avrundes til 3 241 292 kroner.

Under dagens regler med 4 % kapitaliseringsrentefot vil en skadelidt med 50 % uførhet få følgende erstatning det året vedkommende fyller 21 år, jf. hovedregelen i skl. § 3-2a nr. 3 første punktum:

50,8 G (118.620 x 50.8 = 6.025.896:2= 3.012.948 kroner.

Som det fremgår, vil det være fordelaktig for skadelidte å ha fastsatt en lavere uføregrad enn 50 %. Et tilsvarende problem vil oppstå når det legges inn ny kapitaliseringsrentefot i de to tabellene.

Løsningen utfordrer i noen grad det alminnelige erstatningsrettslige systemet og kan i verste fall lede til at en skadelidte forsøker å tilpasse seg på ulike måter. Referansepersoner utreder har konsultert har også pekt på ulike andre mulig uheldige sider ved forholdet mellom § 2 og § 3. Det ligger utenfor mandatet å foreslå endringer på dette grunnlaget. Utreder finner likevel grunn til å nevne problemstillingen med tanke på mulige fremtidige revisjoner av forskriften om barneerstatning.

5 Overgangsregler

5.1 Innledning

Overgangsregler bør være enkle og retts teknisk gode i den forstand at de ikke etterlater tvil om tolkning eller inviterer til bevistema som er vanskelig å føre bevis for. Overgangsregler bør ikke invitere til forsøk på omgåelser eller utfordre prinsippet om at lov og forskrift ikke skal ha tilbakevirkende kraft.

5.2 Yrkesskedeforsikring

5.2.1 Innledning og problemstilling

Overgangsregelen for yrkesskedeforsikring bør rettes inn mot ett av de to skjæringstidspunkt som er lagt til grunn i andre sammenhenger. Slik kan man utnytte fordelene ved å benytte et skjæringstidspunkt som er innarbeidet i rettspraksis og avklart i juridisk teori.

I yrkesskedeforsikringsreglen har man tradisjonelt operert med to definerte konstateringstidspunkt: Konstatering kan for det første defineres på samme måte som i ysfl. § 5 andre ledd. Bestemmelsen lyder som følger:

«En skade anses konstatert på det første tidspunkt da skadelidte enten

- a. døde av skaden eller sykdommen uten å ha søkt legehjelp,
- b. første gang søkte legehjelp for skaden eller sykdommen, eller
- c. første gang meldte krav til forsikringsgiveren på grunn av skaden eller sykdommen.»

Bestemmelsen er laget for å avgjøre hvilken forsikring som skal dekke skaden, basert på hvor skadelidte arbeidet da skaden ble konstatert. Regelen gir en retts teknisk klar regel ved arbeidsulykker. Den kan være noe vanskeligere å anvende ved yrkessykdommer, jf. fikseringen til første ledd. Det kan tidvis være vanskelig å fastslå om et legebesøk langt tilbake skyldtes en yrkessykdom som senere gav grunnlag for en kvalifiserende diagnose eller en annen ikke-kvalifiserende sykdom.

For det annet kan man legge til grunn det konstateringstidspunkt som er kommet til uttrykk i lovens § 21. Regelen lyder som følger:

«Loven gjelder ikke for skader eller sykdommer som er konstatert før lovens ikrafttredelse.»

Bestemmelsen i § 21 var bestemmende for hvilke skader eller sykdommer som kvalifiserte for lovens anvendelse da den trådte i kraft. Regelen er innarbeidet i praksis, og en rekke høyesterettsdommer har avklart regelens rekkevidde. Konsekvensen av å velge løsningen i § 21 kan imidlertid bli at det oppstår retts tekniske vansker knyttet til om tilstrekkelig korrekt diagnose var stilt før ikrafttredelse. Det vises særlig til Høyesteretts beskrivelser av regelens virkemåte i HR-2016-293-A avsnitt 34:

Konsekvensen av at § 21 knytter lovens anvendelse til de skader og sykdommer som konstateres fra og med 1990, er at loven får anvendelse på skader og sykdommer som er oppstått tidligere, så fremt de var ukjente på skjæringstidspunktet. Det betyr at de skadelidte hvor det tok tid før riktig diagnose ble stilt, kan bli bedre økonomisk stilt enn de skadelidte som med samme sykdom fikk den riktige diagnosen stilt raskere. Denne virkningen er en konsekvens av lovgivers bevisste valg av kriterium. Jeg er derfor ikke enig i at det her oppstår en urimelighet eller forskjellsbehandling mellom de to gruppene som bør få betydning ved tolkningen av bestemmelsen.

Sitatet viser en problematisk side ved regelen: Etter omstendighetene kan en pasient som har blitt utsatt for en feildiagnose, som deretter blir rettet, via helsepersonells feil kvalifisere seg for den høyere erstatning som følger av at kapitaliseringsrentefoten er satt ned.

5.2.2 Valg av alternativ

Bestemmelsen i § 21 er lovens regel om fra hvilket tidspunkt yrkesskadeforsikringsdekningen skal gjelde. Det gir god sammenheng i regelverket om man benytter samme regel når det nå en forskrifts endring til gunst for skadelidte skal tre i kraft.

Den omstendighet at yrkesskadeerstatning bygger på en forsikringsordning, kan likevel tale for å legge til grunn konstateringstidspunktet som er omtalt i § 5. Av de to konstateringstidspunkt er det formuleringen i § 5 som er mest effektiv i relasjon til tilpasninger fra skadelidtes side. Alt i alt fremstår regelen i § 5 som skarpere tilskåret og mer tilpasset muligheten for å anvende objektivt dokumenterbare og tidsnære bevis enn regelen i § 21. Dersom dette tidspunktet velges, vil forsikringsbransjen lettest kunne prise inn en økning i forsikringspremien basert på forventede høyere utbetalinger.

Etter en samlet vurdering av de kryssende hensyn har utreder kommet til at den retts teknisk beste løsning er å legge til konstateringstidspunktet i ysfl. § 5 til grunn, slik dette er beskrevet og innarbeidet i praksis.

Etter dette lyder overgangsregelen i yrkesskadeforskriften som følger:

Ny § 7-2 skal lyde:

Forskriften gjelder for skader som er konstatert etter at forskriften trådt i kraft.

En skade anses konstatert på det første tidspunkt da skadelidte enten

- a. døde av skaden eller sykdommen uten å ha søkt legehjelp,
- b. første gang søkte legehjelp for skaden eller sykdommen, eller
- c. første gang meldte krav til forsikringsgiveren på grunn av skaden eller sykdommen.

Partene kan avtale at reglene i forskriften skal legges til grunn også for skader som er konstatert før ikrafttredelsen

5.3 Barneerstatning

5.3.1 Innledning og problemstilling

Det må innarbeides et skjæringstidspunkt som bestemmer fra hvilket tidspunkt de nye reglene skal gjelde. Av retts tekniske grunner er det fordelaktig å holde seg til innarbeidede skjæringstidspunkt, hvis tolkning og anvendelse er avklart i tidligere praksis og teori. Utreder har derfor tatt utgangspunkt i ulike skjæringstidspunkt som tidligere er anvendt i relasjon til beslektede problemstillinger.

Det bør nevnes at valget av overgangsregel får betydning for ansvarssidens release-adgang jf. skl. § 3-2a nr. 3 femte punktum og skadelidtes adgang til å få erstatningen utbetalt med én gang, jf. § 3-2a nr 3 sjette punktum. Også for overgangserstatningen er det av betydning om rentefoten er 4 % eller 2,5 %.

Når det gjelder fase 2-erstatningen drøftes den særskilt nedenfor, jf. punkt 5.4.

Utreder har med dette utgangspunktet vurdert fire alternativ:

1. Tidspunktet for «den erstatningsbetingende hendelsen».

Ved ikrafttredelsen av de nye barneerstatningsreglene i 2018 lød ikrafttredelsesbestemmelsen som følger:⁵⁶

Loven gjelder for tilfeller der den erstatningsbetingende hendelsen finner sted etter lovens ikrafttredelse.

Denne regelen kan etter omstendighetene by på retts tekniske problemer, fordi det kan gå en viss tid mellom den erstatningsbetingende hendelsen og skadevirkningen. Regelen synes likevel å ha fungert tilfredsstillende ved innføringen av nye barneerstatningsregler, som trådte ikraft 1. mars 2018. Regelen er også konsistent med den regelen som ble omtalt i HR-2008-1795- A, særlig avsnitt 42 – 46. Når det nå gjøres endringer av reglene til skadelidtes gunst, kunne det være naturlig å anvende samme regel for skjæringstidspunkt i relasjon til ikrafttredelsen.

⁵⁶ Jf. forslaget i Prop. 110 L (2014-2015) s. 61.

Ved bruk av denne regelen vil man unngå forsøk på å komme innunder den reviderte, gunstigere forskriften ved å vise til et skadesymptom som skal kvalifisere for et konstateringstidspunkt jf. alternativet nedenfor. Skadelidte vil være henvist til å bevise at den ansvarsbetingende hendelsen har inntrådt etter ikrafttreddelsen av den nye forskriften. En slik løsning samsvarer godt med den generelle regelen om at skadelidte har bevisbyrde og tvilsrisiko for at de ulike rettsfakta under de ulike erstatningsvilkår har inntrådt. Videre har løsningen det fortrinn at den ikke på noen måte vil utfordre de hensyn som ligger bak tilbakevirkningstidspunktet i Grunnloven § 97

2. Skadevirkningstidspunktet

Skadevirkningstidspunkt vil som skjæringstidspunkt kunne defineres på samme måte som «skadevirkningstidspunktet» i gjeldende skl. § 3-2a nr. 1 og nr. 6. Dette tidspunktet ble lagt til grunn og nærmere forklart i Prop L 110 (2014-2015) punkt 8.2, et forarbeid til innføring av tofaseerstatning ved barneerstatning jf. skl. § 3-2 a. Den retts tekniske løsningen som her er valgt, har nå blitt innarbeidet hva gjelder spørsmålet om en skadelidt i overgangen mellom 18 og 19 års alder skal få erstatning etter det ene eller annet regelsett.

Det har interesse at dette skjæringspunktet aktualiseres i relasjon til en overgang til regulering av erstatning for voksne skadelidte, som følger alminnelige erstatningsregler jf. skadeserstatningsloven kapittel 3. Dette er en noe annen problemstilling enn å regulere hvem som skal nye fordelene av å komme innunder en ny forskriftsregulering.

3. Konstateringstidspunktet

Et tredje alternativ er å bruke den samme overgangsregelen som ble brukt da barneerstatningsregelen ble innført i 1987. Denne lød som følger:

«Lovens bestemmelser får ikke anvendelse på skader som er konstatert før lovens ikrafttredelse.»

I forarbeidene til bestemmelsen ble overgangsordningen omtalt slik:⁵⁷

Endringsloven foreslås gitt anvendelse på skader som ikke er konstatert før lovens ikrafttredelse. Det avgjørende er her om skadelidte har oppdaget skaden. På denne måte blir det best mulig samsvar mellom gjeldende forsikringsvilkår og skadeerstatningsloven. Resultatet kan bli at de nye utmålingsreglene får anvendelse på handlinger foretatt før ikrafttreddelsen. Grl § 97 anses ikke å utgjøre noen hindring for en slik løsning.

Systemhensyn kunne tale for å velge denne løsningen, siden den ble brukt da regelen opprinnelig trådte i kraft.

4. Tidspunktet da erstatning «utmåles»

For ordens skyld nevnes at utreder har vurdert, men i det følgende ser bort fra det alternativ som ble valgt ved innføringen av ny kapitaliseringsrente, jf. Forskrift om kapitaliseringsrente etter skadeserstatningsloven av 26. august 2022 nr. 1482 § 3. Her ble skjæringstidspunktet fastsatt slik at det avgjørende var tidspunktet da erstatningen «utmåles». Utreder oppfatter dette som et mindre heldig alternativ, som ikke bør velges. Det vises til at det i øyeblikket

⁵⁷ Jf. Ot.prp. nr. 8 (1986-1987) s. 46.

verserer flere saker for domstolene, hvor temaet er spørsmålet om hva som ligger i kriteriet «utmåles» i den aktuelle regelen.⁵⁸

5.3.2 Valg av alternativ

Det må foretas et valg mellom de aktuelle skjæringstidspunktene som er presentert ovenfor. Det er en kjensgjerning at lovgiver ved innføringen av barneerstatningsreglene i 2018 la til grunn tidspunktet for den erstatningsbetingende hendelse, jf. presentasjonen ovenfor. Dette valget ble gjort til tross for at alternativet «skadevirkningstidspunktet» hadde blitt utredet og innarbeidet i samme proposisjon. På denne bakgrunn virker det unaturlig å velge «skadevirkningstidspunktet». Det vil representere en vingling og en deviasjon fra et innarbeidet skjæringstidspunkt som har fungert godt. Konsistenshensyn kan videre tale for å velge samme løsning som i 2018 når nå nye regler skal innføres. I valget mellom de to oppstilte alternativ er det skadehandlingstidspunktet som peker seg ut som det mest nærliggende. Etter dette anser utreder alternativet «skadevirkningstidspunktet» for å være eliminert.

Etter dette står valget mellom skadehandlingstidspunktet og konstateringstidspunktet, jf. beskrivelsene av alternativ 1 og 3 ovenfor.

I og med at lovgiver valgte konstateringstidspunktet som skjæringstidspunkt ved innføring av den standardiserte barneerstatningen i 1987, kan system- og konsistenshensyn tale for å legge til grunn dette tidspunktet. På den annen side svekkes dette synspunktet av at departementet valgte en annen løsning ved ikrafttredelsen av selve den forskrift som nå behandles, se om dette alternativet i punkt 1 ovenfor i punkt 5.3.1. Dette valget ble gjort med informasjon om hvordan konstateringstidspunktet hadde fungert som skjæringstidspunkt. I alminnelighet vil det være fordelaktig å bygge videre på en innarbeidet løsning fremfor å falle tilbake på en løsning som tidligere er forlatt.

I valget av skjæringstidspunkt kan det også være grunn til å legge vekt på at skadehendelsestidspunktet etter sin natur kommer før skadevirkningstidspunktet. En slik tidsmessig rekkefølge (kronologi) ligger innebakt i begreper om årsak og virkning på erstatningsrettens område.⁵⁹ Dette har betydning i relasjon til de skranker som følger av Grunnloven § 97. Dersom konstateringstidspunktet legges til grunn som skjæringspunkt, vil man stå i fare for å utfordre skadevolders grunnlovsbeskyttede rettigheter. Det er riktignok slik at det i erstatningsretten er tradisjon for å legge oppgjørstidspunktets faktum til grunn. Og dersom det skjer endringer i Høyesteretts praksis i tiden mellom skadehandling og dom, vil det vanlige være å legge den nye utmålingsregelen til grunn. Et aktuelt eksempel her er endringen av utmålingspraksis for oppreisningserstatning for voldtekt, jf. HR-2022-980-A. Det er imidlertid en nyanseforskjell mellom endringer i rettspraksis og endringer i lov, jf. ordet «lov» i grunnloven § 97.

Et eksempel til belysning av forskjellen er at en skadevolder foretar en skadehandling 2021, da kapitaliseringsrenten var 4 %. Skaden oppdages først i 2025, etter at den nye forskrift formodentlig har trådt i kraft. En slik situasjon kan oppstå i praksis hvor et overgrep mot et

⁵⁸ Illustrerende for hvilke problemer som kan oppstå er avgjørelsen i LG-2022-3135-2. Avgjørelsen ble anket til Høyesterett, men ble nektet fremmet.

⁵⁹ Se om dette Bjarte Askeland, «Om tidsforståelse i erstatningsretten», *Tidsskrift for Rettsvitenskap* 2014 s. 335-347.

barn først etter noen år kommer for en dag, og det så kommer frem at barnet har tatt skade av handlingen. Realiteten vil da være at skadevolder får øket sitt erstatningsansvar vesentlig som følge av en lovendring som ble vedtatt og trådte i kraft etter at skadehandling ble begått. Ut fra alminnelige rettsstatsprinsipper kan det hevdes at slike løsninger unngås.

Synspunktet her står i motstrid til forarbeidene til innføring av standardisert barneerstatning jf. sitatet ovenfor, som spesifikt nevner at forholdet til Grunnloven § 97 ikke er problematisk.⁶⁰ Synspunktet i lovforarbeidet er ikke nærmere begrunnet, og det kan diskuteres om det har full gyldighet for det problemet som nå skal løses. Problemstillingen i 1986-1987 gjaldt innføring av standardisert barneerstatning som alternativ til individuell erstatning. Som kjent vil en standardisering etter sin natur snart føre til overkompensasjon, snart til underkompensasjon.⁶¹ Lovendringen den gang var derfor ikke i samme grad som ved innføring av lavere kapitaliseringsrente klart til ugunst for skadevolder.

I tillegg kommer de reelle hensyn knyttet til at tidspunktet for ansvarshendelsen er retts teknisk mest effektivt, herunder best egnet til å hindre omgåelse av reglene.

De nevnte rettsikkerhetsbaserte og retts tekniske hensyn må veies mot verdien av at skadelidte får en erstatning som er mest mulig korrekt. Skadelidte barn er en svak gruppe i samfunnet som bør beskyttes, jf. barnekonvensjonen artikkel 3 og Grunnloven § 104, som har følgende ordlyd:

Ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

I avveiningen må det tas i betraktning at mange skadeforvoldelser er dekket av forsikring, noe som svekker behovet for rettssikkerhetsgarantier for den personlig ansvarlige. Det kan videre spørres om den ansvarlige som volder skade uten at dette oppdages umiddelbart, har en beskyttelsesverdig interesse i å kunne nyte godt av et erstatningsnivå som ikke lenger representerer noe nær full erstatning. Dersom det skadelidte barnet i eksempelet ovenfor blir avspist med en lavere erstatning enn andre barn, vil resultatet i noen grad kunne utfordre den alminnelige rettsfølelse.

Utredning har funnet valget mellom de to alternativ vanskelig idet skadevolders rettssikkerhetsgaranti i Grunnloven § 97 står mot barnets krav på «full erstatning».

I avveiningen mellom de kryssende hensyn finner utredning at de retts tekniske hensyn, systemhensynet bak videreføring av forskriftens opprinnelige løsning og hensynet til skadevolders grunnleggende rettssikkerhetsgarantier veier tyngst.

Etter dette vil utredning anbefale at skjæringstidspunktet for den nye forskriftens anvendelse settes ved å legge til grunn «den ansvarsbetingende hendelse». En slik formulering er tatt inn i forslaget til ny forskriftsregulering, se § 10 nedenfor.

⁶⁰ Jf. Ot.prp. nr. 8 (1986-1987) s. 46.

⁶¹ Se om dette NOU 2011: 16 Standardisert personskadeerstatning kapittel 4 innledningsvis.

5.4 Særlig om skjæringstidspunkt for fase 2-oppgjør

5.4.1 Spørsmålet om korrekt kapitaliseringsrentefot for fase 2-oppgjør

Den omstendighet at det er innført en *tofaseordning*, medfører at ikke alle problemer kan løses ved å vise til tidspunktet for «den ansvarsbetingende hendelse» jf. ovenfor. Det vil på tidspunktet for ikrafttredelse av den nye forskriften etter alt å dømme være en del erstatningsoppgjør som står i intervallet mellom fase 1-erstatning og utmåling av fase 2-erstatning.

En rettsteknisk enkel regel ville være å legge til grunn at de oppgjør som har anvendt kapitaliseringsrente med 4 % ved fase 1-oppjøret, skal anvende samme rente ved fase 2-oppjøret. På den annen side er fase 1-oppjøret bare i mindre grad gjenstand for en kapitalisering av erstatning for fremtidige tapsposter. Det er derfor ikke så sterke grunner til å vektlegge konsistens mellom fase 1-oppjøret og fase 2-oppjøret mht. kapitaliseringsrentefot.

I tillegg kommer at en slik løsning er vanskelig å forsvare ut fra rimelighetsbetraktninger og ut fra hensynet til at skadelidte skal ha full erstatning for sitt tap:

Det spiller her inn at det kan gå over 20 år mellom fase 1- og fase 2-oppgjør. At det går så mye som 10 år mellom første og annet oppgjør vil være relativt vanlig når ordningen først brukes. Det vises til at en del barn erfaringsmessig skades i årene før fylte elleve år. Det lange tidsrommet skaper en fare for uforholdsmessig lav erstatning i fase 2-oppjøret dersom realrentenivået ble endret vesentlig mellom skadehandlingstidspunkt og utmålingstidspunkt for fase-2 erstatning. Effekten kan lede til en sosialt uforsvarlig erstatning. Sosiale hensyn i alminnelighet står sterkt på personskadeerstatningsrettens område, jf. blant annet uttalelser i Rt-2014-1192 og bilansvarslovens forarbeider.⁶² Det er i tillegg er tale om en svak part, nemlig barn, som nyter et særskilt vern i Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen artikkel 3. Disse forhold taler for å la fase 2-oppgjør som gjennomføres etter forskriftens ikrafttredelse, følge de nye renteføttene 2,5 % og 1,5 %.

En innvending mot dette synspunktet kunne være betraktningen knyttet til Grunnloven § 97 nevnt ovenfor. Det kunne hevdes at argumentasjonen for at utmålingsregler skal følge tidspunktet for ansvarshendelsen må gjelde like mye for fase 2-erstatning som for fase 1-erstatning. Utreder mener likevel at denne argumentasjonen må vike for hensynet til at skadelidte skal oppnå full erstatning. Selv om den første erstatningen har blitt utmålt med 4 % rentefot, vil det ikke være rimelig at fase 2-erstatningen bruker samme rente, jf. synspunktene ovenfor. Det kan tilføyes at det i erstatningsretten i alminnelighet er tradisjon for å la utmålingsspørsmålet følge oppgjørstidspunktets regulering. At man følger dette prinsippet ved fase 2-erstatningens utmåling vil derfor ikke være et brudd med tradisjonen.

Etter dette har utreder kommet til at fase 2-oppjøret bør skje med anvendelse av den nye kapitaliseringsrentefoten på 2,5 % eller 1,5 %.

⁶² Rt-2014-1192 avsnitt 48-50 med henvisninger til Rt-2005-887. Se videre Ot.prp. nr. 24 (1959-1960) s. 29.

5.4.2 Valg av skjæringstidspunkt for anvendelse av ny rente

Behovet for å tilpasse kapitaliseringsrentefoten leder til at det for fase 2-oppgjøret må fastsettes et annet skjæringstidspunkt enn tidspunktet for den ansvarsbetingende hendelse. Tidspunktet må tilpasses de ulike variantene av fase 2-oppgjør som er lovfestet i skl. § 3-2a nr.3.

Ut fra konstruksjonen av regelen i § 3-2 nr. 3 finner utreder det naturlig at en skadelidt som ikke har påbegynt det året vedkommende fyller 21 år før ikrafttredelsen av standardforskriften, skal være omfattet av den nye forskriften med kapitaliseringsrente 2,5 %. For å etablere klart skjæringstidspunkt, foreslås det å bygge på at den nye forskriften får anvendelse for alle skadelidte som har hatt fase 1-oppgjør og som ikke har nådd 1. januar i det året de fyller 21 år før ikrafttredelsen av forskriften.

Et eksempel: Dersom forskriften trer i kraft 31. oktober 2024, vil personer født i 2004 omfattes av de nye reglene. Dette fordi forskriften vil ha trådt i kraft 1. januar det året denne kohorten fyller 21 år, altså 1. januar 2025. Personer født i 2003 må derimot følge en utmåling med fire prosent kapitaliseringsrentefot. Skjæringstidspunktet skal gå frem av forskriften, se om dette nedenfor.

Mer problematisk er det å fastsette et klart skjæringstidspunkt for anvendelse av reglene i skl. § 3-2a nr. 3 fjerde og femte punktum, som lyder slik:

Er det åpenbart at den skadelidte er 100 prosent varig ervervsufør, kan erstatningen fastsettes tidligere enn det året den skadelidte fyller 21 år. Skadevolderen eller dennes representant kan også når som helst oppfylle sin betalingsforpliktelse ved å betale en erstatning som om den skadelidte er 100 prosent varig ervervsufør.

Disse reglene har det til felles at de overlater til partene å fastsette oppgjørstidspunkt. Som det er formulert eksplisitt i Prop. 110 L (2014-2015) s. 55:

Ingen av partene kan før det året den skadelidte fyller 21 år, ensidig kreve oppgjør av erstatning for fase 2 utenom i de tilfellene hvor dette er særskilt hjemlet. Slik særskilt hjemmel finnes i femte og sjette punktum.

Med dette utgangspunktet er det særlig vanskelig å gardere seg mot at ansvarssiden sørger for utbetaling etter femte punktum før ny, revidert forskrift trer i kraft. Dette er imidlertid en konsekvens av allerede vedtatte regler, som det vanskelig kan gripes inn i som følge av de skranker som settes av Grunnloven § 97. Formulert annerledes: Ansvarssiden har gjennom vedtakelsen av skl. § 3-2a nr. 3 sjette punktum blitt tilstått en rettighet som er vernet av Grunnloven. Denne oppfatningen må ses i sammenheng med at utformingen av barneverstatningsregelverket i § 3-2 a med tilhørende forskrifter har preg av å være et samlet kompromiss mellom skadevoldersiden og skadelidtsidens interesser.

Utreder foreslår at skjæringspunktet for fase 2 oppgjør skal være tidspunktet da skadelidte aksepterer et oppgjør etter § 3-2a nr. 3 femte punktum på dispositiv måte i henhold til avtalelovens regler. Det følger av alminnelig avtalerett at skjæringspunktet er når skadelidtes dispositive aksept har «kommet frem» til skadevolder/den ansvarlige, jf. avtaleloven § 7.⁶³

⁶³ Lov om avslutning av avtaler, om fullmakt og om ugyldige viljeserklæringer (Avtaleloven) av 31. mai 1918 nr. 4 § 7.

Hvis dette tidspunktet skjer før dagen for ikrafttredelse av den nye forskriften, er skadelidte bundet til oppgjør med gjeldende kapitaliseringsrente.

På tilsvarende måte vil ansvarssiden, fortrinnsvis forsikringsselskaper kunne fremtvinge et oppgjør ved å bruke sin opsjon etter sjette punktum senest dagen før dagen for ikrafttredelse av den nye forskriften. Skjæringstidspunktet settes til det tidspunkt ansvarssidens innfrir beløpet i henhold til § 3-2a tredje ledd sjette punktum. Regelen må da forstås slik at betaling av det vesentlige av beløpet er tilstrekkelig, jf. § 3-2a tiende ledd siste punktum. Det er etter forarbeidene normalt tilstrekkelig at 3/4 av beløpet er erlagt, jf. Prop. 110 L (2024-2015) s. 57-58. For klarhets skyld bør det kreves at pengene er betalt til skadelidtes eller dennes representant sin konto, jf. gjeldsbrevloven § 3 jf. finansavtaleloven § 2-2 nr. 1 som presiserer dagens deklarasjonshovedregel slik at det avgjørende er at pengene er godskrevet «mottakerens betalingstjenesteyter».

Lovteknisk skal skjæringstidspunktene innarbeides i en egen overgangsregel formulert nedenfor. Det styrende kriterium er at fase 2-oppgjøret er «avsluttet». Etter drøftelser med ulike aktører har utreder kommet til at denne ordlyden er skarpest og mest dekkende for realiteten, særlig med tanke på at det dels dreier seg om dispositive utsagn, jf. avtalelovens regler.

Ordet «avsluttet» passer ikke så godt på oppgjør i det året skadelidte fyller 21 år. For denne varianten skrives skjæringspunktet direkte inn i forskriften, jf. § 5 første punktum.

Som følge av at det er foreslått seks nye regler om erstatning til barn under vergemål, blir overgangsregelen som før var plassert i forskriftens § 5, nå plassert i § 11.

Ny § 11 i barneverstatningsforskriften skal lyde:

§ 11. Ikraftsetting og overgangsregler

Forskriften trer i kraft

Forskriften gjelder for tilfeller der den erstatningsbetingende hendelsen finner sted etter forskriftens ikrafttredelse

Forskriften gjelder også hvor oppgjør etter § 3-2a nr. 2 er foretatt, men hvor skadelidte ved ikrafttredelsen ikke har påbegynt det året vedkommende fyller 21 år og oppgjøret ikke er avsluttet. Oppgjøret anses avsluttet den dag skadelidte enten aksepterer oppgjør jf. § 3-2a nr. 3 femte punktum eller mottar betaling som nevnt i § 3-2a nr. 3 sjette punktum.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Innenfor den korte tidsrammen har utreder bare i høyst begrenset utstrekning kunne innhente opplysninger om administrative og økonomiske konsekvenser av forslaget. Noen korte betraktninger kan likevel gjøres:

Et nærliggende spørsmål er hvorvidt det vil være belastende for ansvarssiden å finansiere den økning i erstatningsbeløpene som følger av endret kapitaliseringsrentefot. Spørsmålet er særlig drøftet med Finans Norges representant, aktuar Kari Mørk. Utrederens inntrykk er at forsikringsselskapene er godt forberedt på endringen og har gode systemer for å gjøre

tilpasninger i form av prising av forsikringspremier og beregning av «langhale-effekter». Det er forventet at endringen vil medføre en økning av forsikringspremiene, noe som selvsagt vil få konsekvenser for arbeidsgiversiden, altså virksomheter i Norge som i henhold til yrkesskadeforsikringslovens preseptoriske regelverk betaler forsikringspremie.

Økningen av forsikringspremiene må imidlertid ses i lys av et større bilde, som inkluderer utviklingen i personskadeforsikringsbransjen de siste om lag 33 år. I løpet av denne tiden har arbeidslivet generelt endret seg i retning av lavere risiko som følge av økede sikkerhetskrav og forbedret teknologi. En del bedrifter og langt på vei hele bransjer, har av disse grunner kunnet endre fareklasse i de ulike forsikringsproduktene – med lavere forsikringspremie til følge. Videre har det i perioden rent faktisk skjedd forholdsvis færre ulykker, noe som har påvirket utbetalinger og premienivå.

Utredningen har vist at endret kapitaliseringsrente gir ganske store utslag på erstatningsbeløpene dersom skadelidte er yngre enn 30 år. For eldre aldersgrupper vil kapitaliseringstiden være kortere med lavere utslag til følge. Det har i denne sammenheng interesse at en god del av dem som rammes av uførhet er passert 40 års alder. Middelaldrende og eldre aldersgrupper kan følgelig antas å være noe overrepresentert i skadestatistikkene. Slik aldersskjevhet kan skyldes flere forhold, så som aldersbetingede predisponerende degenerative forandringer, mindre omstillingsevne og begrenset atferingspotensiale når man kommer opp i årene.

Statistikk fra DAYSY-registeret, et register over skadesaker rapportert inn til forsikringsselskapenes organisasjon Finans Norge, underbygger i noen grad denne antakelsen. Det er i aldersgruppen 40-49 år meldt 13000 yrkesskader i perioden 2002-2022, mens det i aldersgruppen 50-59 i samme periode var meldt 12 500 skader.⁶⁴ Tallet for menn i alderen 20-29 år er til sammenlikning kun 9 000. På kvinnesiden er tendensen i tallmaterialet langt på vei den samme: Det er for samme tidsrom registrert om lag 7 000 skader i hver av gruppene 40-49 år og 50-59 år, som kan sammenliknes med kun litt over 4 000 skader i aldersgruppen 20-29 år.

Endret kapitaliseringsrente gir som kjent mindre utslag i erstatningens størrelse for de eldre. For de eldste har endring av kapitaliseringsrenten relativt liten betydning for erstatningen. Denne effekten trekker i retning av at merkostnaden ved tilpasning av erstatningen til endringene i kapitaliseringsrenten vil ligge innenfor håndterlige rammer.

Alle konsulterte aktører på ansvarssiden har gitt uttrykk for at en viktig faktor for dem er at reglene gir retts teknisk klare og gode regler til håndtering av overgang mellom gammel og ny forskrift. De forslag til overgangsregler som er utarbeidet har forsøkt å imøtekomme dette behovet.

Etter denne gjennomgangen antas det alt i alt at de økonomiske og administrative konsekvensene av endringen i kapitaliseringsrente ikke reiser store problemer for forsikringsnæringen og andre på ansvarssiden. For de skadelidte vil endringene føret til at erstatningsbeløpene i større grad enn før vil representere full erstatning.

⁶⁴ Tallene er hentet fra en intern presentasjon utarbeidet av Finans Norge basert på deres egen statistikker. Kari Mørk, Finans Norge, har på vegne av organisasjonen samtykket til at tallene blir brukt.

Forslag til ny yrkesskedeforskrift:

Kapittel 1. Innledning

§ 1-1. Anvendelsesområde

Beregningen av erstatning etter lov 16. juni 1989 nr. 65 om yrkesskedeforsikring skjer etter reglene i denne forskrift.

Erstatning for tap av forsørger til andre enn personer som omfattes av forskriften §§ 6-1 og 6-2, skal likevel beregnes etter de alminnelige reglene i lov 13. juni 1969 nr. 26 om skadeserstatning § 3-4.

§ 1-2. Tilleggserstatning

Skadelidte som ikke fyller vilkårene for ytelser ved yrkesskade etter folketrygdloven kapittel 13, kan kreve tilleggserstatning. Tilleggserstatningen skal fastsettes slik at skadelidte så langt det er mulig settes i samme stilling som om slike ytelser hadde vært tilstått. Ved fastsettelsen av tilleggserstatningen skal det gjøres fradrag for trygdeytelser og andre ytelser som gir tilsvarende kompensasjon.

§ 1-3. Folketrygdens grunnbeløp

Erstatningsberegningen etter forskriften kapittel 3, 4 og 6 skjer etter folketrygdens grunnbeløp (G) på oppgjørstidspunktet, jf. folketrygdloven § 1-4.

§ 1-4. Skadelidtes alder

Beregningen skal knyttes til skadelidtes alder ved tidspunktet for oppgjøret. I § 4-2 knyttes beregningen til alderen da skaden eller sykdommen ble konstatert etter lov om yrkesskedeforsikring § 5 annet ledd tredje punktum. I § 6-1 legges alderen ved dødsfallet til grunn.

Kapittel 2. Påførte og framtidige utgifter, tapt inntekt

§ 2-1. Påførte utgifter

Påførte utgifter frem til oppgjørstidspunktet erstattes individuelt, jf skadeserstatningsloven § 3-1.

Skadelidte har krav på renter etter morarenteloven fra én måned etter at krav om dekning av en bestemt utgift er sendt til forsikringsselskapet.

§ 2-2. Framtidige utgifter

Framtidige utgifter erstattes individuelt, jf skadeserstatningsloven § 3-1.

Engangserstatning for gjennomsnittlige framtidige årlige utgifter fastsettes slik:

Skadelidtes alder:	
under 35 år	– 41 ganger årlige utgifter
mellom 35 og 49 år	– 32 ganger årlige utgifter
mellom 50 og 59 år	– 23 ganger årlige utgifter
mellom 60 og 69 år	– 18 ganger årlige utgifter
over 70 år	– 9 ganger årlige utgifter

§ 2-3. Tapt inntekt

Tapt inntekt i tiden fram til oppgjørstidspunktet erstattes individuelt, jf skadeserstatningsloven § 3-1.

Skadelidte har krav på renter etter morarenteloven i tillegg til erstatningsbeløpet. Renten beregnes særskilt for hvert kalenderår. For inntektstap for et helt kalenderår regnes renten med utgangspunkt 1. juli dette året. Rente løper likevel tidligst fra én måned etter at melding om skadetilfellet er sendt til forsikringsselskapet.

Kapittel 3. Tap av framtidig inntekt

§ 3-1. Grunnlaget for beregningen

Grunnlaget for beregningen av det framtidige inntektstapet er den pensjonsgivende inntekt, jf. folketrygdloven § 3-15, i året før skaden eller sykdommen ble konstatert. Det tas ikke hensyn til begrensning som nevnt i folketrygdloven § 3-13 fjerde ledd.

Hvis skadelidtes antatte pensjonsgivende inntekt, uten skaden eller sykdommen, i året skaden eller sykdommen ble konstatert, gir et høyere grunnlag, legges denne til grunn. Tilsvarende gjelder hvis skadelidte i et senere inntektsår har oppnådd en pensjonsgivende inntekt som gir et høyere grunnlag.

Hvis det er særlige holdepunkter for å anta at grunnlaget for beregningen etter første og annet ledd avviker vesentlig fra det som ville vært skadelidtes alminnelige inntektsnivå uten skaden eller sykdommen, skal grunnlaget for beregningen settes til dette nivået.

§ 3-2. Grunnerstatning

Grunnerstatningen fastsettes slik:

§ 3-2. Grunnerstatning

Grunnerstatningen fastsettes slik:

Inntektsgrunnlaget for beregningen:	Grunnerstatning:
Til og med 7 G	28 G
Over 7 G til og med 8 G	31 G
Over 8 G til og med 9 G	33 G
Over 9 G til og med 10 G	35,5 G
Over 10 G	38,5 G

Fastsettelsen av inntektsgrunnlaget for beregningen skjer i forhold til G den 1. januar i det inntektsåret inntekten er opptjent.

§ 3-3.Skadelidtes alder

Erstatningsbeløpet ved 100 % ervervsmessig uførhet beregnes slik i forhold til grunnerstatningen:

- a. Er skadelidte 45 eller 46 år, svarer erstatningen til grunnerstatningen.
- b. For hvert år skadelidte er over 46 år, gjøres et fradrag som utgjør 5 % av grunnerstatningen. Erstatningen skal likevel utgjøre minst 10 % av grunnerstatningen.
- c. Er skadelidte 35-44 år, forhøyes erstatningen for hvert år han eller hun er yngre enn 45 år med 3,5 prosent av grunnerstatningen.
- d. Er skadelidte 34 år eller yngre, forhøyes erstatningen for hvert år han eller hun er yngre enn 35 år med 2,5 prosent av grunnerstatningen. I tillegg forhøyes erstatningen med 35 prosent av grunnerstatningen.

§ 3-4.Tap av deler av ervervsevnen

Har skadelidte bare tapt deler av sin ervervsevne, reduseres erstatningen tilsvarende.

§ 3-5.Tidligere uføre

Var skadelidte uavhengig av den aktuelle skaden eller sykdommen 50 % ervervsmessig ufør eller mer, kan han eller hun kreve erstatningen utmålt etter skadeserstatningsloven § 3-1 hvis dette leder til høyere erstatning enn utmåling etter reglene her.

Kapittel 4. Ménerstatning

§ 4-1.Grunnerstatning

Grunnerstatningen fastsettes slik:

medisinsk invaliditet: grunnerstatning:

1. 15 – 24 %	1,3	G
2. 25 – 34 %	1,8	G
3. 35 – 44 %	2,7	G
4. 45 – 54 %	3,6	G
5. 55 – 64 %	4,5	G
6. 65 – 74 %	5,4	G
7. 75 – 84 %	6,7	G
8. 85 – 100 %	8,0	G
9. Skade som er betydelig større enn skade som gir grunnlag for invaliditetsgrad på 100 %	9,8	G

§ 4-2. Skadelidtes alder

Ménerstatningen beregnes slik i forhold til grunnerstatningen:

- Er skadelidte 45 eller 46 år, svarer erstatningen til grunnerstatningen.
- For hvert år skadelidte er over 46 år, gjøres et fradrag som utgjør 2 % av grunnerstatningen. Erstatningen skal likevel utgjøre minst 50 % av grunnerstatningen.
- For hvert år skadelidte er yngre enn 45 år, forhøyes erstatningen med 2 % av grunnerstatningen.

Kapittel 5. Etteroppgjør ved endringer i ervervsmessig uføregrad eller medisinsk invaliditet

§ 5-1.

Er erstatningen fastsatt etter § 2-2, kap. 3 eller kap. 4 og skadelidtes ervervsmessige uføregrad eller medisinske invaliditet som følge av ulykken endrer seg vesentlig, kan skadelidte kreve etteroppgjør. Krav om etteroppgjør må framsettes innen fem år etter at oppgjøret var avsluttet.

Ved etteroppgjør etter kap. 3 og kap. 4 beregnes først differansen mellom erstatningen skadelidte fikk ved oppgjøret og den erstatningen skadelidte ville ha fått ved oppgjøret om den nye invaliditetsgraden var blitt lagt til grunn. Deretter beregnes tilleggserstatningen på grunnlag av G på det nye oppgjørstidspunktet.

Kapittel 6. Erstatning ved dødsfall

§ 6-1. Erstatning til ektefelle eller samboer

Erstatning til ektefelle eller samboer ved dødsfall er 17 G.

(Alternativt forslag: Bestemmelsen i § 6-1 første ledd skal lyde:

Erstatning til ektefelle eller samboer uten barn tilkommer ved dødsfall 16,5 G. Erstatning til ektefelle eller samboer med barn tilkommer ved dødsfall 21,5 G.)

En person anses ikke som ektefelle etter første ledd når det på dødsfallstidspunktet er avsagt dom for, eller gitt bevilling til separasjon eller skilsmisse. Dette gjelder selv om avgjørelsen ikke er rettskraftig eller endelig.

Som samboer etter første ledd regnes

- person som avdøde har levet sammen med i ekteskapslignende forhold hvis det i Folkeregisteret framgår at de to har hatt samme bolig de siste to årene, eller
- person som hadde felles barn og felles bolig med avdøde.

En person regnes likevel ikke som samboer dersom det på dødsfallstidspunktet forelå forhold som var til hinder for at lovlig ekteskap kunne inngås.

Dersom avdøde tjenestegjorde i en internasjonal operasjon på dødsfallstidspunktet, regnes samboer etter første ledd som person som den avdøde har levd sammen med i et ekteskapslignende forhold, og som ifølge Folkeregisteret har hatt samme bolig som den avdøde de siste ni månedene før utreisetidspunktet. Kravet om ni måneders samboerskap gjelder ikke dersom avdøde har felles barn med samboeren.

For hvert år avdøde var over 46 år, reduseres erstatningen etter første ledd med 5 prosent, likevel ikke med mer enn 80 prosent.

Den erstatningsberettigede har krav på morarenter etter morarenteloven fra en måned etter at dødsfallet ble meldt til forsikringsselskapet.

§ 6-2. Erstatning til barn ved tap av forsørger

Erstatningen fastsettes slik:

Barnets alder da forsørgeren døde:	Erstatning:	
under 1 år	8,2	G
1 år	7,5	G
2 år	7,5	G
3 år	6,7	G
4 år	6,1	G
5 år	6,1	G
6 år	5,3	G
7 år	4,7	G
8 år	4,7	G
9 år	4,0	G
10 år	4,0	G

11 år	3,4	G
12 år	2,8	G
13 år	2,8	G
14 år	2,2	G
15 år	2,2	G
16 år	1,5	G
17 år	1,5	G
18 år	1	G
19 år	1	G

Erstatningen beregnes særskilt for hvert barn.

Var avdøde eneforsørger, får barnet dobbelt så stor erstatning.

Den erstatningsberettigede har krav på morarenter etter morarenteloven fra én måned etter at dødsfallet ble meldt til forsikringselskapet.

§ 6-3. Erstatning for begravelseskostnader

Kostnader ved begravelsen erstattes med 1/2 G. Dette gjelder selv om avdøde ikke etterlater seg personer som har krav på erstatning for tap av forsørger.

Kapittel 7. Ikrafttredelse

§ 7-1.

Forskriften trer i kraft 1. januar 1991.

Forslag til ny overgangsbestemmelse i ny § 7-2:

Forskriften gjelder for skader som er konstatert etter at forskriften trådt i kraft.

En skade anses konstatert på det første tidspunkt da skadelidte enten

- a. døde av skaden eller sykdommen uten å ha søkt legehjelp,
- b. første gang søkte legehjelp for skaden eller sykdommen, eller
- c. første gang meldte krav til forsikringsgiveren på grunn av skaden eller sykdommen.

Partene kan avtale at reglene i forskriften skal legges til grunn også for skader som er konstatert før ikrafttredelsen.

Forslag til lovendring i skadeserstatningsloven:

Nytt § 3-2a tredje ledd skal lyde:

3. Inntektstap etter det året den skadelidte fyller 21 år, erstattes med 63,4 G og utmåles dette året. Dersom utmålingen likevel først skjer et senere år, fastsettes erstatningen til 64 G. Er den skadelidtes ervervsuførhet lavere enn 100 prosent, reduseres erstatningen etter første og annet punktum forholdsmessig. Har den skadelidte en uføregrad som ikke oppfyller kravet for å motta uføretrygd etter folketrygdloven § 12-7, fastsettes erstatningen likevel til en forholdsmessig andel av et antall G etter regler gitt av Kongen i forskrift. Er det åpenbart at

den skadelidte er 100 prosent varig ervervsufør, kan erstatningen fastsettes tidligere enn det året den skadelidte fyller 21 år. Skadevolderen eller dennes representant kan også når som helst oppfylle sin betalingsforpliktelse ved å betale en erstatning som om den skadelidte er 100 prosent varig ervervsufør. Utmåles erstatningen tidligere enn det året den skadelidte fyller 21 år, skal erstatningsbeløpet aldersjusteres etter regler fastsatt av Kongen i forskrift. Den erstatningsansvarlige kan pålegges å stille sikkerhet for den skadelidtes krav på erstatning etter dette leddet

Forslag til ny forskrift om barneverstatning, jf. någjeldende FOR-2018-02-16-236:

§ 1. Inntektstap frem til og med det året den skadelidte fyller 21 år

Erstatning etter skadeserstatningsloven § 3-2a annet ledd fastsettes til et antall G som regulert i følgende tabell:

Overgangserstatning (aldersjustert)	
Den skadelidtes alder på skadevirkningstidspunktet	Erstatning (G)
0	4,2
1	4,3
2	4,4
3	4,4
4	4,5
5	4,6
6	4,7
7	4,8
8	4,9
9	5,0
10	5,1
11	5,2
12	5,3
13	5,4
14	5,4
15	5,4
16	5,4
17	5,3
18	5,1

Ved lavere medisinsk invaliditet enn 40 prosent reduseres erstatningen slik:

Medisinsk invaliditet Erstatning

35–39 % 80 % av full overgangserstatning

30–34 %	70 % av full overgangserstatning
25–29 %	60 % av full overgangserstatning
20–24 %	50 % av full overgangserstatning
15–19 %	40 % av full overgangserstatning
10–14 %	30 % av full overgangserstatning
Mindre enn 10 %	Ingen overgangserstatning

§ 2. Inntektstap etter det året den skadelidte fyller 21 år (aldersjustering ved fremskutt oppgjør)

Dersom erstatning for inntektstap etter det året den skadelidte fyller 21 år, utmåles tidligere enn dette året, aldersjusteres erstatningsbeløpet som følger av skadeserstatningsloven § 3-2a tredje ledd første punktum i samsvar med følgende tabell:

Erstatning som fastsettes for fase 2 (aldersjustert)	
Den skadelidtes alder på oppgjørstidspunktet	Erstatning (G)
0	52,2
1	52,7
2	53,2
3	53,7
4	54,2
5	54,7
6	55,2
7	55,7
8	56,2
9	56,7
10	57,3
11	57,8
12	58,3
13	58,9
14	59,4
15	60,0
16	60,6
17	61,1
18	61,7
19	62,3
20	62,9

§ 3. Inntektstap etter det året den skadelidte fyller 21 år, når uføregraden ikke oppfyller kravet for å motta uføretrygd

Erstatning etter skadeserstatningsloven § 3-2a tredje ledd fjerde punktum fastsettes til en forholdsmessig andel av et antall G som regulert i følgende tabell ut fra den skadelidtes uføregrad:

Erstatning som fastsettes for fase 2 uten fradrag for uføretrygd (aldersjustert)	
Alder på oppgjørstidspunktet	Erstatning (G)
0	113.7
1	114.8
2	115.8
3	116.9
4	118.0
5	119.1
6	120.2
7	121.4
8	122.5
9	123.6
10	124.8
11	126.0
12	127.1
13	128.3
14	129.5
15	130.7
16	132.0
17	133.2
18	134.5
19	135.7
20	137.0
21	138.3
22	139.6

§ 4. Alternativ oppgjørsmødel ved varig medisinsk invaliditet til og med 25 prosent

Erstatning etter skadeserstatningsloven § 3-2a sjette ledd fastsettes til et antall G som regulert i følgende tabell:

Valgfrihetsmodell (aldersjustert)	
Den skadelidtes alder på oppgjørstidspunktet	Erstatning (G)
0	25.1
1	25.6
2	26.1
3	26.6
4	27.1
5	27.7
6	28.2
7	28.7
8	29.3
9	29.9
10	30.5
11	31.0
12	31.7
13	32.3
14	32.9
15	33.5
16	34.2

Ved lavere medisinsk invaliditet enn 25 prosent reduseres erstatningen slik:

Medisinsk invaliditet	Erstatning
21–24 %	80 % av erstatningen
16–20 %	60 % av erstatningen
10–15 %	40 % av erstatningen
Mindre enn 10 %	Ingen erstatning

§ 5. Inntektstap etter det året den skadelidte fyller 21 år (aldersjustering ved fremskutt oppgjør). Skadelidt barn under vergemål hele livet.

Dersom erstatning for inntektstap etter det året den skadelidte fyller 21 år, utmåles tidligere enn dette året, aldersjusteres erstatningsbeløpet som følger av skadeserstatningsloven § 3-2a tredje ledd første punktum i samsvar med følgende tabell:

Erstatning som fastsettes for fase 2 (aldersjustert)	
Den skadelidtes alder på oppgjørstidspunktet	Erstatning (G)
0	74,5
1	74,7
2	74,8
3	74,9
4	75,0
5	75,2
6	75,3
7	75,4
8	75,5
9	75,7
10	75,8
11	75,9
12	76,0
13	76,2
14	76,3
15	76,4
16	76,5
17	76,7
18	76,8
19	76,9
20	77,1

§ 6. Inntektstap etter det året den skadelidte fyller 21 år, når uføregraden ikke oppfyller kravet for å motta uføretrygd. Skadelidt barn under vergemål hele livet.

Erstatning etter skadeserstatningsloven § 3-2a tredje ledd fjerde punktum fastsettes til en forholdsmessig andel av et antall G som regulert i følgende tabell ut fra den skadelidtes uføregrad:

Erstatning som fastsettes for fase 2 uten fradrag for uføretrygd (aldersjustert)	
Alder på oppgjørstidspunktet	Erstatning (G)
0	162,4
1	162,7
2	163,0
3	163,2
4	163,5
5	163,8
6	164,0
7	164,3
8	164,6
9	164,9
10	165,1
11	165,4
12	165,7
13	166,0
14	166,2
15	166,5
16	166,8
17	167,1
18	167,3
19	167,6
20	167,9
21	168,2
22	168,5

§ 7. Alternativ oppgjørsmodell ved varig medisinsk invaliditet til og med 25 prosent. Skadelidt barn under vergemål hele livet.

Erstatning etter skadeserstatningsloven § 3-2a sjette ledd fastsettes til et antall G som regulert i følgende tabell:

Valgfrihetsmodell (aldersjustert)	
Den skadelidtes alder på oppgjørstidspunktet	Erstatning (G)
0	35.2
1	35.6
2	36.1
3	36.5
4	36.9
5	37.3
6	37.8
7	38.2
8	38.7
9	39.1
10	39.6
11	40.0
12	40.5
13	41.0
14	41.5
15	41.9
16	42.4

Ved lavere medisinsk invaliditet enn 25 prosent reduseres erstatningen slik:

Medisinsk invaliditet	Erstatning
21–24 %	80 % av erstatningen
16–20 %	60 % av erstatningen
10–15 %	40 % av erstatningen

Mindre enn 10 %	Ingen erstatning
-----------------	------------------

§ 8 Inntektstap etter det året den skadelidte fyller 21 år (aldersjustering ved fremskutt oppgjør). Skadelidt barn under vergemål til fylte 18 år.

Dersom erstatning for inntektstap etter det året den skadelidte fyller 21 år, utmåles tidligere enn dette året, aldersjusteres erstatningsbeløpet som følger av skadeserstatningsloven § 3-2a tredje ledd første punktum i samsvar med følgende tabell:

Erstatning som fastsettes for fase 2 (aldersjustert)	
Den skadelidtes alder på oppgjørstidspunktet	Erstatning (G)
0	59,9
1	60,0
2	60,1
3	60,2
4	60,3
5	60,4
6	60,5
7	60,6
8	60,7
9	60,8
10	60,9
11	61,0
12	61,1
13	61,2
14	61,3
15	61,4
16	61,5
17	61,6
18	61,7
19	62,3
20	62,9

§ 9. Inntektstap etter det året den skadelidte fyller 21 år, når uføregraden ikke oppfyller kravet for å motta uføretrygd. Skadelidtbarn under vergemål til fylte 18 år.

Erstatning etter skadeserstatningsloven § 3-2a tredje ledd fjerde punktum fastsettes til en forholdsmessig andel av et antall G som regulert i følgende tabell ut fra den skadelidtes uføregrad:

Erstatning som fastsettes for fase 2 uten fradrag for uføretrygd (aldersjustert)	
Alder på oppgjørstidspunktet	Erstatning (G)
0	130,5
1	130,7
2	130,9
3	131,1
4	131,4
5	131,6
6	131,8
7	132,0
8	132,2
9	132,5
10	132,7
11	132,9
12	133,1
13	133,3
14	133,6
15	133,8
16	134,0
17	134,2
18	134,5
19	135,7
20	137,0
21	138,3
22	139,6

§ 10. Alternativ oppgjørsmødel ved varig medisinsk invaliditet til og med 25 prosent. Skadelidt barn under vergemål til fylte 18 år.

Erstatning etter skadeserstatningsloven § 3-2a sjette ledd fastsettes til et antall G som regulert i følgende tabell:

Valgfrihetsmodell (aldersjustert)	
Den skadelidtes alder på oppgjørstidspunktet	Erstatning (G)
0	28,8
1	29,2
2	29,5
3	29,9
4	30,2
5	30,6
6	30,9
7	31,3
8	31,6
9	32,0
10	32,4
11	32,8
12	33,1
13	33,5
14	33,9
15	34,3
16	34,7

Ved lavere medisinsk invaliditet enn 25 prosent reduseres erstatningen slik:

Medisinsk invaliditet	Erstatning
21–24 %	80 % av erstatningen
16–20 %	60 % av erstatningen
10–15 %	40 % av erstatningen
Mindre enn 10 %	Ingen erstatning

§ 11 . Ikraftsetting og overgangsregler

Forskriften trer i kraft ...

Forskriften gjelder for tilfeller der den erstatningsbetingende hendelsen finner sted etter forskriftens ikrafttredelse.

Forskriften gjelder for tilfeller der den erstatningsbetingende hendelsen finner sted etter forskriftens ikrafttredelse

Forskriften gjelder også hvor oppgjør etter § 3-2a nr. 2 er foretatt, men hvor skadelidte ved ikrafttredelsen ikke har påbegynt det året vedkommende fyller 21 år og oppgjøret ikke er avsluttet. Oppgjøret anses avsluttet den dag skadelidte enten aksepterer oppgjør jf. § 3-2a nr. 3 femte punktum eller mottar betaling som nevnt i § 3-2a nr. 3 sjette punktum.

Vedlegg 1

Tabell for teoretisk skatteulempe

Opphørsalder	67	67
Inflasjon	0.00 %	0.00 %
Kapitalisering	2.50 %	2.50 %
Skatt på renter	0.00 %	22.00 %
Formuesskatt	0.00 %	1.00 %

Alder ved utbetaling av erstatningen	Kapitaliseringsfaktor uten skatteulempe	Kapitaliseringsfaktor med skatteulempe	Skatteulempe i prosent
25	26.1	34.8	33 %
30	24.3	31.3	29 %
35	22.1	27.7	25 %
37	21.2	26.2	24 %
40	19.7	23.9	21 %
45	17.0	19.9	17 %
50	13.9	15.7	13 %
55	10.4	11.4	9 %
60	6.4	6.8	5 %
65	2.0	2.0	2 %

Eksempel	
Nominelt beløp (G)	37.8
Alder	37
Antall års forbruk	30
Årlig forbruk i G som blir 37,8 G	1.26
Kapitaliseringsfaktor u/ skatteulempe	21.2
Kapitaliseringsfaktor m/ skatteulempe	26.2
Kapitalisert verdi u/ skatteulempe (G)	26.7
Kapitalisert verdi m/ skatteulempe (G)	33.0
Skatteulempetillegg (G)	6.3
Skatteulempetillegg i prosent	24 %

Vedlegg 2

Tabell for beregning av kapitalisert utgiftstap

Framtidige utgifter	Forslag				Eksisterende forskrift § 2-2			
	Kapitalisering 2.5%, skatt 22%, formuesskatt 1%				Kapitalisering 6%, skatt 28%, formuesskatt 0%			
		80	80		80	80		80
Opphørsalder		80	80		80	80		80
Inflasjon		0.00 %	0.00 %		0.00 %	0.00 %		0.00 %
Kapitalisering		2.50 %	2.50 %		6.00 %	6.00 %		6.00 %
Skatt på renter		22.00 %	0.00 %		28.00 %	0.00 %		0.00 %
Formuesskatt		1.00 %	0.00 %		0.00 %	0.00 %		0.00 %
Skadelidtes alder opptil	Forslag med samme trapp: Antall ganger årlige utgifter	Gjennomsnitt i aldersintervallet		Eksisterende forskrift §2-2: Antall ganger årlige utgifter	Gjennomsnitt i aldersintervallet			
0								
35	41.2	41.5	29.3	21.0	21.2	16.3		
49	31.9	31.6	24.4	19.0	18.8	15.2		
59	23.3	22.7	18.9	16.0	15.6	13.2		
69	17.8	14.4	12.8	14.0	11.3	10.1		
80	8.9	4.8	4.6	8.0	4.3	4.1		
Skadelidtes alder i enkeltår	Forslag med samme trapp: Antall ganger årlige utgifter	Kapitaliseringsfaktor med skatteulempe	Kapitaliseringsfaktor uten skatteulempe	Skatteulempe prosent	Eksisterende forskrift §2-2: Antall ganger årlige utgifter	Kapitaliseringsfaktor med skatteulempe	Kapitaliseringsfaktor uten skatteulempe	Skatteulempe prosent
20	41.2	46.0	31.3	47 %	21.0	21.9	16.6	32 %
25	41.2	43.0	30.1	43 %	21.0	21.5	16.5	30 %
30	41.2	40.0	28.7	39 %	21.0	20.9	16.2	29 %
35	41.2	36.8	27.2	35 %	21.0	20.2	15.9	27 %
40	31.9	33.4	25.4	31 %	19.0	19.4	15.5	25 %
45	31.9	29.9	23.4	27 %	19.0	18.3	14.9	23 %
50	23.3	26.2	21.2	24 %	16.0	17.1	14.2	20 %
55	23.3	22.3	18.7	20 %	16.0	15.5	13.2	18 %
60	17.8	18.2	15.8	16 %	14.0	13.5	11.8	15 %
65	17.8	14.0	12.5	12 %	14.0	11.1	10.0	11 %
70	8.9	9.5	8.9	8 %	8.0	8.2	7.6	8 %
75	8.9	4.9	4.7	4 %	8.0	4.5	4.3	4 %
80	8.9	0.0	0.0	#DIV/0!	8.0	0.0	0.0	#DIV/0!

Vedlegg 3

Tabell for barneverstatning

§2 Inntektstap etter 21 år	Forslag			Forskrift fra 2018
Opphørsalder	67	67		67
Erhvervsdyktig alder	22	22		22
Inntektsgrunnlag (G)	6.00	6.00		6.00
Trygdedekning	48.00 %	48.00 %		48.00 %
Forutsetninger i oppsparingstiden	Med skatteulempe	Uten skatteulempe		Oppsparing
Inflasjon	1.00 %	1.00 %		1.00 %
Kapitaliseringsrente	2.50 %	2.50 %		4.00 %
Skatt på renteinntekter	22.00 %	0.00 %		27.00 %
Formuesskatt	0.00 %	0.00 %		0.00 %
Skatteulempepåslag som prosent	brukes ikke!	brukes ikke!		brukes ikke!
Forutsetninger i forbrukstiden	Med skatteulempe	Uten skatteulempe		Forbruk
Inflasjon	0.00 %	0.00 %		0.00 %
Kapitaliseringsrente	2.50 %	2.50 %		4.00 %
Skatt på renteinntekter	0.00 %	0.00 %		0.00 %
Formuesskatt	0.00 %	0.00 %		0.00 %
Skatteulempepåslag som prosent	20.00 %	0.00 %		24.00 %
Grunnerstatning til skadeserstatningsloven § 3-2 a	64.0	53.4	20.0 %	51.8
Alder på oppgjørstidspunktet	Med skatteulempe	Uten skatteulempe	Skatteulempe prosent	Erstatning (G)
0	52.2	38.6	35.2 %	34.3
5	54.7	41.5	31.6 %	37.7
10	57.3	44.7	28.1 %	41.4
15	60.0	48.1	24.7 %	45.4
20	62.9	51.8	21.3 %	49.9